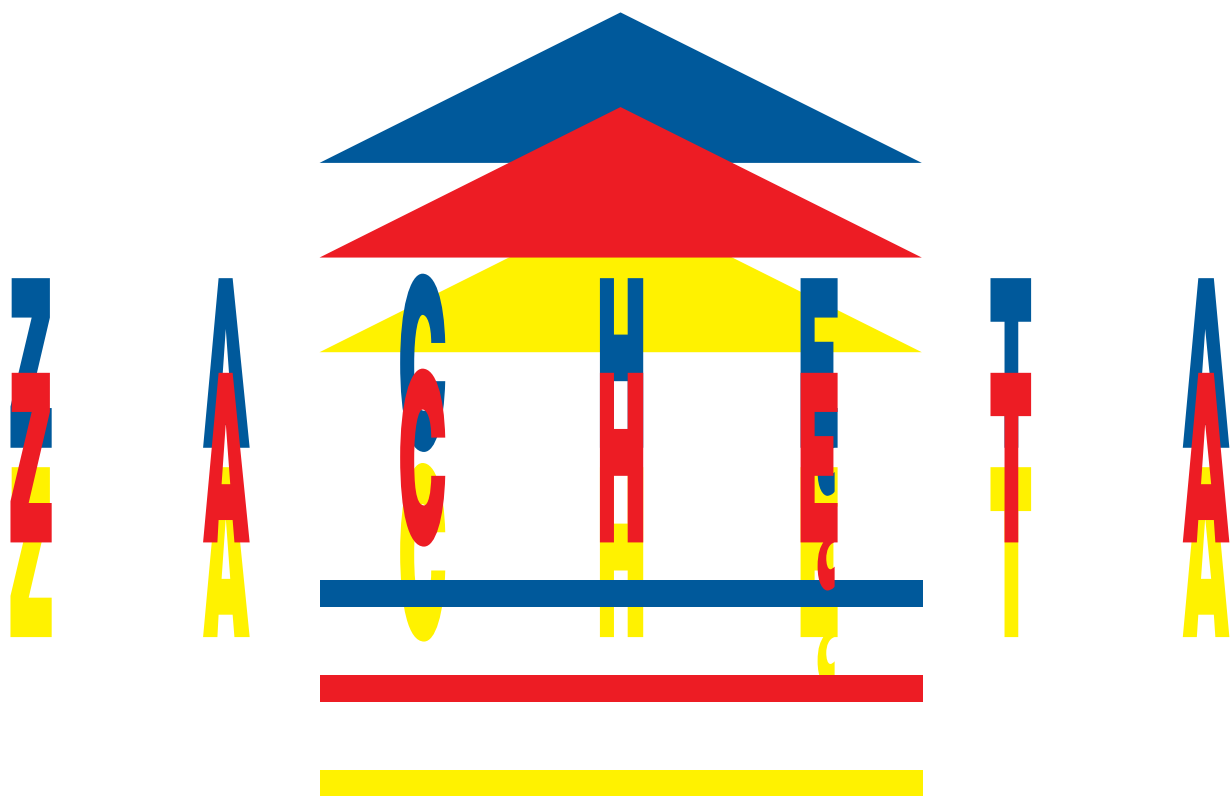

Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

Raport roczny 2009

Zachęta
Narodowa Galeria Sztuki

Raport roczny **2009**

Spis rzeczy

Sponsorzy, współorganizatorzy, patroni medialni	5
Wstęp	6
Skład Rady Programowej przy Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki	8
Sprawozdanie z posiedzenia Rady Programowej w dniu 20 kwietnia 2009	9
Wystawy w galerii Zachęta	20
Wystawy w galerii Kordegarda	48
Wydarzenia, projekty goszczące w galerii Zachęta i galerii Kordegarda	55
Wystawy w kraju i za granicą organizowane przez kuratorów Zachęty lub przy ich współudziale	59
Spotkania, sympozja w kraju i za granicą	60
Nagrody, dyplomy i pełnione funkcje	62
53. Międzynarodowa Wystawa Sztuki w Wenecji	63
Kolekcja dzieł sztuki	66
Dział edukacji	67
Dział dokumentacji i biblioteka	70
Dział wydawnictw	71
Dział marketingu i rzecznik prasowy	73
Dział multimedków	74
Księgarnia artystyczna	74
Biuro programów operacyjnych	75
Kalendarium wystaw. Spotkania autorskie, sesje naukowe, wykłady, promocje książek, koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmowe, program edukacyjny towarzyszący wystawom i poza programem wystaw	76
Finanse galerii Zachęta w 2009 roku	82
Dyrekcja i pracownicy galerii Zachęta w 2009 roku	82

Na poprzednich stronach:

Interaktywny plac zabaw

Fragment ekspozycji

(fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Sponsorzy galerii

A+C Systems
Centrum Medyczne Damiana
DGT
Edimax
Leroy Merlin
Lex a Wolters Kluwer business
Le Meridien Bristol
Netia
PGE Polska Grupa Energetyczna
„Press-Service” Monitoring Mediów
White & Case

Sponsorzy galerii Kordegarda

BenQ
Chocolissimo

Patroni medialni galerii

Artinfo.pl
„Art & Business”
Empik
„Gazeta Wyborcza”
Onet.pl
„Polityka”
Radio TOK FM
„Stolica”
„The Warsaw Voice”

Sponsorzy wernisaży

A. Blikle
Freixenet

Partner programu dla dzieci

Bayer

Partner wspierający zakup dzieł sztuki do kolekcji

Fundacja Sztuki Polskiej ING

Współorganizatorzy, sponsorzy i patroni medialni poszczególnych wystaw

Agora SA
Ambasada Stanów Zjednoczonych Ameryki w Polsce
AMS
Art NEW media

ARW A. Grzegorzcyk
Atlas Sztuki
Austriackie Forum Kultury
BWA Wrocław — Galerie Sztuki Współczesnej
Baj-Pros
Belfast Exposed
Centrum Sztuki WRO
Deutsche Bank Polska S.A.
Edizioni Charta, Mediolan
Eesti kunstimuuseum Kumu, Tallin
EKOBIURO
Fundacja Inna Przestrzeń
Fundacja Deutsche Bank
Fundacja Profile
Fundacja Signum
Galleria Civica di Arte Contemporanea w Trydencie
Galeria Leto
Galerie Lelong, New York
Galerie Gabrielle Maubrie, Paryż
INFOSCREEN
Instytut im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu
Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego
Instytut Adama Mickiewicza
Instytut Polski w Rzymie
K MAG
Kino Muranów
Korporacja Ha!art
Ludwig Múzeum — Museum of Contemporary Art, Budapeszt
Massachusetts Institute of Technology
Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego RP
Obiekt Znaleziony
Pakmet Opakowania Metalowe
Peri Polska
Samsung
Sapienza Universita di Roma Centro Teatro Ateneo
Straż Miejska m.st. Warszawy
The Renaissance Society at the University of Chicago
Urząd Miejski Wrocławia
Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena
Wyższa Szkoła Artystyczna, Warszawa

Dla Zachęty rok 2009 był ubogi materialnie, za to bogaty w rozmaite doświadczenia. Doświadczyliśmy biedy, bo zmiana zasad funkcjonowania Programów Operacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego sprawiła, że zostaliśmy — jako instytucja narodowa bezpośrednio podległa Ministrowi — wykluczeni z możliwości ubiegania się o dofinansowanie ze źródła, z którego dotąd czerpaliśmy środki stanowiące około 25 procent naszego budżetu. Co więcej, Zachęcie powierzono obsługę jednego z tych programów, co spowodowało konieczność powołania nowej komórki w strukturze naszej instytucji. Zmniejszenie budżetu wymagało korekty programu wystaw: było ich mniej niż w latach poprzednich, trwały dłużej i do niektórych wydane zostały tylko gazetki zamiast obszernych katalogów. Z końcem roku galeria Kordegarda musiała opuścić budynek przy Krakowskim Przedmieściu, będący jej siedzibą od ponad pięćdziesięciu lat. Uzyskaliśmy od Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego obietnicę powrotu do Kordegardy za dwa lata, a przez ten czas dzięki pomocy władz miasta będziemy kontynuować program wystaw w wynajętych pomieszczeniach przy ulicy Gałczyńskiego 3, gdzie rozpoczyna działalność Projekt Kordegarda.

W realizacji ubiegłorocznych wystaw mimo okrojonego budżetu pomogła nam ścisła, nawiązana wcześniej współpraca z innymi instytucjami, wzbogacająca nas o nowe możliwości i doświadczenia. Razem z Instytutem im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu i Instytutem Teatralnym im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie przedstawiliśmy wystawę *Performer*, ukazującą ważne aspekty dzieła wielkiego reformatora teatru Jerzego Grotowskiego w kontekście współczesnych mu sztuk wizualnych. Interdyscyplinarna wystawa nawiązywała do o rok wcześniejszej prezentacji *Rewolucje 1968*, a także do wystaw z poprzednich lat: *Tadeusz Kantor. Interior imaginacji* oraz *Teatr niemożliwy. Performatywność w sztuce Pawła Althamera, Tadeusza Kantora, Katarzyny Kozyry, Roberta Kuśmirowskiego i Artura Żmijewskiego*. Konsekwencją współpracy z „Gazetą Wyborczą” przy wystawie i wydawnictwie *Rewolucje 1968* była tegoroczna jubileuszowa wystawa zdjęć fotoreporterów „Gazety Wyborczej” w Zachęcie, a także trwający nadal program edukacyjny o fotografii reporterskiej.

Nasza współpraca z Deutsche Bank Polska i Fundacją Deutsche Bank zaowocowała czwartą już edycją wystawy i konkursu *Spojrzenia*, którego laureatem został Wojciech Bąkowski, nowo ustanowioną drugą nagrodę otrzymała Anna Molska, zaś publiczność nagrodziła swoim laurem Wojciecha Doroszuka.

Po wielkim sukcesie Pawilonu Polonia na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji, w 2008 roku trudno było się spodziewać następnego Złotego Lwa dla polskiej prezentacji. Jednak niezwykle wysoka ocena projektu Goście Krzysztofa Wodiczki na 53. Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji znalazła wyraz w recenzjach drukowanych w tak znakomitych dziennikach jak „Le Monde” i „Frankfurter Allgemeine Zeitung”, a także w prasie fachowej. Skomplikowany technicznie i bardzo kosztowny projekt poświęcony problemom emigracji wymagał zdobycia dodatkowego wsparcia finansowego, którego udzieliła nam galeria Atlas Sztuki, gdzie w tym roku pokazywana jest wersja tej pracy, dostosowana do możliwości ekspozycyjnych łódzkiej galerii. Udało nam się zrealizować kilka projektów od dawna przygotowywanych: należała do nich tematyczna międzynarodowa wystawa *Inwazja dźwięku*, poświęcona związkom muzyki i sztuk wizualnych, a także monograficzna wystawa znakomitego amerykańskiego artysty posługującego się medium fotografii Allana Sekuli i jego nowego projektu *Polonia i inne opowieści*, wykonanego specjalnie dla Zachęty i The Renaissance Society w Chicago.

Wyjątkowy i kontrowersyjny charakter miała wystawa *Siusiu w torcik*, autorski projekt Karola Radziszewskiego, dla którego materiałem stały się zbiory Zachęty i jej przestrzeń wystawowa. Kurator-artysta, powołując na patrona swego przedsięwzięcia Edwarda Krasińskiego, podjął wielowątkową dyskusję nad statusem dzieła w kolekcji, kompetencjami kuratora, strategiami wystawienniczymi, a także stereotypem skandalu w galerii. Jego działania okazały się na tyle skuteczne, że media, Minister Kultury i Rzecznik Praw Obywatelskich byli monitowani o interwencję. Dodać trzeba, że wystawa miała również wielu zwolenników, a Karol Radziszewski został wyróżniony Paszportem Polityki. Wystawa ta, a przedtem projekt *To nie jest wystawa* i aukcja dzieł sztuki z naszych zbiorów to konsekwentne kroki zmierzające do wyprofilowania, uporządkowania, opracowania kolekcji Zachęty i przygotowania publikacji na jej temat. Za bardzo ważne wydarzenie uznana została pierwsza wystawa retrospektywna Zbigniewa Libery, którą zakończyliśmy ubiegły rok. Duża frekwencja i styl odbioru tej niełatwej przecież wystawy pozwala wierzyć, że sztuka krytyczna po latach odrzucenia znalazła wreszcie zrozumienie u publiczności i, nie tracąc swego ostrza, została przyswojona i zaakceptowana. Wystawa dla dzieci *Interaktywny plac zabaw* miała największą frekwencję, co potwierdza naszą obserwację, że to dzieci są wymagającymi, ale i najwdzięczniejszymi odbiorcami współczesnej sztuki. Warto również odnotować w tym miejscu zawrotny sukces nowego, prowadzonego przez Barbarę Dąbrowską programu edukacyjnego dla ludzi starszych.

Wyrażam wdzięczność wszystkim naszym współpracownikom, sponsorom, patronom medialnym oraz życzliwym osobom i instytucjom, które pomagają realizować program Zachęty. Gorąco dziękuję współpracującym z nami artystom. Podobnie jak całe nasze środowisko z wielką nadzieją obserwuję zrodzony po Kongresie Kultury Polskiej szeroki ruch obywatelski, którego dążeniem jest podniesienie nakładów państwa na kulturę, demokratyzacja procedur i konsekwentna obrona wolności słowa i obrazu oraz docenienie wielorakiej roli kultury w życiu nowoczesnego społeczeństwa. Widzę ważne miejsce Zachęty w realizacji tych celów — zgodnie z tradycją obywatelską, dzięki której 150 lat temu powołano do życia Zachęte.

Agnieszka Morawińska

dyrektor Zachęty Narodowej Galerii Sztuki

Skład Rady Programowej przy Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki

Jacek Dehnel

Poeta, prozaik, tłumacz

Rainer Fuchs

Wicedyrektor Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig (MUMOK) w Wiedniu. Kurator wystaw sztuki współczesnej

Béatrice Josse

Historyk sztuki i prawnik, dyrektor Fonds régional d'art contemporain (FRAC) Lotaryngii

Krzysztof Knittel

Kompozytor i wykonawca

Marta Leśniakowska

Historyk sztuki (historia architektury nowoczesnej), profesor w Instytucie Sztuki Polskiej Akademii Nauk

Andrzej Mencwel

Krytyk, eseista, historyk kultury polskiej, profesor w Instytucie Kultury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego i na Wydziale Reżyserii Akademii Teatralnej w Warszawie

Piotr Piotrowski

Historyk sztuki, dyrektor Muzeum Narodowego w Warszawie, profesor w Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu im. A. Mickiewicza w Poznaniu

Krzysztof Pomian

Filozof i eseista. Od 1973 mieszka we Francji, od 1984 roku profesor w Centre National de la Recherche Scientifique w Paryżu oraz od 1999 roku na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu. Od 2001 roku dyrektor naukowy Muzeum Europy w Brukseli

Maria Poprzęcka

Historyk sztuki, profesor w Instytucie Sztuki Uniwersytetu Warszawskiego. Od 1998 roku Prezes Stowarzyszenia Historyków Sztuki

Andrzej Starmach

Historyk sztuki, marszałek i dyrektor Galerii Starmach w Krakowie

Artur Źmijewski

Artysta (wideo, fotografia), redaktor artystyczny pisma „Krytyka Polityczna”

Sprawozdanie z posiedzenia Rady Programowej w dniu 20 kwietnia 2009

Agnieszka Morawińska powitała członków Rady Programowej i powiadomiła o dwóch zapowiadzianych nieobecnościach: Artura Żmijewskiego i profesora Piotra Piotrowskiego. Przedstawiła także nową główną księgową Zachęty — Danutę Skorupską, która zastąpi Jolantę Wodnicką na tym stanowisku. Jolanta Wodnicka w końcu kwietnia odchodzi na emeryturę. Następnie poinformowała o wyróżnieniach przyznanych Zachęcie w ubiegłym tygodniu przez TVP Kultura:

— Gwarancje Kultury w dwóch kategoriach: w kategorii Kultura Alternatywna i Sztuki Wizualne nagrodę przyznano Wilhelmowi Sasnalowi za wystawę *Lata walki* w Zachęcie na przełomie 2007/08. W kategorii Osiągnięcia w Twórczym Rozwoju Dzieci i Młodzieży nagrodzono Zofię Dubowską-Grynberg za książkę *Zachęta do sztuki*, wydaną przez Zachętę i Wydawnictwo Muchomor w 2008. Książkę recenzował i rekomendował profesor Andrzej Mencwel.

Agnieszka Morawińska podsumowała także wyniki listopadowej aukcji dzieł z kolekcji Zachęty, za której prowadzenie podziękowała Andrzejowi Starmachowi:

— Aukcja okazała się finansowym sukcesem, galeria zyskała kapitał w wysokości 312 tys. zł. Suma ta w całości zostanie przeznaczona na zakupy dzieł sztuki. W tej chwili planujemy nabyć dwa filmy Joanny Rajkowskiej, jeden z nich przy wsparciu finansowym Fundacji Sztuki Polskiej ING, oraz obraz Marka Sobczyka *Eurodeputowani atakują instalację (taniec)*, pokazywany niedawno na wystawie w Galerii Studio i nawiązujący bezpośrednio do wydarzeń, które miały miejsce w Zachęcie.

Następnie Agnieszka Morawińska zaprosiła do dyskusji nad przekazanym Członkom Rady *Raportem rocznym 2008*.

Podsumowanie działalności Zachęty w 2009 roku

Andrzej Mencwel: Po zapoznaniu z treścią *Raportu* jestem jak najlepszego zdania o działaniach podejmowanych w galerii. Kalendarium jest imponująco bogate w wydarzenia kulturalne. Zdarza się, że jednego dnia odbywa się kilka imprez towarzyszących wystawom. Taka wielofunkcyjność i wieloplanowość jest godna pochwały.

Maria Poprzęcka: Obejrzałam niemal wszystkie ubiegłoroczne wystawy Zachęty. Pokazy można było uznać za bardziej lub mniej efektowne, jednak żaden nie okazał się nietrafiony, wszystkie wpisywały się w profil galerii. Ważnym sukcesem było odznaczenie Polskiego Pawilonu Złotym Lwem na ubiegłorocznym Biennale Architektury w Wenecji.

Na szczególną pochwałę zasługują także działania działu edukacji Zachęty, które wyróżniają galerię na tle innych placówek w kraju. Taką ponadprzeciętną aktywnością mogą szczycić się dwie instytucje kulturalne w Polsce: Muzeum Sztuki w Łodzi i Zachęta.

W czasie ubiegłorocznych obrad powiadomiono nas o decyzji przekazania Zachęcie nowych kompetencji i obowiązków przynależnych dotychczas MKiDN, dotyczących tzw. obsługi programów. Jak to przebiega?

Agnieszka Morawińska: Powołano osobną komórkę, którą administracyjnie kieruje Elżbieta Sobiecka. Przewodniczącą Zespołu Sterującego jest Gabriela Świtek. Nie dostaliśmy natomiast osobnego, stałego dofinansowania na nowe etaty. Dział nie został jeszcze na stałe wpisany w naszą strukturę finansową.

Elżbieta Sobiecka: W ubiegłym roku dział funkcjonował w oparciu o umowy o dzieło, które jednak zostały tak przeciągnięte w czasie, że w efekcie wymagały podpisania umów rocznych, do których finansowania od tego roku zobowiązało się pisemnie Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Do zadań działu należy m.in.: przyjmowanie wniosków, ich kwalifikacja, organizacja spotkań Zespołu Sterującego oraz podpisywanie umów, przekazywanie pieniędzy i kontrola wykonania.

Andrzej Mencwel: Jest to tendencja popularna na całym świecie — przekazywanie odpowiedzialności w pewnych dziedzinach instytucjom podległym. A jak Ministerstwo Kultury ocenia działalność Zachęty?

Elżbieta Sobiecka: Może przejawem zaufania jest powierzenie Zachęcie nowych zadań, jak np. zbadanie funkcjonowania dawnych BWA w całej Polsce czy powołanie Zespołu Sterującego.

Agnieszka Morawińska: Poproszono nas o ewaluację wszystkich BWA w kraju (ponad 50 placówek). Korespondencja z tymi placówkami, zebranie informacji, opracowanie ankiety oceniającej i podsumowanie wymagało kilku tygodni intensywnej pracy.

Andrzej Starmach: Wszystko wskazuje na to, że jako instytucja podległa MKiDN Zachęta jest zobowiązana przyjmując każde zlecenie, tzn. także to niezwiązane z jej działalnością.

Marta Leśniakowska: Jest to sytuacja mało komfortowa, zwłaszcza w ramach obowiązującego budżetu. Może warto przeciwdziałać takim sytuacjom, wskazując na inne statutowe zadania Zachęty.

Andrzej Mencwel: Rada mogłaby wystosować pismo w tej sprawie, jeżeli takie będzie życzenie dyrekcji Zachęty.

Agnieszka Morawińska podziękowała Członkom Rady za propozycję i gotowość do interwencji w tej sprawie.

Maria Poprzęcka nawiązała do wywiadu, którego Minister Kultury udzielił na łamach „Dziennika”, zapowiadając sprzyjanie pomysłowi rozbudowy Zachęty. Czy poszły za tym jakieś działania?

Agnieszka Morawińska: Tekst na podobny temat, pt. *Montmartre w Warszawie* pojawił się w „Dzienniku” pod koniec stycznia. Opowiadał o zamierzeniach stworzenia w stolicy osi sztuki, która sięgałaby od Zamku Królewskiego do placu Trzech Krzyży i włączyła m.in. Zachęte. Ale są to raczej nieskoordynowane propozycje, z których nic nie wynika. Cieszy jedynie fakt, że jeden z architektów tej koncepcji, Krzysztof Domaradzki, uwzględnił naszą koncepcję rozbudowy w planie zagospodarowania miasta.

Jacek Dehnel: Jaka jest sytuacja Kordegardy, która miała zostać wyłączona spod kierownictwa Zachęty?

Agnieszka Morawińska: Sprawa nie znalazła ciągu dalszego. Były plany powołania nowej placówki w budynku Kordegardy, MKiDN chciało stworzyć w tym gmachu Muzeum Światła.

Marta Leśniakowska nawiązała do ubiegłorocznej Rady Programowej i dyskusji wokół projektu *Hotel Polonia*. *Budynków życie po życiu* przygotowanego na Biennale Architektury w Wenecji:

— Projekt zyskał poważne wyróżnienie; to sukces, jakiego nie uda się szybko powtórzyć.

Andrzej Starmach: Szkoda, że Biennale Architektury ma mniejszą renomę niż Biennale Sztuki, bo ten niewątpliwie sukces nie wybrzmiał z odpowiednią siłą.

Agnieszka Morawińska: Polska nie uczestniczyła przez 10 lat w Biennale Architektury. Zachęta jest opiekunem Pawilonu Polskiego (do czego pretendował także SARP) od 6 lat,

udało się nam pozyskać poparcie Ministerstwa dla inicjatywy wznowienia udziału Polski w międzynarodowych wystawach architektury.

Marta Leśniakowska: Pionierska prezentacja Polski na Biennale Architektury w Wenecji miała miejsce pod koniec lat 80., ale przygotowana wówczas ekspozycja, w formie typowych technicznych plansz, była, mówiąc oględnie, całkowitym nieporozumieniem. Przekazanie w 2002 roku organizacji pokazu polskiego na Biennale Architektury pod opieką organizacyjną Zachęty od razu przyniosło pozytywne efekty i pokazało, że był to uzdrawiający zabieg, w najwyższym stopniu potwierdzający merytoryczne kompetencje Zachęty oraz wyłanianych w drodze konkursu kuratorów. Pawilon Polski zaczął być zauważany przez światową krytykę. To argument przeciwko próbom przejęcia organizacji tej imprezy przez środowiska architektoniczne, które zdają się ciągle nie rozumieć, że Biennale Architektury to nie targi budowlane, ale najważniejsza obecnie na świecie impreza nadająca kierunek współczesnemu dyskursowi o architekturze, równoległa do Biennale Sztuki w Wenecji. Na obu tych imprezach architektura sytuuje się jako jeden z najważniejszych obecnie obszarów refleksji kulturowych. Zachęta potwierdziła swoją skuteczność w roli organizatora tych wystaw i nie wolno tych osiągnięć zaprzepaścić.

Agnieszka Morawińska: Spotkaliśmy się ze zróżnicowanym nastawieniem środowiska architektów. Z pismem „Architektura-murator” nawiązaliśmy owocną współpracę, kontynuowaną do dzisiaj, natomiast frakcja SARP-owska domagała się przejęcia opieki merytorycznej nad Biennale, uznając Zachętę i członków konkursowego jury za organy niekompetentne w tej dziedzinie. Podjęta przez nas próba zaproszenia jednego z głównych oponentów do członkostwa w jury nie spotkała się z żadnym odzewem. Proces przygotowania ekspozycji w Pawilonie Polonia podlegał stopniowej demokratyzacji. Podczas pierwszego naszego udziału po latach przerwy krótki czas przygotowań do otwarcia wystawy nie pozwolił na rozwiązania konkursowe. Dlatego na zasadzie rekomendacji, po publikacji antologii *Co to jest architektura?*, swoją wystawę prezentował Adam Budak. W kolejnym roku odbył się konkurs zamknięty, który wygrali Gabriela Świtek i Jarosław Kozakiewicz. Natomiast konkurs do ostatniej edycji miał już charakter otwarty i każdy mógł wziąć w nim udział, a prezes Stowarzyszenia Architektów Polskich znalazł się w jury konkursu.

Maria Poprzęcka: Na pochwałę i szczególną uwagę zasługują także wydawnictwa Zachęty. Poza nagrodzoną książką Zofii Dubowskiej-Grynberg należy odnotować także piękny katalog towarzyszący wystawie Włodzimierza Pawlaka oraz jedną z najlepszych publikacji, jakie ukazały się w związku z rocznicą roku 1968 — książkę wydaną przy okazji wystawy *Rewolucje 1968*.

Należałoby także zastanowić się nad kwestią statusu galerii: czy Zachęcie bardziej pomaga, czy szkodzi fakt, że nie podlega ona ustawie o muzeach. Status galerii wyklucza np. nominowanie do Muzealnego Wydarzenia Roku, a przecież żadna z instytucji muzealnych nie przygotowała wystawy porównywalnej z *Inwazją dźwięku*.

Agnieszka Morawińska: Niemuzealny status Zachęty raczej służy galerii. Korzystną stroną tej sytuacji jest choćby możliwość profilowania kolekcji, na co nie mogą sobie pozwolić muzea. Nie moglibyśmy także zrezygnować z wolnych czwartków, które są wpisane w działalność muzealną.

Jacek Dehnel: Czy po przeprowadzonej aukcji Zachęta nie spotkała się z zarzutem wyprzedawania majątku narodowego?

Agnieszka Morawińska: Nie spotkaliśmy się z takimi głosami w mediach. Otrzymaliśmy list od profesora Stefana Gierowskiego z uwagami. Natomiast inna nieprzyjemna rzecz miała miejsce w ostatnim czasie. Chodzi o uczestnictwo Zachęty w tegorocznej Nocy Muzeów. Jak wiadomo, galeria od początku istnienia tej inicjatywy brała w niej udział. Jednak w tym roku

ogromne ograniczenie budżetowe stawia nas w szczególnej sytuacji — Zachęta musiała zrezygnować z kilku wystaw, inne byliśmy zmuszeni przedłużyć w czasie, aby uniknąć pustych sal i zadbać o oszczędności. W porozumieniu z pokrewnymi instytucjami postanowiliśmy wystąpić do Urzędu Miasta o wsparcie finansowe tego wydarzenia. Jego koszty nie byłyby dużym obciążeniem dla budżetu Ratusza — to około 10 tys. zł na instytucję. Po wstępnych rozmowach, które odbył profesor Andrzej Rottermund z Prezydent Miasta, Hanną Gronkiewicz-Waltz, skierowaliśmy do Pani Prezydent pismo z prośbą o dofinansowanie, podpisane przez dyrektorów CSW Zamku Ujazdowskiego, Zamku Królewskiego, Muzeum Sztuki Nowoczesnej i Zachęty. W odpowiedzi dostaliśmy arogancki list od p.o. zastępcy dyrektora Biura Promocji Miasta, Andrzeja Mańkowskiego.

Elżbieta Sobiecka: W uzasadnieniu odmowy pojawiła się także kwota, którą Urząd Miasta przeznacza na wydatki związane z kulturą, jest to 700 mln zł.

Andrzej Starmach zapytał o losy procesu w sprawie o uszkodzenie zdjęć Eustachego Kossakowskiego.

Agnieszka Morawińska: Proces toczy się przed sądem pierwszej instancji.

Plany Zachęty na lata 2009 i 2010

Agnieszka Morawińska przedstawiła plan wystaw Zachęty w 2009 i 2010 roku.

Marta Leśniakowska: ○ ile został obniżony budżet galerii?

Jolanta Wodnicka: ○ kwotę 370 tys. zł, co stanowi około 5% całościowego budżetu instytucji.

Elżbieta Sobiecka: W rzeczywistości ograniczenie budżetu nie sprowadza się wyłącznie do tej kwoty. Wraz z powierzeniem nam przez MKiDN prowadzenia biura wniosków pozbawiono nas prawa do aplikowania o owe fundusze oraz kandydowania do programów operacyjnych. To w sumie daje nam znacznie wyższą kwotę odciążenia potencjalnych środków, nawet około 1,5 mln zł.

Agnieszka Morawińska: Podczas rozmów zostaliśmy zapewnieni przez przedstawicieli Ministerstwa, że brak możliwości występowania o dodatkowe fundusze będzie zrekompensowany znacznie wygodniejszym rozwiązaniem. Ponieważ decyzje dotyczące programów operacyjnych zapadają z dużym opóźnieniem, często już po terminie wystawy, którą miały dofinansowywać, wedle nowej propozycji mieliśmy z wyprzedzeniem zapoznawać się z możliwościami dofinansowania. Niestety, obietnice te nie potwierdziły się i zostaliśmy zmuszeni do rezygnacji z wystaw m.in. Verushki i kilku wystaw monograficznych, a wystawa *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne* zostanie przedłużona aż do sierpnia. Kilka innych wystaw otrzymało dofinansowanie z zewnątrz. W lipcu zaprezentujemy projekt fotograficzny *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, w całości sfinansowany przez Agorę. Do współpracy przy tym projekcie zaproszeni zostali: Dominique Roynette — dziennikarka, dyrektorka artystyczna francuskich dzienników, współautorka graficznych koncepcji „Gazety”, oraz Piotr Wójcik — fotograf, szef działu fotograficznego „Gazety”. Kolejną prezentacją finansowaną z zewnątrz będzie czwarta edycja konkursowej wystawy *Spojrzenia 2009 — Nagroda Fundacji Deutsche Bank*. Planujemy także pokaz kolekcji Zachęty w eksperymentalnej odsłonie — powierzyliśmy nasze zbiory artyście, Karolowi Radziszewskiemu. W dalszej kolejności zaplanowaliśmy pokazy, które wymagają już własnych nakładów finansowych, m.in. wideoinstalacji Douglasa Gordona i Philippe’a Parreno *Zidane: A 21st Century Portrait*, prezentowanej w 2006 roku na targach sztuki Art Basel.

Magda Kardasz: Projekcja ta ma swoje dwie wersje, kinową oraz galeryjną. W Zachęcie pokazana zostanie ta druga — na dwuekranowej projekcji prezentowany jest mecz między

Realem Madryt a Villarealem w nietypowym ujęciu z 17 kamer. To film skłaniający do dyskusji nad rolą sportu i idoli we współczesnej kulturze. Mamy też zamiar, przy wsparciu sponsorów, rozwinąć ten pokaz o prace kilku innych artystów o pokrewnej tematyce: *Sleep* Andy'ego Warhola, *David* (śpiący David Beckham) Sam Taylor-Wood z kolekcji National Gallery w Londynie oraz prace Pawła Kruka. Chcemy także podjąć wątek charytatywnej działalności Zidane'a (np. jego udział w otwarciu boiska piłkarskiego na Brzeskiej w Warszawie) i połączyć to z działaniami artystycznymi Pawła Althamera (odtworzenie akcji *Modelki*) czy francuskiego artysty algierskiego pochodzenia, Kadera Attii.

Agnieszka Morawińska: W listopadzie planowana jest wystawa retrospektywna Zbigniewa Libery, zaś w grudniu długo przygotowywana prezentacja Allana Sekuli oraz projekt opracowany przez Marię Brewińską pt. *Wszystkie stworzenia duże i małe*. I jak zawsze, co dwa lata Towarzystwo Brata Alberta urządza w Zachęcie swoją wystawę przedaukcyjną. W 2010 planujemy wystawę francuskiej artystki Annette Messenger, zwyciężczyni Biennale w Wenecji w 2007 roku. Pokaz, nad którym pracujemy, ma być także rozszerzony o prezentację w Moskwie w ramach sezonu francuskiego w tym mieście. Zobaczymy, jak uda się to zorganizować, bo strona francuska, ogromnie zainteresowana wystawą, nagle większe siły skierowała na pokaz w Moskwie niż w Warszawie.

Jesteśmy także zobowiązani umową do pokazania twórczości Rajmunda Ziemskiego, zmarłego kilka lat temu profesora ASP w Warszawie, oraz prezentacji twórczości Jana Lebensteina w oparciu o nowe materiały i prywatne kolekcje, którą to wystawę opracowuje Piotr Kłoczowski. Planujemy również dużą prezentację wspólną z Museum Moderner Kunst Stiftung Ludwig w Wiedniu zatytułowaną *Gender Check*.

Rainer Fuchs: Kuratorem wystawy jest Bojana Pejić z Serbii, mieszkająca w Berlinie. Jednak koncepcja tego projektu opiera się na szerokiej międzynarodowej współpracy naukowców, badaczy i krytyków sztuki z krajów Europy Wschodniej i Środkowo-Wschodniej. Zostali oni poproszeni o wytypowanie, począwszy od lat 60., dzieł, które w różny sposób dotyczą zagadnienia płci. Szczególną i wyjątkową cechą projektu jest możliwość pokazania po raz pierwszy tak wszechstronnej reprezentacji dzieł dotyczącej tego czasu, zagadnienia i regionu. Znane są liczne pokazy obejmujące ten okres i tematykę w sztuce Zachodu, szczególnie w sztuce amerykańskiej, natomiast *Gender Check* będzie stanowiła uzupełnienie, korektę tego niepełnego dotąd obrazu. Towarzyszyć jej będzie katalog z esejami krytycznymi oraz zbiór tekstów (reader) uwzględniający kluczowe manifesty i rozprawy z różnych dziedzin — filozofii, socjologii, literatury, historii sztuki — w których zagadnienia płci miały szczególne znaczenie. Planowane jest także sympozjum oraz specjalny program filmowy uzupełniający wystawę. Będzie to więc przedsięwzięcie interdyscyplinarne, które, mamy nadzieję, zaowocuje zainteresowaniem i współpracą ze strony innych instytucji sztuki w Europie Zachodniej i Wschodniej.

Agnieszka Morawińska: Czy są szanse na finansowanie projektu ze środków Unii Europejskiej, skoro łączy on inicjatywę trzech instytucji z trzech różnych krajów, co spełnia jedno z kryteriów aplikacyjnych?

Rainer Fuchs: Projekt jest rzeczywiście idealny dla próby pozyskania finansowania unijnego. Dlatego MUMOK jest w bliskim kontakcie z Kumu w Estonii i z CCA w Wilnie. Być może także fundacji ERSTE będzie, mimo kryzysu, dobrym źródłem wsparcia. Wystawa jest wielkim międzynarodowym przedsięwzięciem, więc pociągnie za sobą duże koszty, m.in. związane z wypożyczeniami, ubezpieczeniami i transportami. Ale cieszymy się z możliwości prezentacji blisko 400 dzieł ponad 200 artystów, z których wiele nie było nigdy wcześniej pokazywane.

Agnieszka Morawińska: Kolejne projekty to retrospektywa Katarzyny Kozyry oraz wystawa Neo Raucha, a także, w cyklu prezentacji sztuki współczesnej różnych krajów, ekspozycja sztuki Indii przygotowywana przez Magdę Kardasz.

Jacek Dehnel: Które wystawy zostały wykreślone z planu Zachęty w związku z cięciami budżetowymi i czy będą włączone w dalszy plan w bardziej sprzyjającym czasie?

Agnieszka Morawińska: Jedyna wystawa usunięta z programu Zachęty to pokaz Verushki, pozostałe będą włączone do planów w kolejnych latach. Prezentacja dotycząca futurystyki europejskiej jest planowana w roku 2011.

Magda Kardasz przedstawiła najbliższy program Kordegardy. Zaprosiła na dyskusję panelową o nieznanym aspekcie życia imigrantów w Warszawie, zamykając wystawę Doroty Podlaskiej:

— Następną wystawą to *Straż miejska* Grzegorza Drozda, który zdecydował się na stworzenie nowej wersji *Straży nocnej* Rembrandta z udziałem strażników miejskich. To wielkoformatowa fotografia w formie lightboxu, której towarzyszy film dokumentujący sesję fotograficzną.

Agnieszka Morawińska zaprosiła wszystkich zgromadzonych do dyskusji nad przedstawionymi planami wystawowymi.

Krzysztof Knittel przyjął z aprobatą plany wystaw polskich artystów: Pawła Althamera, Katarzyny Kozyry, Jana Lebensteina, Zbigniewa Libery i Jerzego Stajudy. Przedstawił też kilka własnych rekomendacji dalszych wystaw, m.in. Cezarego Bodzianowskiego, Krzysztofa Zarębskiego, Grzegorza Rogali, Jerzego Koszałki, Joanny Rajkowskiej, Zofii Kulik, Pawła Kwieka, Przemysława Kwieka, Jerzego Truszkowskiego, Józefa Robakowskiego i Krzysztofa Bednarskiego.

Agnieszka Morawińska: Joanna Rajkowska w ubiegłym roku wykonała swój projekt w ramach wystawy *Inne miasto, inne życie* i jego dokumentacja zostanie kupiona do kolekcji Zachęty.

Maria Poprzęcka: Z radością przyjąłam wiadomość o zakupie do kolekcji Zachęty pracy Piotra Wysockiego *Aldona*. Inna ciekawa realizacja tego artysty to *Szepty*, prezentowane podczas finału kina Relax.

Marta Leśniakowska: Chciałabym zaproponować zorganizowanie wystawy dwóch naszych architektów, Witolda Zandfosa i Jana Karczewskiego, którzy na fali emigracji lat 60. opuścili Polskę i osiedli we Francji, gdzie wspólnie z architektem Michele Lefebvre'em powołali grupę Miasto, zajmującą się tworzeniem utopii architektoniczno-artystycznych. Była to jedna z najciekawszych grup w nurcie architektury wizjonerskiej lat 60. Działalność tej zapoznanej grupy jest doskonale udokumentowana i jej pokazanie byłoby ważną sprawą. Są w Warszawie historycy sztuki, którzy badają obecnie tę problematykę i mogliby zająć się projektem od strony merytorycznej, a i sami twórcy są bardzo otwarci na współpracę. To temat bardzo teraz nośny, związany z aktualnie prowadzonymi na świecie badaniami. Jego prezentacja wpisywałaby się w cykl wystaw sztuki późnego modernizmu i sądzę, że warto byłoby zorganizować całą sesję naukową z udziałem historyków sztuki, antropologów kultury i filozofów, aby przyjrzeć się tej problematyce we wszystkich aspektach.

Andrzej Mencwel przywołał nazwisko Ronalda Greenberga, grafika współpracującego z Grotowskim.

Agnieszka Morawińska podziękowała za wszystkie propozycje i zaproponowała rozmowę na temat wystawy dla dzieci.

Joanna Kinowska: Projekt *Interaktywny plac zabaw* powstał we współpracy z WRO Art Center we Wrocławiu, stworzony przez trzech kuratorów-artystów: Patrycję Mastej, Dominikę Sobolewską i Pawła Janickiego. Wystawa cieszy się ogromnym zainteresowaniem dzieci i rodziców. Takich inicjatyw brakuje, jest na nie wielkie zapotrzebowanie, jednak powinny to być wystawy opracowane we współpracy ze specjalistami. Z naszej strony opiekę nad tym projektem przejęła nagrodzona za książkę *Zachęta do sztuki* Zofia Dubowska-Grynberg. Pokazy dla dzieci wymagają gruntownego przygotowania i dobrego pomysłu, nie robi się ich wcale szybciej i łatwiej. Dział edukacji Zachęty ma w planach stworzenie wystawy na bazie prac z kolekcji z ich interaktywnymi odpowiednikami. Chcemy zaprosić do współpracy grafików,

projektantów, architektów, aby to oni, w drodze konkursu, zaproponowali najciekawsze rozwiązania angażujące w sztukę współczesną najmłodszych widzów. Ważne, aby propozycje te miały odpowiedni poziom i nie były tylko polem zabawy, ale także uczyły. Nie chcemy korzystać z kolejnych gotowych rozwiązań, zależy nam na tworzeniu własnych.

Agnieszka Morawińska poprosiła zebranych o uwagi na temat planów edukacyjnych galerii.

Marta Leśniakowska: Mam spostrzeżenie dotyczące spotkań dyskusyjnych na temat architektury. Odejście od formuły wykładu i zastąpienie go dyskusją nie sprawdza się. Pozostaje wrażenie niewłaściwego doboru dyskutantów, słabej spójności tematycznej, zaś publiczność rzadko zabiera głos w dyskusji. Wyraźnie spadła liczba uczestników spotkań. Proponuję powrót do formuły wykładu, której zdają się sprzyjać zagadnienia z obszaru architektury. Warto też ujmować tematykę architektury czy fotografii w szerszym kontekście kulturowym, zapraszając specjalistów z różnych dziedzin. Natomiast doskonale sprawdza się formuła dyskusji z udziałem publiczności podczas oprowadzań kuratorskich i spotkań na wystawie. Mam tu osobiście bardzo dobre obserwacje.

Krzysztof Pomian: Przechodzenie w zastępstwie wykładu do bardziej nowoczesnej formuły, jaką jest dyskusja, często owocuje rozmyciem odpowiedzialności i wymagań wobec panelowiczów. Do wykładu trzeba się przygotować.

Agnieszka Morawińska omówiła prezentację w Pawilonie Polonia na tegorocznym Biennale Sztuki w Wenecji:

— Projekt Goście autorstwa Krzysztofa Wodiczki, którego kuratorem jest Bożena Czubak, dotyczy problemu Innego, jego alienacji i akceptacji. Projekcja stworzy w pawilonie iluzję okien, przez które będzie można oglądać sylwetki osób — emigrantów pracujących przy myciu szyb i słuchać ich rozmów. Jest to instalacja bardzo wymagająca pod względem technicznym i bardzo kosztowna, zwłaszcza, że spadła wartość złotówki w stosunku do euro.

Pierwsze zdjęcia odbyły się w Rzymie, gdzie próbowano zebrać na potrzeby projektu grupę robotników emigrantów. Następne prace zdjęciowe i casting na uczestników projektu miały miejsce w Warszawie, obecnie ekipa prowadzi nagrania w studiu filmowym w Łodzi.

Po otwarciu wystawy Goście w Pawilonie Polonia, wieczorem odbędzie się przyjęcie współorganizowane przez Fundację Signum z Poznania w jej nowej siedzibie, Palazzo Doná na Campo San Polo. Otwarcia wystawy będzie patronować Galerie Lelong z Nowego Jorku, która reprezentuje Wodiczkę.

Dziękuję wszystkim członkom Rady za udział w spotkaniu i zapraszam do obejrzenia wystaw w galerii.

Na kolejnych stronach:
Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne
Peter Kogler, *Bez tytułu*, 2008, instalacja
multimedialna
(fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Wystawy w galerii Zachęta

Marek Piasecki. *Fragile*

28 listopada 2008 – 1 lutego 2009

kuratorka wystawy: **Joanna Kordjak-Piotrowska**

współpraca ze strony Zachęty: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Paulina Tyro-Niezgoda

sala nr 3, 7

W latach 50. i 60. Marek Piasecki (ur. 1935) był związany ze środowiskiem artystycznym Warszawy i Krakowa i uczestniczył w ważniejszych prezentacjach polskiej sztuki współczesnej. W 1967 wyjechał do Szwecji, gdzie mieszka do dziś. Od tego czasu obecność Marka Piaseckiego w polskim życiu artystycznym była marginalna, a jego zapomniane w Polsce oeuvre przypomniła dopiero kilka lat temu krakowska Galeria Sarmach. Wystawa w Zachęcie była pierwszą próbą całościowego ujęcia bogatej i wielowątkowej twórczości krakowskiego artysty, uwzględniającą różne dziedziny plastyki — malarstwo, grafikę, rzeźbę, a także fotografię, w tym fotografię reportażową. Wystawa powstała dzięki bogatym, dotąd nieopracowanym zbiorom podkrakowskiego archiwum twórcy, a także kolekcjom polskich oraz szwedzkich muzeów (Muzeum Narodowego w Warszawie, Muzeum Narodowego we Wrocławiu, Muzeum Narodowego w Poznaniu, Muzeum Sztuki w Łodzi, Muzeum Narodowego w Krakowie, Malmö Konstmuseum, Skissernas Museum w Lund) i galerii (Galerii Sarmach, Galerii Piekary, Galerii 86), a także prywatnych właścicieli. Pokazano przede wszystkim prace z lat 1956–1975, z okresu największej aktywności twórczej Piaseckiego: zarówno jego eksperymenty z pogranicza malarstwa, grafiki i fotografii: heliografie, „miniatury” (prace

wykonane techniką mieszaną łączącą fotografię, heliografię i techniki graficzne) oraz kolaże i obiekty przestrzenne. Pokazano asambláže (tzw. skrzynki — wykorzystujące gotowe elementy zamknięte w charakterystycznych ramach-pudełkach), a także prace wykonane podczas pobytu artysty w Szwecji — niewielkich rozmiarów obiekty malowane na czarno, z drewna, metalu oraz szkła. Wystawa zaprezentowała także fotograficzną twórczość artysty: fotografie i fotomontaże z cyklu *Lalki* oraz zdjęcia reportażowe publikowane m.in. na łamach „Tygodnika Powszechnego”. Ten rozdział jego twórczości wydaje się szczególnie godny uwagi, podobnie jak fotografie ukazujące aktorów, przedstawienia oraz scenografię Teatru na Tarczyńskiej (później Teatru Osobnego). Na wystawie pokazano także fotograficzną dokumentację zlikwidowanej pod koniec lat 90. krakowskiej pracowni artysty. Aranżacja ekspozycji pozwoliła przywołać atmosferę owego „alchemicznego laboratorium”.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, wykłady, warsztaty
ekspozycję w dniach 1 stycznia – 1 lutego zwiedziło 10 150 osób

Ekspozycja w Zachęcie była bardzo potrzebna, ponieważ nie znaleźmy całego dorobku Piaseckiego — artysty samotnego, który swoje mieszkanie i wszystko, co się w nim znajdowało, traktował jak obiekt, w którym, jak w rzadkich realizacjach awangardowych, zacierała się granica między twórczością a życiem codziennym. Czy celem Piaseckiego było pojęcie: „cudowności”, „piękna konwulsyjnego” czy „magiczności” w przeżywanej rzeczywistości, aby wyrwać się ze znoju ponurego, socjalistycznego życia? To pytania, które powstają po obejrzeniu omawianej wystawy.

Krzysztof Jurecki, *Artysta osobny*, „Exit” nr 1/77, 2009

Nikt nie kwestionuje bardzo wysokiej rangi twórczości Marka Piaseckiego. Mimo to, do chwili obecnej była ona w Polsce znana raczej fragmentarycznie. Zmienia to wystawa *Fragile* w warszawskiej Zachęcie, której największą zaletą jest ukazanie dorobku artysty w jego ciągłości rozwojowej, pozwalającej na przesłedzenie kolejnych etapów, w których od fotografii reportersko-dokumentalnej doszedł on do surrealnych obiektów i zdjęć w służbie symbolu.

Agnieszka Gniotek, *Widzenie szklanego oka*, „Sztuka.pl” nr 2/155, 2009

* Szczegółowy opis wydarzeń towarzyszących wystawom s. 55–58.

** Szczegółowy opis katalogów i innych publikacji towarzyszących wystawom s. 71–72.

Pod ścianą

7 grudnia 2008 – 25 stycznia 2009

kuratorka wystawy: **Maria Brewińska**

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 8, 9, 10, klatka schodowa

Murale, kojarzone przede wszystkim z malarstwem ściennym, stały się pretekstem dla różnorodnych interwencji w architekturę wewnątrz galerii Zachęta. Oprócz malarskich, klasycznych murali zrealizowano także nie-murale — instalacje na ścianach z wydruków wielkoformatowych, w pewien sposób powtarzające lub imitujące efekty malarskie, jak również instalacje anektujące ściany przez zastosowanie niekonwencjonalnych materiałów. W tym projekcie istotne było wpisanie działań artystów w kontekst klasycyzującej przestrzeni wystawowej Zachęty. Zawładnęli oni zastaną architekturą — jej historia sięga początku XX wieku, a w latach 50. zyskała ona nowy kontekst za sprawą estetyki *white cube*. Jednorodny i obiektywny „biały sześcian” galerii uchodzi we współczesnym wystawiennictwie za przestrzeń uniwersalną, w której uwaga widza ma skupiać się na dziełach sztuki, będących na ogół materialnymi obiektami. Poboczne znaczenia, związane z rzeczywistością czy otoczeniem wystawy, ulegają neutralizacji, gdyż odbiór dzieł poprzedza percepcja przestrzeni galerii. Od czasu rewolucji w sztuce i w wystawiennictwie na przełomie lat 50. i 60. ściana nie jest już tylko podporą czy podłożem dla dzieła, lecz bywa często aktywnym uczestnikiem, polem konfrontacji albo powierzchnią, w którą artyści usiłują ingerować. W Zachęcie architektura wewnątrz tworzy przestrzeń niezwykłą, ale niełatwo poddającą się przekształceniom. Artyści uczestniczący w projekcie zostali poproszeni o zmierzenie się z nią i stworzenie instalacji — murali/nie-murali — anektujących architekturę monumentalnych powierzchni ścian galerii. W wyniku tych działań powstała nowa przestrzeń, w której odbiorca poczuł siłę iluzji, koloru i pozornie nieograniczonych form — w skali większej od tej, jaką ma obraz zamknięty ramą, ale ograniczonej jednak wielkością budynku. Widz,

który na ogół przyjmuje sposób odbioru wyznaczany przez zawieszane na ścianie obrazy, w przypadku murali otrzymuje nieokreślone wektory percepcji — może przyjąć każdy możliwy punkt widzenia.

Artyści biorący udział w wystawie: Wojciech Bąkowski, Jan Christensen, Maurycy Gomulicki, Katarzyna Kozyra/The Midget Gallery, Josefine Lyche, Mark Mulroney, Anna Myca, Robin Rhode, Yngvild K. Rolland, Paul Zografakis

publikacje: folder, plakat

wydarzenia towarzyszące: warsztaty, koncerty

eksperyment w dniach 1–25 stycznia zwiedziło 8839 osób

W osłupienie wprawiła mnie informacja przeczytana w Gazecie Stołecznej o wystawie *Pod ścianą* w Galerii Zachęta. [...] Pornograficzne grafiki Maurycego Gomulickiego w wielkim formacie w Narodowej Galerii Sztuki, do tego dofinansowane ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego — tego jeszcze nie było. [...] Chciałbym wiedzieć jakiego rodzaju „duchowe wzbogacenie”, zdaniem Pana Ministra, przyniesie społeczeństwu pokazywanie w Narodowej Galerii Sztuki grafik rodem z — przepraszam — szaletu publicznego i czy uważa Pan, że skojarzenie na arenie międzynarodowej „polskiej szkoły” z tego rodzaju „twórczością” jest istotnie promocją naszego kraju? Stanowczo protestuję przeciwko współfinansowaniu takich przedsięwzięć z publicznych (a więc i także moich) pieniędzy! [List do Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, 10 XII 2009]

Szanowni Państwo,

zapoznaliśmy się ze wszystkimi głosami krytyki związanymi z wystawą „Pod ścianą”. Znajdujemy wiele podobieństw w treściach tych komentarzy, które choć przysłane przez różnych Nadawców, operują często jednakowymi sformułowaniami i podobnymi uzasadnieniami w *poincie*, prowadzącymi do bliźniaczych wniosków — współfinansowania „pornografii” z publicznych pieniędzy oraz stworzenia zagrożeń wobec praw i niewinności dzieci w postaci organizowanych przez Zachęte warsztatów plastycznych towarzyszących tej wystawie.

Pragniemy w związku z tym wyraźnie podkreślić, nie dyskutując już z „wpisanym w nasz statut propagowaniem sztuk pięknych”, (bo tu nie istnieje jeden kanon, którego granice wyznacza nagość oraz jedno medium, które nie wykracza poza pracę malarską na płótnie, a nie obejmuje już np. komiksu), staramy się, żeby program Zachęty prezentowany za pieniądze podatnika zapewniał naszym widzom kontakt z nową sztuką we wszystkich jej najbardziej interesujących przejawach. Właśnie dlatego, że działamy za publiczne pieniądze dokładamy wysiłków, aby nasze wybory były jak najbardziej pluralistyczne, nawet za cenę oskarżeń o eklektyzm. [...]

[Oficjalna odpowiedź Zachęty Narodowej Galerii Sztuki na protesty, 10 XII 2009]

Disco Zachęta **Budynków życie po życiu**

13 grudnia – 25 stycznia 2009

Druga edycja projektu *Budynków życie po życiu*. Pierwsza — *Hotel Polonia* zdobyła nagrodę Złotego Lwa na 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji.

kuratorzy wystawy: **Grzegorz Piątek, Jarosław Trybuś**

artyści: **Nicolas Groszpiere, Kobas Laksa**

dźwięk: Lena Pejt

oprawa graficzna: Magdalena Piwowar

oprawa muzyczna wernisażu: dj lenar

scenografia: Mateusz Świętorzecki, Grzegorz Rytel

współpraca ze strony Zachęty: Małgorzata Osińska

sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Druga edycja nagrodzonego Złotym Lwem projektu „The Afterlife of Buildings”, prezentowanego w Pawilonie Polskim podczas 11. Międzynarodowej Wystawy Architektury w Wenecji to przewrotna prezentacja fotografii i fotomontaży sześciu ważnych budynków zrealizowanych w Polsce w ostatnich latach. Kuratorzy i artyści zadali pytanie, co stanie się z tymi budowlami, gdy zaniknie przypisana im funkcja? Co stanie się z Biblioteką Uniwersytetu Warszawskiego, gdy książki zostaną zdigitalizowane? Co począć z biurowcem Metropolitan Normana Fostera, gdy zmieni się model pracy biurowej? Co z terminalem lotniczym, gdy pod wpływem wzrostu cen ropy latanie znów będzie luksusem? Z sanktuarium w Licheniu, gdy nawet Polacy przestaną chodzić do kościoła? Obiekty te, dziś ważne i prestiżowe, zaprezentowane zostały „przed” i „po” wielkiej zmianie. Przed — na uroczystych, nastrojowych zdjęciach Nicolasa Groszpiere’a. Po — w hipotetycznej przyszłości, na surrealistycznych fotomontażach Kobasa Laksa. A swoją funkcję zmieniły nie tylko budynki, ale i sale wystawowe Zachęty. Udział Polski w 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji sfinansowało Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

publikacje: folder, plakat

wydarzenia towarzyszące: warsztaty, spotkania, dyskoteka w czasie wernisażu

ekspozycję w dniach 1–25 stycznia zwiedziło 8839 osób

Wchodzę do Zachęty, a tam — lew. Złoty. Wyeksponowany w szklanej gablocie. Najwyższe trofeum weneckiego Biennale

Sztuki, które pierwszy raz w historii przeglądu — od 1895 roku — przypadło Polakom. [...] Nie jest to zwykła powtórka, lecz okazja do refleksji — czemu za czas jakiś będzie służył najstarszy wystawowy salon stolicy? Wystawa nosi prowokacyjny tytuł *Disco Zachęta*. Zgodnie z nazwą, w parterowych pomieszczeniach galerii urządzono sale taneczne. Na podłodze wala się warstwa srebrzystego confetti, u sufitu kręcące się lustrzane kule; na ścianach migają „zajęczki” światła. Z głośników dobiegają dziwne dźwięki — ni to hałas miejski, ni dźwiękowy kolaż. Kakofonia pozbawiona rytmu i harmonii. To futurystyczna zabawa DJ Lenara, który prorokuje, że za pół wieku dyskoteki i kluby opanuje właśnie taki typ muzyki. Jednak najważniejszą część prezentacji stanowią light-boxy (podświetlane światłem gabloty). Motywem przewodnim są prestiżowe polskie budowle. **Monika Małkowska**, *Tańce w galerii*, „Rzeczpospolita” nr 7, 9 I 2009

Paul McCarthy & Benjamin Weissman

Seanse robótek ręcznych

7 lutego – 22 marca

kuratorka wystawy: **Julia Leopold**

projekt ekspozycji: Karin Seinoth, Paul McCarthy

sala nr 8, 9, 10

Paul McCarthy to jeden z najbardziej znanych artystów performans, wideo i filmu. Jego sztuka jest silnie powiązana ze specyfiką amerykańskiego życia. W sposób niezwykle radykalny zmagając się z traumami społeczeństwa konsumpcyjnego, łamie tabu, prowokuje i wyśmiewa ikony popkultury: Hollywood, filmy Disneya, sitkomy, etos Dzikiego Zachodu, gwiazdy kina. Jego twórczość charakteryzuje skłonność do przeładowanej, chaotycznej i groteskowej estetyki. W kręconych przez artystę filmach przerażają niekontrolowane zachowania i nieuzasadnione okrucieństwo bohaterów, odpychają odniesienia skatologiczne i seksualne. Jednakże, jak podkreśla sam McCarthy, jego twórczość jest tylko na pozór pokrewna działaniom równie kontrowersyjnym artystów performans jak akcyjniści wiedeńscy czy Chris Burden. W przeciwieństwie do nich on jedynie odgrywa rolę i sytuację, kreuje swój własny teatr z makabrycznymi bohaterami, scenografią niczym pułapka i notorycznie powtarzającymi się rekwizytami (np. słynnym już keczupem udającym krew). Paradoksalnie jednak, świat

stworzony przez McCarthy'ego nie jest przez to mniej wstrząsający. Pokazane na wystawie rysunki są efektem współpracy Paula McCarthy'ego i jego przyjaciela Benjamin Weissmana. *Seanse robótek ręcznych* zainicjowała w roku 1997 praca *1/2 chłopca*. Te wykonane techniką mieszaną rysunki powstały w czasie wspólnych wieczornych spotkań obu artystów przy stole. Tytuł wystawy nawiązuje do nieformalnego wymiaru artystycznej współpracy, w której dzięki improwizacji i repetycjom udało się dotrzeć do podświadomości i wyzwolić swobodną ekspresję. Wydany po raz pierwszy w formie katalogu rysunkom towarzyszył niepublikowany wcześniej wspólny tekst artystów. W ramach wystawy w sali kinowej Zachęty zaprezentowaliśmy także wybór filmów Paula McCarthy'ego. Wystawie towarzyszył autorski katalog zaprojektowany przez Paula McCarthy'ego i Louise Sun w angielsko-polskiej wersji językowej, wydany przez Galleria Civica di Arte Contemporanea w Trydencie i Zachętę. Wystawa zorganizowana we współpracy z Galleria Civica di Arte Contemporanea w Trydencie i Kumu kunstimuuseum w Tallinie.

publikacje: katalog, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, filmy
ekspozycję zwiedziło 36 828 osób

Dotąd nie widzieliśmy w Polsce tych prac, ale teraz mamy okazję, by poznać Paula McCarthy'ego z innej, bardziej prywatnej strony. Zachęta prezentuje rysunki, które artysta od 10 lat robi z przyjacielem Benjaminem Weissmanem w ramach towarzyskich spotkań. Pornografia na haj, ekspresja podświadomości — tak można by podsumować efekty tych sesji. W ruch poszły flamastry, ołówki, węgiel, a może i spore ilości używek. Są prace świetnie rysowane, malarskie, są bazgroły jakby przeniesione z zeszytu szkolnego. Jeszcze inne przypominają komiksy. Pojawiają się zabawne teksty. I niemal wszystko kręci się wokół seksu — penisy, waginy, perwersyjne stosunki. Zabawne i mroczne zarazem.

Joanna Ruszczyk, *Co na to Freud?*, „Newsweek Polska” nr 9, 1 III 2009

Trawestując André Bretona, można nawet powiedzieć, że współczesny artysta będzie *infant terrible* albo nie będzie go wcale. Paul McCarthy jest wyjątkowo *terrible*. [...] To, co McCarthy i Weissman odnaleźli na „poziomie podświadomości”, wymyka się już z zakresu kompetencji krytyka, a rozważania, czy owoce „wolnej ekspresji” są dobrą czy złą sztuką, prowadziłyby prosto w pułapkę zastawioną przez artystów.

Stach Szablowski, *Niechlujni panowie*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 55, 6 III 2009

Makabryczna, straszna, seksualna, brzydka, groteskowa — to tylko kilka z wielu określeń, jakich używa się, mówiąc o sztuce Paula McCarthy'ego. Uczył takie sławy jak Cindy Sherman i bracia Chapman. Teraz możemy poznać wycinek jego własnej twórczości stworzonej wspólnie z przyjacielem Benjaminem Weissmanem. [...] A co wpływa ze współpracy rysunkowej? Wizualnie prace są bez zarzutu, bardzo ciekawe, trochę historyczne, ciemne. Ich rzetelna interpretacja z pozycji psychoanalitycznych mogłaby z pewnością dostarczyć ciekawego materiału.

Natalia Kaliś, *Obsesje, obsesje...*, „Art & Business” nr 3, 2009

Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych
Fragment ekspozycji (fot. Jacek Gładkowski)

Performer

14 lutego – 22 marca

kuratorzy wystawy: **Magda Kulesza, Jarosław Suchan, Hanna Wróblewska**

projekt ekspozycji: Jarosław Kozakiewicz

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6, 7

Wątki z twórczości Grotowskiego zostały zaprezentowane przez pryzmat sztuk wizualnych: filmowa dokumentacja z prób, przedstawień, ćwiczeń aktorskich oraz wywiady z reżyserem zestawione z dziełami artystów, których łączą z nim wspólne inspiracje lub jednakowe podejście do sztuki, ciała, duchowości. Wystawa wyrosła z potrzeby przemyślenia twórczości Grotowskiego jako zjawiska istotnego nie tylko w perspektywie rozwoju teatru, ale też w kontekście szerszej rozumianych przemian kulturowych drugiej połowy XX wieku, których świadectwem stały się sztuki wizualne, teatr, literatura i filozofia. Tytuł wystawy *Performer* to także tytuł jednego z tekstów Jerzego Grotowskiego. Georges Banu pisał o owym tekście, że „należy [go] czytać jako wskazówki z trasy, a nie klauzule programu, ani jako dokument końcowy, spisany, zamknięty”. Podobnie należało czytać wystawę: jej celem nie była całościowa prezentacja dzieła Grotowskiego, nie miała charakteru ona monografii wybitego reżysera i antropologa teatru. Była raczej kolekcją „zapisków” dokonanych na marginesie tego, co bywa postrzegane jako główny korpus dzieła Grotowskiego. Wystawa nie opierała się na próbach rekonstrukcji słynnych spektakli czy też dokonań z okresu poateatralnego. Była natomiast próbą zrekonstruowania (poprzez prezentację dokumentalnych zapisów ćwiczeń, fragmentów prób i spektakli, rozmów z Grotowskim) sposobu myślenia tego twórcy na temat ciała jako miejsca doświadczania pierwotnej duchowej rzeczywistości. Artyści: Marina Abramović, Marina Abramović/Ulay, Vito Acconci, akcjonisci wiedeńscy (Günther Brus, Otto Muehl, Hermann Nitsch, Rudolf Schwarzkogler), Lygia Clark, Roman Działkiewicz, Joan Jonas, Ana Mendieta, Bruce Nauman, Gina Pane,

Carolee Schneemann, Grzegorz Sztwiertnia, Hannah Wilke, Zbigniew Warpechowski. Wystawa przygotowywana przez Instytut Teatralny im. Zbigniewa Raszewskiego i Zachętę Narodową Galerię Sztuki we współpracy z Instytutem im. Jerzego Grotowskiego we Wrocławiu w ramach Roku Grotowskiego.

publikacje: książka, gazeta, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, spotkania, filmy, konferencja
ekspozycję zwiedziło 37 387 osób

Być może jest czymś oczywistym stwierdzenie, że teatr Grotowskiego, który odnowił sposób bycia aktora na scenie i poszukiwał nowych relacji pomiędzy ciałem a tekstem, był równoczesny z odnowieniem środków sztuki w zachodnim performansie. Ale nikt tego wcześniej nie zestawiał na wystawie. [...] Świetnie zaaranżowana jest przestrzeń tej wystawy, wielka siła obrazów i potężna energia, którą czuje się w starych dokumentach, np. pokazujących ćwiczenia aktorów Grotowskiego.

Dorota Jarecka, *Mięśnie i włókna sztuki performance'u*, „Gazeta Wyborcza” nr 43, 22 II 2009

Na *Performerze* mnóstwo Grotowskiego, jest także drużyna marzeń klasyki sztuki performance — od Vito Acconciego i Naumana przez Anę Mendieta, Marinę Abramović i Carolee Schneemann po Akcjonistów Wiedeńskich. A do tego mamy jeszcze voodoo, Mayę Deren, indyjską gnozę, tarantellę, kalwarię i nawet *Matkę Courage* Bertolta Brechta. [...] Oglądana z dystansu klasyka performance'u jaki się jako piekielne panoptikum. Marina Abramović krzyczy jak opętana, Vito Acconci bije się z własnym cieniem, Bruce Nauman przemierza swoją pracownię. Performerzy, najczęściej nago, wiją się w drgawkach, zadają sobie ból, spływają krwią i potem. Teatr Grotowskiego także bywał mocno konwulsyjny, a ciało poddawał on skrajnym przeciążeniom.

Stach Szablowski, *Chasydyzm, joga i flower power*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 61, 13 III 2009

Mimo wszystkich zbieżności, *Performer* pokazuje przede wszystkim historie równoległe. Tym ciekawsza jest sala zamykająca wystawę. Poświęcono ją dwóm dialogom. Pierwszy prowadzi sam Grotowski. Przypomniano tu filmy mówiące o zjawiskach, którymi się inspirował i do których się odwoływał. Są tu haitańskie rytuały, pekińska opera, wschodnie medytacje, ale też polska ludowa religijność. Drugi dialog prowadzi z Grotowskim współcześni artyści. Grzegorz Sztwiertnia nakręcił prześmiewczy film *Krótką historią teatru polskiego*. Roman Działkiewicz pokazał serię prac nawiązujących do działań

Performer

Zbigniew Warpechowski i Roman Działkiewicz
(fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Po lewej: *Trening w Teatrze Laboratorium we Wrocławiu, 1972*, film (część I i II); po prawej: Bruce Nauman, *Odbijanie dwóch piłek pomiędzy podłogą a sufitem w zmiennym rytmie, 1967–1968*, film, dzięki uprzejmości Electronic Arts Intermix (EAI), New York, © 2009 Bruce Nauman/Artists Rights Society (ARS), New York (fot. Rafał Szczepankowski)

wielkiego reżysera, w których fascynacji towarzyszy brak powagi. Być może dystans jest rzeczą niezbędną w świętowaniu rocznic.
Piotr Kosiewski, *Myśli niedopowiedziane*, „Tygodnik Powszechny” nr 9, 1 III 2009

Wyda się, że dostrzegalna na wystawie troska o kontrolę dyskursu wynika z dążenia do ochrony twórczości Grotowskiego przed błędną interpretacją. Na wystawie widać wysiłek włożony w próbę przekazania możliwie kompletnego i jasnego komunikatu o Grotowskim. Związane jest to z jednej strony z tym, że jego poszukiwania teatralne mają charakter dość hermetyczny i wymagają wprowadzenia pomagającego uniknąć nieporozumień i nadinterpretacji. Z drugiej natomiast strony — przyszedł czas konfrontacji postaci Grotowskiego z pokoleniem, które nigdy nie miało okazji zobaczyć żadnego z jego spektakli na żywo i obecnie możemy (też zaliczam się do tej grupy) korzystać jedynie z przekazów z drugiej ręki, które pozostawiają wiele luk, wobec których nasza wyobraźnia może dosyć dowolnie improwizować.

Agnieszka Sosnowska, *Performer w oku kamery*, www.obieg.pl, 10 III 2009

Performer w stołecznej Zachęcie jest nietypowym pokazem: zestaw filmowych dokumentów emitowanych non stop na kilkudziesięciu dużych ekranach i małych plazmach. Opisy prac leżą (!) na podłodze podświetlone specjalnymi lampkami.

Uprowadzam: tego nie da się szybko zaliczyć. [...] Współczesne prace stanowią zaskakującą puente. Grzegorz Sztwierz stworzył parodię *Księcia Niezłomnego*, ustawiając w stosownych pozach à la Cieślak modela z ASP. Następnie puścił wideo w przyspieszonym tempie. Odbiorzowi pomnik.

Monika Małkowska, *Laboratorium ciała*, „Rzeczpospolita” nr 41, 18 II 2009

W tej konfrontacji performerzy zawsze przegrają — muszą przegrać, nie mają biegłości aktorów Teatru Laboratorium. Nie można zestawiać kunsztu, mistrzostwa Cieślaka, z amatorskimi (przynajmniej jeśli chodzi o sprawność cielesno-wokalną) działaniami performerskimi np. Mariny Abramović. Ale nie deprecjonowałbym tego, czego na tym polu dokonują performerzy. W ich wypadku — tak jak w wypadku aktorów Grotowskiego — cenne jest rzucenie się do działania całym sobą. [...] Na wystawie pokazuje się film *Sztuka jako wehikuł* z rejestracją legendarnej *Akcji*. Jest to samo w sobie wydarzenie, bo za życia Grotowski pozwalał obejrzeć ten film tylko wybranym, a w Zachęcie podczas projekcji ruch jest jak na stacji metra: wchodzi spóźnieni nawet o kwadrans; wychodzą, żeby porozmawiać przez telefon; trzaskają drzwiami; niektórzy wychodzą przed końcem, bo im się znudziło. Jeśli się ten film obejrzy od początku do końca w skupieniu, to można pojąć, co Grotowski miał na myśli, mówiąc, że Performer to zarazem tancerz, wojownik i kapitan, oraz że rytuał to performance, czyli akt.

Performer przegrywa z aktorem. Wywiad Mirosława Spychalskiego z Leszkiem Kolankiewiczem, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 61, 13 III 2009

Interaktywny plac zabaw

Autorzy wystawy: Dominika Sobolewska, Paweł Janicki, Patrycja Mastej (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)
Fragmenty ekspozycji

Interaktywny plac zabaw

17 lutego – 26 kwietnia

autorzy: **Patrycja Mastej, Dominika Sobolewska, Paweł Janicki**

kurator: **Paweł Janicki**

współpraca ze strony Zachęty: Zofia Dubowska-Grynberg
sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Zupełnie wyjątkowa wystawa, podczas której można było dotknąć wszystkich „eksponatów”, a nawet pobawić się zabawkami-instalacjami. Ten nietypowy plac zabaw przypominał trochę laboratorium, w którym eksperymentuje się i obserwuje, co się wydarzy, gdy postąpimy w ten czy inny sposób. Zabawki działały na zmysły: wzroku, słuchu, dotyku i węchu (np. można było poczuć zapach kory i trawy). Niektóre instalacje powstały dzięki różnym technicznym sztuczkom: czujnikom ruchu, komputerom i kamerom, które zostały skrzętnie ukryte. Przy okazji zabawy stworzono też szansę zapoznania się z różnymi dziwnymi pojęciami. Można było dowiedzieć się czym są faktura, perspektywa, mieszanie barw, i przekonać się, że tak naprawdę te pojęcia wcale nie są trudne. *Interaktywny plac zabaw* to autorski projekt wrocławskich artystek: Patrycji Mastej i Dominiki Sobolewskiej, które we współpracy z Pawłem Janickim z Centrum Sztuki WRO poszerzyły swoją adresowaną do dzieci wystawę o interaktywny system umożliwiający zabawę z fakturą, światłem i kolorem. Wystawę prezentowało już Centrum Sztuki WRO we Wrocławiu (gdzie pomysł powstał) oraz CSW w Toruniu. W Warszawie została uzupełniona o nową, premierową instalację przygotowaną specjalnie dla gości Zachęty. Dodatkową atrakcją było kino prezentujące ciekawy program filmów animowanych wybranych z Antologii Polskiej Animacji Polskiego Wydawnictwa Audiowizualnego.

publikacje: folder, plakat

wydarzenia towarzyszące: warsztaty, spotkania

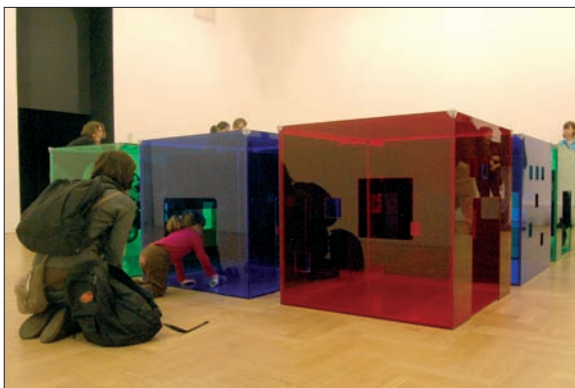
ekspozycję zwiedziło 62 856 osób

Przyjemnie jest obserwować, jak dziecko oswaja się ze sztuką współczesną, jakie to dla niego ciekawe i naturalne. [...] Tutaj trzeba wszystkiego samemu popробować, dać się ponieść wszystkim zmysłom. A cały ten pasjonujący spektakl, którego dziecko jest twórcą czy współtwórcą odbywa się przy pomocy

nowoczesnych technologii — każdy gest rejestrują czujniki ruchu, komputery i kamery. Malowanie światłem czy przejście przez labirynt kolorowych sześcianów, gdzie kolory mieszają się i zmieniają jak w kalejdoskopie, to dla dzieci niezapomniane przeżycie. Przy okazji, zupełnie bez wysiłku i nudy uczą się, czy jest perspektywa, faktura czy jak mieszają się barwy.

Małgorzata Czyńska, *Zabawa na całego*, „Sztuka.pl” nr 4/157, 2009

Wyobraźcie sobie, że stoi przed wami kilka niewielkich pojemników — m.in. z wodą, korą, kamieniami, trawą. Kiedy dotykacie na przemian kolejnych elementów, na ekranie zmieniają się kolory. Nagle wyrastają drzewa, pojawiają się owady, zwierzęta. Skaliste wzgórze zmienia się w piękną łąkę, ocean w jezioro i na odwrót. Gerardowi najbardziej podobała się instalacja, w którą — jak to on mówi — „mógł tak walić, a z różnych stron wyskakiwały takie piękne obrazy, kółka, plamy, zderzając się i łącząc. I to jeszcze grało”. Z kolei tata Gerarda zajął się „malowaniem światłem”. Wkrótce pomogła mu w tym Dominika, próbując (nie było to łatwe) namalować serce.

Dorota Wyżyńska, *Na placu zabaw, czyli w Zachęcie* (Stołeczna mama), „Gazeta Wyborcza”, dodatek „Co Jest Grane” nr 43, 20 II 2009

Otwarta w poniedziałek ekspozycja przeżywała wczoraj prawdziwe obłędzenie. Bardziej i mniej zorganizowane grupy oraz rodzice z pociechami — wszyscy bawili się świetnie. Nawet ci początkowo zdezorientowani. Niezwykły plac zabaw pozwala bowiem na wszystko to, czego zazwyczaj w muzeach i galeriach robić nie wolno. [...] Sześciolatek Piotrek przyszedł tu z babcią Ireną. Bada różnice między fakturami kamieni, kory i właściwości wody. Ich dotknięcie zmienia obraz wyświetlany na specjalnym ekranie. Chłopiec jest tak zafascynowany, że nie chce ani na chwilę odrywać się od zabawy. Za to babcia dzieli się z nami swoimi wrażeniami. — Te eksponaty są naprawdę wspaniałe. Żałuję, że kiedy ja byłam dzieckiem, nie było takich atrakcji — mówi.

Igor Seider, *Dobra zabawa w sztukę*, „Życie Warszawy” nr 41, 18 II 2009

Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne

7 kwietnia – 2 sierpnia

kuratorzy wystawy: **Agnieszka Morawińska, François Quintin**

współpraca: Anna Tomczak

projekt ekspozycji: Marcin Kwietowicz, Albert Salamon, Patryk Zakrocki, Michał Anuszewski

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, klatka schodowa

Wystawa zorganizowana przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki zbiegła się z XIII Festiwalem Beethovenowskim w Warszawie. Pokaz był propozycją odczytania estetycznych relacji pomiędzy sztukami wizualnymi i muzyką w kontekście współczesnej kultury. Zamiast

śledzić historię tych związków pokazano, jak na rozmaite sposoby artyści posługują się obrazem i dźwiękiem, rozszerzając znaczenia, sugerując skojarzenia, podpowiadając nastroje czy wręcz przeciwnie, podkreślając przesłanie poprzez kontrast charakteru muzyki i obrazu. Podejście takie może obejmować całość muzyki, a zarazem całość sztuki. Wystawa skupiła się szczególnie na punktach styku pomiędzy różnymi gatunkami muzycznymi, estetykami, kulturami. Była też próbą pokazania, w jaki sposób pewne muzyczne konteksty określonych dzieł ujawniają krytyczny dystans wobec kulturowych, społecznych, historycznych czy politycznych norm, do których owe dzieła się odnoszą. Uporczywość beztrioskiej melodii w pamięci tych, którzy doświadczyli wygnania, niezwykle połączenie zespołu muzyki dawnej i ludowej orkiestry, harmonia chóru w kontekście nierówności społecznych, siła zespołu rockowego albo orkiestry dętej interpretowana jako historia narodu, melodia fletu jako odległe echo rewolucji... Przywoływane gatunki połączyły się z obrazami, wywołując rozmaite skojarzenia, dźwięczne konfrontacje, budząc pamięć. Na

wystawie znalazły się prace blisko 40 polskich i zagranicznych artystów w tematycznych sekwencjach: Nowa Opera, Droga, Natura, Techno, Pop, Cisza, Performans Muzyczny, Jazz, Muzyka Tradycyjna.

Artyści: Marina Abramović, Francis Alÿs, Mirosław Bałka, Dominique Blais, Andrzej Bienkowski, Libia Castro & Ólafur Ólafsson, Jeremy Deller, Latifa Echakhch, Rodney Graham, Amy Granat & Drew Heitzler, Graham Gussin, Matthew Day Jackson, Krzysztof Knittel, Peter Kogler, Katarzyna Kozyra, Robert Kuśmirowski, Piotr Lutyński, Tadeusz Makowski, Jacek Malczewski, Christian Marclay, Céleste Boursier-Mougenot, Paweł Mykietyn, Ana Prvacki, Mark Raidpere, Anri Sala, Wilhelm Sasnal, Denis Savary, Jacek Sempoliński, Tomasz Tatarczyk, Caecilia Tripp, Su-Mei Tse, Artur Żmijewski

publikacje: katalog, przewodnik-folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, filmy, warsztaty, spotkania
ekspozycję zwiedziły 42 734 osoby

Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne

Od lewej: Elżbieta Penderecka, Bogdan Zdrojewski, Agnieszka Morawińska podczas otwarcia wystawy (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)
Katarzyna Kozyra, *Letnia opowieść*, 2008, wideo
Robert Kuśmirowski, *R-35*, 2008–2009, instalacja

I właśnie zachwianiu konwencjonalnych proporcji oraz relacji między dźwiękiem i obrazem poświęconych zostało wiele najciekawszych prac przedstawionych na *Inwazji dźwięku*. *Kwartet video* Christiana Marclaya w wymiarze muzycznym stanowi dopieszczony i wedle dzisiejszych standardów spójny miks nagrań pochodzących z różnych tradycji, epok, kontekstów. Dysonans pojawia się w warstwie wizualnej: prezentowane na czterech ekranach oryginalne nagrania koncertów i starych filmów rozpadają się na szereg drobnych, niepowiązanych ze sobą narracji. To rozdarcie pomiędzy widzeniem i słyszeniem wyśmienicie ilustruje odrębność, specyfikę, a nawet polemiczny potencjał drugiego.

Michał Mendyk, *Przekombinowana lekcja świadomego słuchania*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 87, 14 IV 2009

Wystawa fascynuje subtelnym połączeniem dźwięku i obrazu, który doświadczany na co dzień pozostaje niedostrzegany. Specyficzne zatrzymanie czasu, osiągnięte, co znamienne, poprzez zmianę odgłosów i obrazów, stanowi kolejną niematerialną wartość warszawskiej ekspozycji. Wejście do stworzonego w Zachęcie intrygującego, pełnego emocji świata barw i dźwięków, podkreślonych półmrokiem galerijnych sal, jest doznaniem, którego warto doświadczyć.

Aldona Tołysz, *Zachęcam do Zachęty*, www.artpapier.com, 15 V 2009

Opera? Obecna. Trzy wielkoformatowe (ponad 3 m wysokości) podświetlane fotografie Rodneya Grahama pokazują muzyków z orkiestry symfonicznej. Zda się — grają. Tak można sądzić na podstawie ich mimiki, póz i gestów: siedzą przy pulpitych z nutami, trzymają w odpowiednich pozycjach instrumenty. I... cisza, która się wzmaga. Żaden dźwięk nie dobiega, jak z XVI-wiecznych obrazów Caravaggia i jego naśladowców. [...] Muzyka elektroniczna? Proszę bardzo, jest. W Sali Narutowicza

widza oplata się pulsujących, abstrakcyjnych obrazów (autorstwa Petera Koglera), rzutowanych z projektorów na wszystkie ściany. Komputerowa animacja zgrana została z muzyką (Franz Pomassl). Kiedy wizje są przyjazne człowiekowi — motyw muzyczny płynie łagodną falą; gdy obrazy przywodzą na myśl okratowaną celę, dźwięki stają się opresywne.

Monika Małkowska, *Zwiedzanie z pomocą uszu*, „Sztuka.pl” nr 6/159, 2009

Music is likewise a metaphor for cultural identity in Artur Zmijewski's video *Our Songbook*, 2003, in which a group of elderly Polish Jews living in Israel try to recollect songs from their youth. By depicting their fragmented memories, the work evokes their fading ties with their country of origin, while referencing the destruction of Poland's Jewish community and of a culture that even its last surviving members can barely recall. In a more poetic vein, Céleste Boursier-Mougenot's sound installation *Prototype for Index*, 2007, explores the similarities between a computer keyboard and a piano. As a gallery assistant types a text on a computer, a piano plays back a series of corresponding sounds, transforming a routine activity into a seductive musical work. Meanwhile, Rodney Graham's triptych light box captures a fictional performance of a fourteenth-century musical composition. The performance is set in the 1970s, at the height of the early-music revival, while the composition's atonality prefigures twentieth-century music. The work blurs fiction and reality, past and present, while underscoring the role of music in civilization. Music and culture, music and society, music as a mnemonic device—these are just some of the salient themes pertaining to the dialogue between music and visual art today.

Rahma Khazam, *Invasion Of Sound*, www.artforum.com, 14. 06.09

Naśladowania natury bynajmniej nie miała na celu instalacja dźwiękowa Krzysztofa Knittla *Pory roku* (2007), w przeciwieństwie do tak samo zatytułowanych słynnych utworów Vivaldiego, Haydna lub Głazunowa. Jest czystej wody muzyką konkretną — uchwyconymi czułym mikrofonem i zapisanymi na magnetofonie dźwiękami otoczenia, dźwiękami pór roku w świecie przyrody i cywilizacji. Aż trudno uwierzyć, że gdy się zamknie oczy, potrafi tak silnie pobudzać wyobraźnię; to muzyczne słuchowisko może dostarczyć więcej obrazów niż niejeden album fotograficzny, ba, niejeden film.

Krzysztof Bilica, *Dźwiękobrazy w Zachęcie*, „Ruch Muzyczny” nr 16/17, 23 VIII 2009

Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”

12 maja – 12 lipca

kuratorzy wystawy: **Dominique Reynette, Piotr Wójcik,
Joanna Kinowska**

projekt ekspozycji: Grzegorz Rytel
sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Ta wystawa nie miała swojej chronologii. Kuratorzy odrzucili tradycyjny sposób ekspozycji, nie chcieli, by rocznicowa ekspozycja była tylko popisem sztuki fotografowania. Skupili się na tym, co wspólne dla autorów i czytelników — na doświadczeniu wolności. Pokaz miał wielu bohaterów. Wśród nich wielcy Polacy: Jerzy Giedroyc, Wisława Szymborska, Andrzej Wajda. A obok: urzędnicy, nauczycielki, rolnicy, feministki, Romowie, bezrobotni, anonimowi przechodnie czy nietypowe spotkania współobywateli, których Jerzy Gumowski fotografował z lotu ptaka. Jednak głównym bohaterem była zmiana. Podkreślały to sekwencje fotografii sprzed dwóch dekad kontrastujące z obrazami współczesności. Zmianę zarejestrowali również amatorzy, bo także ich prace znalazły się na wystawie. Zdjęcia może niedoskonałe, ale szybkie i szczerze. Kolejnym bohaterem wystawy były zbiorowe emocje: wydarzenia polityczne, ekonomiczne, religijne, sportowe. Niekończące się debaty o kształcie polskiej szkoły, reformie służby zdrowia, Kościele, homofobii, lustracji, antysemityzmie. I wreszcie codzienność każdego z nas nieujęta w ramy wydarzeń i dat. Kalejdoskop zaskakujących, dynamicznych sytuacji, w których zawiera się paradoks —

polska rzeczywistość dorasta do europejskiej normy. Z wielu zdjęć jakby wyparowała nadwiślańska egzotyka. Fotografowie „Gazety” skorzystali z przełomu demokratycznego — tancerka flamenco w Sewilli, arabscy imigranci pod Paryżem, sycylijscy rybacy, hippisi z USA, bezdomne dzieci w Petersburgu, król rumuńskich Cyganów, uchodźcy z Kosowa, polskie Boże Narodzenie w Edynburgu — zapis bogactwa i różnorodności świata. Ale w obiektywach fotografów znalazły się też miejsca szczególne: Czeczenia, Palestyna, Afganistan, Irak, kraje afrykańskie i ludzkie życie naznaczone wojną.

publikacje: plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty,
spotkania
ekspozycję zwiedziły 22 844 osoby

Multimedialna wystawa *Ludzie, wydarzenia, przemiany* to wielka podróż w przeszłość. Rejestruje społeczne, polityczne, a często także osobiste doświadczenia Polaków w ostatnim dwudziestolecu. Podróżą tą nie rządzi jednak chronologia,

a jej cel to nie tylko wspomnienie. Raczej refleksja nad tym, co przyniosła nam wolność, jak ją rozumiemy, na ile z niej korzystamy. [...]

Wystawa pokazuje setki ludzkich twarzy, nie zamazuje różnic, nie ucieka od trudnych spraw (różnice kulturowe, religijne, antysemityzm, homofobia). A przede wszystkim nie ocenia. Zachęca do umiaru i skromności.

Lidia Ostałowska, *Wolność w obiektywie*, „Gazeta Wyborcza” nr 110, 12 V 2009

To inna wystawa, niż te, do których jesteśmy przyzwyczajeni. Zdjęcia nie tylko wiszą na ścianach, ale wyświetlane są w light-boxach. [...]

Ten ostatni dział (codziennosc — zwykłe, szare życie) stanowi szczególnie wyzwanie dla fotografów, zdjęcie bowiem, by było ciekawe, powinno pokazywać coś niezwykłego, a tu pokazano zwykłą codzienność. Ale i z tej trudności fotografowie „Gazety Wyborczej” potrafili wybrnąć w sposób mistrzowski.

Wojciech Tuszko, *Świadectwo dwudziestolecia*, „Foto-Kurier” nr 6, 2009

Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”

Agnieszka Morawińska i Adam Michnik na otwarciu wystawy (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)
Fragment ekspozycji

Wolność od-zysku

18 lipca – 30 sierpnia

kuratorki wystawy i projekt ekspozycji: **Anna Bargiel, Karolina Bujnowicz, Joanna Ruszczyk, Beata Seweryn, Ida Smakosz, Natalia Zawiejska** —

Muzealnictwo Studia Kuratorskie przy Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego
opieka merytoryczna: Maria Brewińska
sala nr 11 (Mały Salon), 12, hol

Wystawa *Wolność od-zysku* dotyczyła kryzysu i różnych jego kontekstów, a także momentu wyczerpania, jakiego w dobie kryzysu doświadczamy. Wynikła z potrzeby zatrzymania się w pędzie ku wciąż rosnącej produkcji i konsumpcji. „Za dużo!” — chce się zawołać za Jacques’iem Derridą. Nadmiar i brak stanowią najważniejsze pojęcia określające kryzysową rzeczywistość. Jednocześnie mimo finansowej zapaści błędne koło konsumpcji i produkcji toczy się dalej — w wielu aspektach życia kryzys wydaje się być odległy i nierealny. Wystawa stanowiła komentarz tej sytuacji.

Świat sztuki podlega także zależnościom ekonomicznym, stąd pytanie o sytuację dzieła sztuki i rynku sztuki w czasach recesji. Czy zgodnie z hasłem „Wszystko zysk” grupy Twożywo każda produkcja artystyczna ma przynosić dochód? Czas kryzysu zmusza do innych działań, alternatywnych zachowań opartych na powściągliwości, sięganiu wstecz, poszukiwaniu nowych jakości w posiadanym już „kapitale artystycznym”. Obok niskobudżetowych, specjalnie stworzonych na wystawę prac było sporo powstałych w wyniku recyklingu, zapożyczeń, powtórek, przeszukiwaniu archiwów — to jedne z możliwych działań twórczych ważnych zarówno z punktu widzenia ekonomii, jak i ekologii.

publikacje: folder, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie
ekspozycję zwiedziło 7755 osób

Zaskakująco, kryzys w redakcji młodych kuratorek okazał się dość wdzięcznym tematem, a jeszcze bardziej — zgrabnym pretekstem do przypomnienia sobie paru kulturowych prac i modnej kilka lat temu strategii artystycznego samplowania. Wysłała z tego wystawa zdecydowanie nieszkolna, na pewno ponad średnią zaangażowana. [...] Nad pracami góruje wielki napis „Wszystko zysk”, złożony z czerwonych i czarnych przepłatających się liter. To typograficzna gra grupy Twożywo, idealnie podsumowująca kilkanaście radykalnie antykryzysowo-antysystemowych projektów, pod którymi podpisali się inni artyści.

Anna Theiss, *Topnienie w galerii pod czujną kontrolą*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 178, 31 VII 2009

Ważnym mottem wystawy — ważnym odniesieniem — wydają się jednak przywołane przez Jadwigę Sawicką słowa Guy Deborda: „Całkowita ciemność, oczy zamknięte na ogrom katastrofy”, migające na ścianie kolejnej sali wystawowej czy też cytaty umieszczone na papierowych tasiemkach, opływających tom ze *Straconymi złudzeniami* Balzaca, na przykład „Oszustwo zaspokojenia samo się demaskuje”. Wprowadzając w krąg haseł, które dały początek rewolucji '68, artystka przypomina tamtą diagnozę społeczeństwa, tamten sprzeciw i bunt. To, że tamta cenzura wciąż okazuje się dla współczesnej sztuki najważniejsza, bo zarówno pod względem formalnym, jak i w sposobie myślenia rok 1968 wciąż trwa. Tyle tylko, że już bez rewolucji.

Zofia Jabłonowska-Ratajska, *Sztuka z odzysku?*, „Arteon” nr 9, 2009

Wolność od-zysku

Kuratorki wystawy, Maria Brewińska (z tyłu) i Agnieszka Morawińska na otwarciu wystawy
Jadwiga Sawicka, *Cytaty*, 2009, light-box
Angelika Markul, *Plash*, 2009, rzeźba z lodu
Katarzyna Jozfowicz, *Gry*, 2002, instalacja
(wszystkie fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Doskonałym przykładem jest *Pendrospektywa* Roberta Kuśmirowskiego. Artysta, który otrzymał propozycję z Zachęty, pracował jednocześnie nad pracami do Wenecji, Aten, Londynu i Lublina (w sumie w ciągu ostatniej dekady wziął udział w 160 wystawach). Produkcja nowego dzieła byłaby fizycznie niemożliwa, dlatego zaproponował cyfrowy zapis dotychczasowej swojej artystycznej działalności w postaci pendrive'a, który możemy oglądać w Zachęcie w małej gablotce.

Agnieszka Kowalska, *Sztuka na czas kryzysu*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” nr 169, 21 VII 2009

Siusiu w torcik. Prace ze zbiorów Zachęty Narodowej Galerii Sztuki 5 września – 22 listopada

kurator wystawy: **Karol Radziszewski**

współpraca ze strony Zachęty: Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Joanna Egjit-Pużyńska

sala nr 1 (Matejkowska), 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6, 7

To piąta z kolei prezentacja wyboru prac ze zbiorów Zachęty. Na wystawie można było zobaczyć rzadko lub nigdy dotąd nieprezentowane dzieła. Kurator pokazu, artysta Karol Radziszewski dokonał ich subiektywnej selekcji oraz reinterpretacji, umieszczając je w nowych, nieraz zaskakujących kontekstach. Tytuł wystawy jest cytatem zaczerpniętym od klasyka polskiego konceptualizmu, Edwarda Krasińskiego. Artysta napisał kiedyś krótki wierszyk: „Coś mnie korci, aby zrobić siusiu w torcik”. Zachęta posiada unikatową realizację Krasińskiego przygotowaną na monograficzną wystawę artysty w 1997 roku. Jest to instalacja przestrzenna z reprodukcjami fotograficznymi w skali 1:1 *Bitwy pod Grunwaldem* Jana Matejki oraz innych obrazów należących przed wojną do zbiorów Zachęty. Pokazując tę instalację na wystawie, kurator zaprezentował właściwie „zbiór w zbiorze”. Praca Krasińskiego jest też punktem wyjścia do bardziej ogólnych rozważań o relacji oraz zakresie pojęć artysta i kurator. Wystawa koncentrowała się głównie na zbiorach malarstwa, ale też rzadziej pokazywanych pracach graficznych, zwłaszcza z lat 60. i 70., ze szczególnym uwzględnieniem różnorodnych ujęć aktu kobiecego. Kurator dokonał licznych interwencji w samą aranżację ekspozycji, podejmując grę z przestrzenią

galerii i dziełami, a jednocześnie zadając pytanie o status i charakter kolekcji. Karol Radziszewski został nagrodzony Paszportem Polityki 2009 w kategorii Sztuki Wizualne „Za odwagę i nowatorstwo w prezentacji sztuki na wystawie *Siusiu w torcik* w warszawskiej Zachęcie; za ciekawe poszukiwania w sztuce, za różnorodność dokonań i konsekwentną postawę artystyczną, wyrażaną we wszystkim, czego się podejmuje” (uzasadnienie jury).

publikacje: gazeta, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty, wykłady, spotkania, sesja, kanał TV Zachęta na youtube.com
ekspozycję zwiedziło 16 298 osób

Spacerując po salach Zachęty, pomalowanych na pstry seledyn, intensywny fiolet i mocny oranż, pełnych malarskich kuriozów, dziwadł i potworności, nie sposób się nie uśmiechnąć. Karol Radziszewski przygotował wystawę, która dostarcza najprostszej, emocjonalnej uciechy. *Siusiu w torcik* to pokaz, na którym prace pokazuje się palcami, niemalże skacząc od jednej do drugiej, głośno wymieniając się uwagami i gestykulując. [...] Z dekoracyjnej sztuki Radziszewski ulepił więc dekoracyjny fryz, a Zachęte zamienił w gabinet kolekcjonera o złym smaku. I dobrze — w momencie, gdy co druga wystawa zamienia się w „metanarrację” o kolekcjach i archiwach — modnych w tym sezonie niczym deseń w grochy w zeszytym — za sprawą *Siusiu* nadęty balon pękł z hukiem. Okazało się, że można zrobić wystawę o kuratorstwie, a także, niech będzie, o kolekcjonowaniu, do oglądania, a nie do czytania. W mojej optyce jest więc *Siusiu w torcik* także udaną karykaturą tych nudnawych, przegadanych ekspozycji. Ale przede wszystkim jest pokazem lekkim, zgrabnym — chciałoby się powiedzieć: kuratorsko udanym — a generującym przy tym szereg ważkich pytań.
Jakub Banasiak, *Strumieniem w kolekcję*, www.obieg.pl 5 XI 2009

Ale nie chodzi tu o pojedyncze dzieła, lecz o ich zestawienia: każda sala to opowieść w obrazkach. Jest komentarz do malarstwa socrealizmu, przewija się temat tożsamości seksualnej i w ogóle ciała. Można tropić wątki gejowskie, np. w grafikach w duchu surrealistycznym, których tu wiele. Dobrze się tę wystawę ogląda — jest zabawna, wesoła, ironiczna, przewrotna. Na tytułowym torciku Radziszewski położył wisienkę. W jednej z sal jest „skandal na zamówienie”, jako że Zachęta ze skandali jest znana, a już dawno żadnego nie miała. Niech ma! W nagrodę za poczucie humoru i dystans do samej siebie.
Joanna Ruszczyk, *Zachęta do siusiu*, „Newsweek Polska” nr 37, 13 IX 2009

Film prezentowany raz w tygodniu stał się od razu główną atrakcją. Przewijające się w karierze artystycznej Radziszewskiego wątki gejowskie miały tu niebagatelny wpływ. On sam jednak powtarza, że taki właśnie efekt chciał osiągnąć. [...] Zastanawia mnie, czy reakcje wynikają z trudnej do zrozumienia wizji artysty, czy też są wynikiem naszej polskiej „tolerancji”. Pewnie to drugie, zważywszy, że większość wypowiedzi pojawiła się jeszcze przed

otwarcie wystawy. Uważam, że zamieszanie wokół niej zbyt szybko nie ucichnie. Mam jednak nadzieję, że Zachęta poradzi sobie z nieprzychylnymi głosami i nie zrezygnuje z prezentowania rzeczy nietypowych i śmiałych.

Marek Nowicki, *Skandale na zamówienie*, „Sztuka.pl” nr 9/162, 2009

Całości przedsięwzięcia patronuje Edward Krasiński i jego odtworzony projekt z 1997 roku. Jest to aranżacja przestrzenna z reprodukcjami fotograficznymi w skali 1:1 *Bitwy pod Grunwaldem* oraz innych obrazów należących przed wojną do zbiorów Zachęty. Przez fotografie na wysokości 130 cm przebiega charakterystyczna niebieska linia. Ta ingerencja w ustalony historyczny porządek jest zabiegiem, po który również sięga Radziszewski. Tylko, że jego działanie jest ukryte. Dokonuje operacji na zastanej rzeczywistości w zupełnie inny sposób, bo realizuje to pod maską kpiny, prowokacji, przewrotnej zabawy, bez dosłownej, fizycznej ingerencji w obiekt.

Katarzyna Urbańska, *Masa magazynowa*, „Sztuka.pl” nr 10/163, 2009

Wydawać by się mogło, że przedsięwzięcie było skazane na sukces: wnikliwe spojrzenie kuratora, chwytliwy i niesubordynowany tytuł, aureola artysty gejowskiego, a do tego gejowski pornos. Jednak te składniki nie wystarczą, by przygotować strawną wystawę. Radziszewski zbytnio zaufał własnym sdom estetycznym, ułożsamiając kuriozalne z interesującym. Sam fakt zamiany ról (artysta występujący w roli kuratora) czy wykorzystanie kuratorskich strategii w sztuce

nikogo dziś nie dziwi. Takie taktyki stosują z powodzeniem na przykład Goshka Macuga i Marysia Lewandowska. Radziszewski dostał do ręki nowe narzędzia i najwyraźniej nie do końca wiedział, co z nimi zrobić. Jakby z Lego Duplo próbował przeskoczyć na Lego Technics. Nie chcę przez to powiedzieć, że rola kuratora jest trudniejsza niż artysty, wręcz przeciwnie — od artysty wymagałbym czegoś więcej.

Karol Sienkiewicz, *Zachęta w posadach drzy*, www.dwutygodnik.com.pl nr 14, 2009

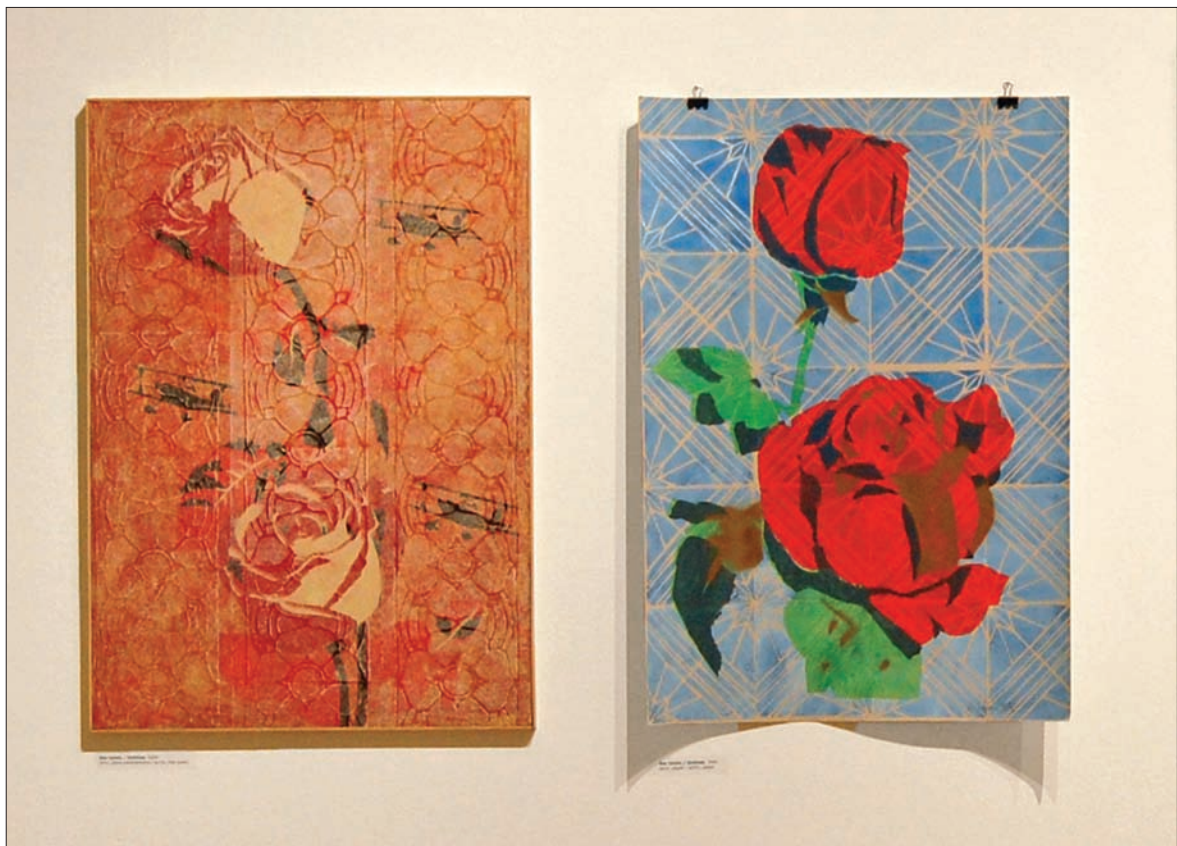
Jestem w szoku. Nie tylko ja zresztą. Znam opinie obywateli, którzy natknęli się na ten film. Nawet Ci, którzy nie są jakimiś szczególnie zaangażowanymi katolikami, byli zbulwersowani tym, że Narodową Galerię Sztuki Zachęta zamieniono w obleśne pornokino. Ktoś, kto do tego dopuścił, zapomniał chyba, czym dla wielu Polaków jest Zachęta, że jest ona ściśle związana z historią Polski. To jest profanacja tego miejsca, której nie można przemilczeć.

Zachęta została sprofanowana. Wywiad **Marcina Austyna** z posłem **Arturem Górskim** (PiS), „Nasz Dziennik” nr 237, 9 X 2009

Siusiu w torcik

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek, Karol Radziszewski, Agnieszka Morawińska, Joanna Egit-Pużyńska na konferencji prasowej (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium) Karol Radziszewski, *Drang nach West(end)*, 2004, instalacja malarska Edward Krasiński, *Instalacja*, 1997 (fragment) (wszystkie fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Paweł Jarodzki. Najlepsze **12 września – 18 października**

kuratorka wystawy: **Hanna Wróblewska**

współpraca: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Paweł Jarodzki, Hanna Wróblewska
sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

To monograficzna wystawa artysty, który debiutował w latach 80. jako twórca i lider legendarnej już wrocławskiej grupy Luxus. Poza dokumentacją wczesnych prac artysty (głównie rysunków i komiksów) zaprezentowane zostały obrazy z ostatnich piętnastu lat. Pastisz poetyki pop artu, wykorzystanie szablonów tworzonych na podstawie zdjęć prasowych, ale i ornamentów czy roślin, nawiązywanie zarówno do popkultury, historii sztuki, polityki, wpadające w ucho prześmiewcze hasła — to tylko niektóre z cech tej inteligentnej i przewrotnej sztuki. „Kto nie kupuje ten nie je” — grozi jeden z obrazów, „Tylko sztuka cię nie oszuka” — zapewnia inny, „Malarze są ciągle jeszcze atrakcyjni” — uspokaja kolejny...

Szablon, papier, blacha cynkowa, płótno, sklejka, porzucony obraz innego malarza — wszystko to może stać się elementem kolejnej malarskiej kompozycji. Prócz obrazów Jarodzki tworzy także obiekty-rzeźby, pisze, jest kuratorem w BWA Awangarda oraz profesorem ASP we Wrocławiu. Wystawie towarzyszyła książka składająca się z komiksu Jarodzkiego *The Street Wall Journal* oraz pełniącej rolę katalogu drugiej części z tekstami artysty oraz tekstem Hanny Wróblewskiej.

publikacje: książka, plakat

wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, spotkanie z artystą na wystawie, warsztaty, spotkania
ekspozycję zwiedziły 7 732 osoby

W nowych pracach coraz wyraźniejszą rolę odgrywa ornamentalna organizacja obrazu. Wizerunki i pasy dekoracji funkcjonują tu na równych zasadach, niczym na orientalnych kobiercach albo w tamtejszych świątyniach, gdzie zakaz

Paweł Jarodzki. Najlepsze

Fragment wystawy: *Bez tytułu*, 2009, akryl, płyta; *Papier 16*, 2004, rysunek

Paweł Jarodzki udziela wywiadu dziennikarzowi radiowej Dwójki (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Spojrzenia 2009 — Nagroda Fundacji Deutsche Bank. 4. edycja

19 września – 15 listopada

kuratorka wystawy: **Maria Brewińska**

współpraca: Julia Leopold

projekt ekspozycji: Maria Brewińska

sala nr 8, 9, 10, hol

tworzenia wizerunków łączy się z teologicznym znaczeniem totalności ornamentu. Ciekawą rolę w tej zrekonstruowanej konstelacji pełnią nawiązania do radykalnych gestów Duchampa i Man Raya, powtarzane niczym znak stop w telegramie, akcentując moment, w którym obraz utonął w powodzi obrazów. Coraz bardziej świadomą i autonomiczną rolę zaczyna odgrywać również tekst. Nie tylko ten pojawiający się w obrębie płótna. Katalog wystawy, który Jarodzki w dwóch trzecich wypełnił stronicami swojego komiksowego *The Street Wall Journal*, a w kolejnej jednej trzeciej tekstami napisanymi na przestrzeni ostatnich kilku lat, pokazuje znaczenie, jakie w twórczości artysty pełnią fikcja, montaż atrakcji i inne strategie wzmacniania przekazu. Nie ma sensu bronić sztuki przed naporem obrazów. Niech bronią się inni.

Anka Mituś, *W imię róży. Malarstwo Pawła Jarodzkiego*, „Sztuka.pl” nr 10/163, 2009

W Zachęcie i Art New Media pokazano nowsze prace, takie w których nie ma już trashu i kontrkultury lat 80. Jest za to zapis tego, jak szablon na przełomie dwóch rzeczywistości społeczno-kulturowych zaczął wyrażać nowe treści — polemizować z obiegami sztuki i nowymi jego instytucjami (prace opatrzone hasłami typu „Malarze są ciągle atrakcyjni”), przedrzeźnić sztukę łatwą i dostępną (sala w Zachęcie wypełniona różnymi kompozycjami). Wszystko w przewrotny i czerpiący z mainstreamu sposób.

Anna Theiss, *Szablon na lata*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 183, 18–20 IX 2009

Wystawa była prezentacją siedmiu artystów nominowanych do nagrody, ich działalności artystycznej, która w ciągu ostatnich dwóch lat przyciągnęła szczególną uwagę krytyków i kuratorów. Czwartą edycją *Spojrzeń* wyłoniła twórców, którzy posługują się przede wszystkim językiem wideo i filmu. Artyści nominowani to Wojciech Bąkowski, Olaf Brzeski, Bogna Burska, Wojtek Doroszuk, Anna Konik, Anna Molska i Zorka Wollny. Na tegorocznych *Spojrzeniach* zaprezentowali oni nowe prace stworzone specjalnie na wystawę oraz te powstałe w ciągu ostatnich kilku lat.

W ramach wystawy odbył się koncert/performance Zorki Wollny *Ballada na gmach Zachęty* inspirowany historią galerii. 22 października 2009 roku decyzją międzynarodowego jury najbardziej interesującym artystą młodej polskiej sceny artystycznej uznany został Wojciech Bąkowski. Zwycięzca otrzymał w nagrodę 15 000 euro. Drugą nagrodę (pobyt studyjny w Villa Romana we Florencji) wyróżniona została Anna Molska, natomiast nagrodę publiczności otrzymał Wojtek Doroszuk.

Wystawa została zorganizowana przez Fundację Deutsche Bank, Deutsche Bank S.A. i Zachętę Narodową Galerię Sztuki pod patronatem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

publikacje: katalog, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzanie kuratorskie, warsztaty, spotkania, performance
ekspozycję zwiedziło 13 917 osób

Anna Molska i Wojciech Bąkowski pokazali w Zachęcie wspólną (co jest novum na konkursowej wystawie) realizację — dwuekranową instalację *Ukończone*. Jest to zapis dość abstrakcyjnej sytuacji rozgrywającej się w scenarii opuszczonego lotniska. Grupa sprawnych mężczyzn, co nie jest bez znaczenia dla wydzwiku całości, jednakowo ubranych, porusza się na wózkach-fotelach, będących czymś między pojazdem

rehabilitacyjnym a designerskim meblem. Mężczyźni wykonują na nich rodzaj układu choreograficznego, którym kierował Bąkowski. [...] Efekt wspólnej pracy artystów jest bardzo interesujący, można odnieść wrażenie, że ich wzajemne wizje artystyczne i stosunek do sztuki w *Ukończone* idealnie się uzupełniły: element dekonstrukcji i rewizji modernistycznych utopii, szczególnie w naszym polskim, peerelowskim wydaniu u Molskiej oraz poczucie absurdu i jego wizualno-językowa reprezentacja u Bąkowskiego.

Magdalena Wicherkiewicz, *Kraksa*, czarny film i zauroczenie, „Art & Business” nr 11, 2009

Najprzyjemniej byłoby zerknąć na *Spojrzenia* od strony samej konkursowej ekspozycji, która w tym roku jest wyjątkowo spójna i interesująca. [...] Sześciu z siódemki nominowanych pokazało prace wideo, które to medium stanowi dla nich głównie narzędzie artystycznego wyrazu. W tym kontekście prace Olafa Brzeskiego poprzez kontrast stają się przestrzenną dominantą ekspozycji. Konfrontacja z *Katastrofą na schodach Zachęty* — staroświecką gablotą na kółkach, która w niewyjaśnionych okolicznościach „stoczyła się” ze stopni szacownej instytucji, jest bardzo mocnym, ustawiającym optykę recepcji całej wystawy, akcentem. Z gabloty prawie wysunął się na posadzkę niezgrabny, rzeźbiarski obiekt.

Ewa Opałka, *Gra Spojrzeń*, www.obieg.pl, 5 XI 2009

Znamienne, że najlepsza praca Wojciecha Doroszuka *Special Features* powstała ze ścinków po innych jego filmach. Jej arbitralna narracja jest o wiele ciekawsza niż jego pozostałe oparte na potocznym realizmie filmy, które nużą, nawet jeśli mówią o ciekawych rzeczach: nieczynnym tureckim parku rozrywki, życiu transseksualisty w Ankarze czy doświadczeniach polskiego patomorfologa. Podobała mi się też instalacja Anny Konik *Willa zauroczonych*, która zaprasza do wnętrza i staje się swoistym rozwijającym się w czasie filmowym labiryntem.

Dorota Jarecka, *Czekając na polskiego Turnera*, „Gazeta Wyborcza” nr 230, 1 X 2009

Portret XXI wieku 27 października – 29 listopada

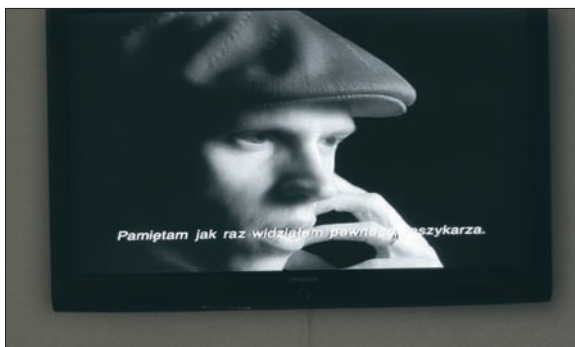
kuratorka wystawy: **Magda Kardasz**

współpraca: Anna Tomczak

projekt ekspozycji: Magda Kardasz

sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Wystawa złożona była z dwóch części. Pokazowi wideoinstalacji *Zidane: Portret XXI wieku* autorstwa dwóch światowej sławy artystów wizualnych średniego pokolenia: Douglasa Gordona z Wielkiej Brytanii i Philippe’a Parreno z Francji towarzyszyły prace artystów polskich i zagranicznych: Pawła Althamera, Kadera Attii, Pawła Kruka i Andy’ego Warhola. Osłą prezentacji były następujące konteksty: Zinedine Zidane jako

Portret XXI wieku

Douglas Gordon, Philippe Parreno, *Zidane: A 21st Century Portrait*, 2006, instalacja

Kader Attia, *Rochers Carrés*, 2009, seria fotografii (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Paweł Kruk, *Larger than Life*, 2000, wideo, kolekcja Zachęty Narodowej Galerii Sztuk

Na poprzedniej stronie:

Spojrzenia 2009 — Nagroda Fundacji Deutsche Bank. 4. edycja

Anna Molska i Kuba Bąkowski, *Ukończono*, 2009, instalacja wideo

Uroczystość ogłoszenia wyników. Przy mikrofonie zdobywca głównej nagrody Wojciech Bąkowski (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

idol sportu/popkultury oraz jako wzór do naśladowania przez grupy starsze społecznie/mniejszości narodowe w bogatych krajach/miastach w drodze do osiągnięcia sukcesu w życiu (nie tylko w sporcie). W ten kontekst wpisały się projekty artystów zaangażowanych społecznie, pokrewne działalności, jaką Zidane prowadzi po zakończeniu kariery sportowej. Centralnym punktem pokazu była wideoinstalacja zbudowana z kadrów meczu. Przez 90 minut widzowie mogli oglądać Zidane'a, rejestrowanego przez 17 kamer, na boisku w czasie rozgrywki między Realem Madryt i Villarrealem. Każda z kamer pokazuje boisko z innej perspektywy, lecz dla każdej z nich najważniejszy jest Zidane. Sportowiec prezentowany jest na różne sposoby: od zbliżeń pokazujących np. jego nadgarstek, po plan daleki, w którym jest jednym z wielu graczy. Praca ta prowokuje pytania o rolę sportu i sportowców — idoli i bohaterów we współczesnej kulturze. Podobnych zagadnień w swojej twórczości dotyczą: Paweł Althamer, który na potrzeby wystawy przygotował nową wersję akcji *Modelki* — pokazu mody w wykonaniu pięknych dziewczyn i kobiet z warszawskiej Pragi oraz Kader Attia — francuski artysta o algierskich korzeniach, pokazując film *Correspondence* (2003) opowiadający o swojej rodzinie z Algierii i Francji i serię fotografii *Rocher Carreés* (2009) — projekt o marzeniach o życiu w lepszym świecie.

publikacje: gazeta, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: oprowadzenie kuratorskie, warsztaty, spotkania, filmy
ekspozycję zwiedziło 7 217 osób

Dwie z kamer wyposażone były w obiektyw wysokiej rozdzielczości, które pozwoliły wykonać precyzyjne zbliżenia twarzy gracza. W filmie możemy nie tylko zobaczyć krople potu spływające po czole Zidane'a, ale też usłyszeć najmniejsze nawet jego westchnienie. [...] Nie jest to zwykła, technicznie ulepszona relacja z meczu, gdzie kamery śledzą piłkę, akcję. Tu, w centrum uwagi jest tylko jeden zawodnik, który niekoniecznie w danym momencie kreuje sytuację na boisku. Widzimy bohatera, idola, bożyszcze. W tle pojawia się hipnotyczna muzyka zespołu Mogwai, przebitki z telewizyjnej transmisji meczu i innych newsów tego dnia. Cytowane są

wypowiedzi Zidane'a, który opowiada, co czuje na boisku w trakcie gry.

Agnieszka Kowalska, *Zidane — bohater naszych czasów*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” nr 252, 27 X 2009

Nie należę do fanów futbolu, jednak rzecz mnie wciągnęła. Bo też nie o grę w niej chodzi, lecz o psychologiczny wizerunek tytułowego bohatera. Dwa wielkie ekrany wypełniają ciasno kadrowane sceny z meczu przeplatane gigantycznymi zbliżeniami oblicza bohatera. Autorzy filmu wyciszyli odgłosy stadionu, zamiast tego podłożyli spokojną muzykę. Dopiero gol eksploduje triumfalnym rykiem trybun. Prosty montażowy zabieg, a celnie oddaje wewnętrzny spokój Zidane'a. [...] Kopiując idola, jego tropami wejdziesz się na szczyt? Paweł Althamer dał taką szansę dziewczynom z warszawskiej Pragi. Do jego projektu *Modelki* mogła się zgłosić każda odważna i atrakcyjna panna. Po profesjonalnej „obróbce” amatorki udawały modelki. Przez jeden wernisażowy wieczór błyskały wokół nich flesze, goście podziwiali urodę i kreacje, inne baby zazdrościły. Żądza sławy to uniwersalna twarz XXI wieku.

Monika Małkowska, *Zidane i dziewczyny z Bródna*, „Rzeczpospolita” nr 253, 28 X 2009

Niewiele wystaw można obejrzeć w towarzystwie kilkuletnich chłopców z dumą noszących piłkarskie szaliki Juventusu Turyn i Realu Madryt. W tym przypadku to nic dziwnego — największa atrakcją ekspozycji w Zachęcie jest film Douglasa Gordona i Philippe'a Parreno *Zidane — Portret XXI wieku*. [...] Przepomina pozbawiony komentarza film przyrodniczy, gdzie ważniejsze są emocje, ruchy i gesty śledzonego przez kamery obiektu, niż jego bezpośredni wpływ na najbliższe otoczenie. Autorzy ani przez chwilę nie mitologizują Zidane'a — mają bowiem świadomość, że widzowie sami przypiszą mu podyktowaną przez kulturę masową pozycję boiskowego nadczłowieka.

Jakub Demiańczuk, *Możliwość Zidane'a*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 218, 6–8 XI 2009

Zbigniew Libera. Prace 1982–2008 **31 listopada 2009 – 7 lutego 2010**

kuratorka wystawy: **Dorota Monkiewicz**
współpraca ze strony Zachęty: Julia Leopold
projekt ekspozycji: Robert Rumas
sala nr 1 (Matejkowska), 7, 8, 9, 10

Wystawa Zbigniewa Libery to pierwszy w Polsce retrospektywny przegląd twórczości artysty, obejmujący trzy dekady jego aktywności w sztuce. Paradoksem jest, że twórczość Libery, czołowego artysty polskiej sztuki krytycznej nie doczekała się wyczerpującej monograficznej prezentacji i publikacji. Projekt Zachęty Narodowej Galerii Sztuki realizowany w ścisłej współpracy z artystą, wypełnił tę lukę. Na wystawie znalazły się wszystkie najważniejsze prace artysty oraz pokazywane

po raz pierwszy filmy, zdjęcia i dokumenty z lat 80. (np. związane z okresem działalności Kultury Zrzuty).

Zaprezentowane zostały słynne urządzenia korekcyjne, stworzone w latach 90. (*Universal Penis Expander*, 1995; *Body Master*, 1998), będące ważkim komentarzem ról, jakie narzuca kultura i społeczeństwo. Kilka prac Libera poświęcił zagadnieniom płci i wychowania, wykorzystując formy zaczerpnięte z zabawek powszechnie dostępnych na rynku (*Ciotka Kena*, 1994; *Łóżeczka porodowe*, 1996). Potencjał zabawek stałe się jednym z ulubionych motywów w twórczości artysty (wiertarki-karabiny *Drill Machine Pistol*, 1997–1998). W Sali Matejkowskiej znalazł się najsztywniejszy zestaw pomysłu Libery — *Lego. Obóz koncentracyjny* z 1996 roku, jedno z najważniejszych dzieł

polskiej sztuki współczesnej. Osobną część wystawy wypełniły nowsze prace odnoszące się do nawyków widzenia, a także historii sztuki neoawangardowej w Polsce. Fenomen powidoków pamięci i nieograniczone możliwości manipulowania medium fotografii stały się punktem wyjścia cyklu *Pozytywy* z lat 2002–2003. Na ekspozycji znalazły się również książka artystyczna Zbigniewa Libery: *Co robi łączniczka* z 2005 roku (z tekstem Darka Foksa), w której Libera skompilował wizualną opowieść o łączniczce powstania warszawskiego z fotografii prasowych, zdjęć z internetu i okładek czasopism, a także fotografie z książki *The Gay, Innocent and Heartless* z 2008 roku.

Zbigniew Libera. *Prace 1982–2008*
 Artysta na tle swoich prac: *You Can Shave the Baby*, 1995; *Hermafrodyta*, ok. 1986
 (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Tematy podnoszone przez Liberę (przede wszystkim kwestia Holocaustu), jak i same prace, od początku wywoływały gorące debaty publiczne w Polsce i za granicą. Stały się przedmiotem zarówno zaciętych polemik prasowych, jak i uniwersyteckich analiz oraz konferencji naukowych.

Projekt wraz z przekrojowym katalogiem w dwóch wersjach językowych, polskiej i angielskiej, powstał we współpracy z BWA Wrocław — Galerie Sztuki Współczesnej. Publikacja została dofinansowana ze środków Instytutu Adama Mickiewicza.

publikacje: katalog, plakat
wydarzenia towarzyszące: oprowadzenie kuratorskie, filmy, spotkania
ekspozycję do dnia 31 grudnia 2009 zwiedziło 8 966 osób

Mocne uderzenie Zachęty Narodowej Galerii Sztuki. W jej wnętrzach pokazano ponad sto prac Zbigniewa Libery. To pierwsza retrospektywna wystawa artysty. Świetna. [...] Nowsze prace zostały w każdej z sal skonfrontowane z twórczością artysty z lat 80. W tych filmach i zdjęciach, opowiadających o umierającej babce artysty, jest największy we wszystkich pracach Libery bunt, niedowierzenie, oburzenie

rzeczywistością. I powaga, która została w późniejszych latach zastąpiona szyderstwem. Bardzo dobry pomysł i projekt wystawy tym bardziej skłaniają do zastanowienia się nad sednem twórczości samego artysty.

Karolina Wigura, *Uwaga: Libera*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 284, 4–6 XII 2009

Zbigniew Libera jest jednym z najważniejszych polskich artystów ostatnich dwóch dekad. A jednak nikt mu dotychczas nie zorganizował dużej retrospektywnej wystawy. To wstydlive zaniedbanie nadrabia właśnie stołeczna Zachęta. [...]

Na wystawie zgromadzono praktycznie wszystko, co Libera dotychczas stworzył, co daje widzowi możliwość własnej interpretacji. To osobna, ciekawa i ważna sztuka, zasługująca zarówno na taką ekspozycję (z dobrym katalogiem), jak i na uwagę wszystkich miłośników sztuki współczesnej w kraju.

Piotr Sarzyński, *Co robi Libera*, „Polityka” nr 49, 5 XII 2009

Cykl *Pozytywy* (2003) ma ponadindywidualne przesłanie. To wielkoformatowe zdjęcia inscenizowane na modłę „kultowych” prasowych fotek. Dramatycznych, patetycznych. Libera cynicznie przerobił je na nice. Oto Che na marach. O dziwo, żyje! Podpiera się na łokciu, żeby pociągnąć sztacha. Inny kadr: *Mieszkańcy*. Ujęcie do złudzenia przypominające wyzwolenie jeńców hitlerowskiego obozu — z tym, że przed obiektywem artysty pozują zadowoleni, syci i wypoczęci uczestnicy pleneru artystycznego. „Obozowy” klimat został uzyskany minimalistycznymi środkami — ktoś nosi pizamę,

Zbigniew Libera. Prace 1982–2008
Seria Pozytywy, 2002–2003

inny owinął się kółką, a pierwszy plan przecinają rozciągnięte horyzontalnie sznurki. Libera uświadamia, jak łatwo manipulować odbiorcami wychowanymi na mass mediach. Nie wierzą oczom, lecz propagandzie. Miło wpuszcza ich w maliny.
Monika Matkowska, *Artysta, który utoczył Barbie*, „Rzeczpospolita” nr 281, 1 XII 2009

Wystawa w Zachęcie nie jest łatwa w odbiorze. Nie jest tak, że po latach przechodzimy już obojętnie obok obozu koncentracyjnego z klocków lego, karabinów-wiertarek, łózek porodowych w zestawie dla małych dziewczynek czy filmu *Obzędę intymne*, w którym Libera pokazuje brutalnie i dobitnie proste czynności, które wykonywał przy swojej niedołożonej babci. To wciąż bolesne, aktualne prace. Dzięki mało znanym fotografiom i archiwaliom z lat 80. wystawę przepiękna też atmosfera młodzieńczego buntu i bezkompromisowości.
Agnieszka Kowalska, *Libera niemuzealny*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” nr 281, 1 XII 2009

Patrząc wstecz na prace Libery, zdałam sobie sprawę, że w zestawach Lego. Obóz koncentracyjny więźniowie obozu, czyli białe szkielety zaczerpnięte z zestawów do zabawy w piratów, mają przyklejone do twarzy sztuczne szerokie uśmiechy. A więc manipulacja społecznymi zachowaniami przez zabawę, którą ujawnił w tej pracy Libera, ma jeszcze inne psychologiczne warstwy.[...] Na wystawie zobaczymy rzeźbę z lat 90. — bramę zrobioną z pospawanych metalowych prętów, ale za niską, żeby można było pod nią przejść, chyba że na kolanach. W łuku ma napis „Christus Ist Mein Leben”, gdzie „b” napisane jest charakterystyczną czcionką z dużym górnym i małym dolnym brzuskiem — jak w słowie „Arbeit” nad bramą w Auschwitz. W tej pracy pojawia się już podstawowe dla późniejszych prac Libery przekształcenie znanych motywów przez mutację. Odczytujemy ten napis jako omyłkowy, jako spotkanie językowe, które uderza bardziej w to, co nieświadome, niż w to, co jest łatwym do nazwania i uświadomionym problemem.
Dorota Jarecka, *Zmutowany świat Zbigniewa Libery*, „Gazeta Wyborcza” nr 280, 30 XI 2009

Allan Sekula. Polonia i inne opowieści **12 grudnia 2009 – 28 lutego 2010**

kuratorka wystawy: **Karolina Lewandowska**
współpraca: Anna Tomczak
projekt ekspozycji: Allan Sekula, Karolina Lewandowska
sala nr 2 (Narutowicza), 3, 4, 5, 6

Wystawa była pierwszym indywidualnym pokazem Allana Sekuli (ur. 1951) w Polsce. Połączyła najstarsze i najnowsze prace, choć nie miała charakteru klasycznej retrospektywy. Skonstruowana została wokół dwóch głównych zagadnień: społecznego zaangażowania oraz poszukiwania obszaru, w którym to, co prywatne, osobiste łączy się z tym, co uniwersalne i powszechne.

Problematyka ta jest najmocniej zaakcentowana w najnowszej pracy Allana Sekuli, zrealizowanej specjalnie dla Zachęty oraz galerii uniwersyteckiej The Renaissance Society w Chicago. To tytułowa *Polonia i inne opowieści*, w której artysta dotyka wątków bardzo osobistych, związanych z polskimi korzeniami jego rodziny ze strony ojca, jak i ogólnym problemem emigracji, Polonii chicagowskiej i szeroko ujętych relacji polsko-amerykańskich, widocznych w gospodarce czy polityce.

Prezentacji tej pracy towarzyszą fotografie (pokazane w formie projekcji slajdów) wykonane przez Sekulę w czasie jego pierwszej podróży do Polski, zimą 1990 roku (*Chodzenie po wodzie*, 1990/1995). Stanowią one ciekawy kontrapunkt dla zdjęć powstałych w 2009 roku. Pokazują nasz kraj w początkach przemian, które doprowadziły do wstąpienia Polski do NATO i Unii Europejskiej. Pozostałe prace to dziś już prawie podręcznikowy wybór z twórczości Allana Sekuli, trzymający się jednocześnie wyodrębnionego wątku społecznego zaangażowania, krytycznej analizy najbliższej przestrzeni (rodzina, praca) oraz krytyki niezwykle w fotografii amerykańskiej skodyfikowanego języka fotografii dokumentalnej.

Wystawie zamiast klasycznego katalogu towarzyszy książka z najnowszym projektem artysty i interesującymi tekstami: samego Allana Sekuli oraz Hilde van Gelder, Katarzyny Ruchel-Stockmans i Hamzy Walkera.

publikacje: książka, plakat, plakat edukacyjny
wydarzenia towarzyszące: wprowadzenie kuratorskie, spotkania, warsztaty
ekspozycję do dnia 31 grudnia 2009 zwiedziły 4 793 osoby

Polonia i inne opowieści stanowią zaledwie część ekspozycji w Zachęcie. Projekt potraktowany został jako punkt wyjścia do szerszej narracji, budowanej przez wcześniejsze prace artysty. Łączy je metafora morska — morze budzące zarówno nadzieję, jak i niepokój. Na ostatnich zdjęciach w ułożonym labiryncie cyklu *Polonia*... widzimy warszawskich bezdomnych na terenie byłej fabryki traktorów w Ursusie, budujących łódź, którą zamierzają opłynąć świat. To bezrobotni stoczniowcy, dawni pracownicy stoczni Gdańskiej i członkowie Solidarność. W sąsiednim pomieszczeniu oglądamy pokaz slajdów *Chodzenie po wodzie* — fotografie powstały w najgorętszych momentach

polskiej transformacji, w czasie wyborów prezydenckich zimą 1990 roku. [...] W wizualności polskich miast okresu przemian Sekula odnajduje morskie symbole. „Nadzieja na wolną Polskę przybrała jako swój symbol kotwicę” — pisze. Nawet w haku portowego dźwigu dostrzega kształt litery „S”.

Karol Sienkiewicz, *Pięćdziesiąty pierwszy stan USA*, www.dwutygodnik.com.pl nr 21, 2010

Znaczna część prac zbiega się wokół zainteresowań społeczno-politycznych, co ilustruje, na przykład, cykl *Czekając na gaz* łzawiący komentujący pierwszy protest alterglobalistów w Seattle w 1999 roku. Pokażny pokaz 81 slajdów buduje nastrój, wykorzystuje motyw oczekiwania. Zatrzymuje się na moment przed kulminacją, żeby potem odwrócić uwagę w stronę obserwujących z za szyb polityków i powrócić na pole zamieszek już po fakcie, gdy młodzi ludzie ocierają łzawiące oczy, gdzie jest

też fotografik, który był jednym z protestujących. Obserwacja jest zaangażowana, ale nie agresywna, nie ma scen walki, szarpaniny. Tworzy się opowieść, czysta relacja miesza się z poetyką fotograficznej wypowiedzi. [...] Żeby zobaczyć gwóźdź programu, tytułową *Polonię i inne opowieści* przeszedłem przez jeszcze jedną salkę. Tam, na ścianie, tryptyk. I muszę przyznać, że niewiele dzieł tak zaskakuje swoim pięknem jak trzy fotografie cyklu *Drogi Billi Gatesie*. Nurkujący człowiek, zachodzące słońce, w tle dom, niewiele, a czuję, że na temat artystycznych, czysto formalnych walorów tej pracy można by popętnić niejedną esej.

Aleksander Hudzik, *O Polakach i coś ponadto, czyli Allan Sekula w Zachęcie*, www.artbazaartdiary.blogspot.com, 15 XII 2009

Wszystkie stworzenia duże i małe **19 grudnia 2009 – 21 lutego 2010**

kuratorka wystawy: **Maria Brewińska**

współpraca: Anna Tomczak, Joanna Waśko

projekt ekspozycji: Maria Brewińska

sala nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Wystawa była rozwinięciem wątku zasygnalizowanego podczas innej wystawy: *Ciepło/zimno — Letnia miłość* w Zachęcie w 2007 roku, odnoszącej się do miłości, także miłości człowieka do zwierząt.

Obecna wystawa koncentruje się wyłącznie na problematyce świata zwierzęcego, różnorodnych jego ujęciach oraz rozmaitych sposobach wizualizacji tego zagadnienia w sztuce. Punktem wyjścia była chęć przekroczenia idei antropocentryzmu, która sytuuje człowieka w centrum świata jako gatunek uprzywilejowany, o najwyższym statusie ontologicznym.

Pokazywane na wystawie prace pokazały świat zwierzęcy w jego różnorodnych aspektach: związanych z mniej lub bardziej zaangażowaną obserwacją, przyjemnością patrzenia, dotykania czy posiadania przez udomowianie, przyjemności doświadczanej przez same zwierzęta w trakcie zabawy, ale i kwestii spychania ich egzystencji do getta zwanego ogrodem zoologicznym. Odnosiły się również do kwestii trudnych dotyczących towarowego wykorzystywania zwierząt, zadawania im bólu i cierpienia, spożywania ich ciał.

Artyści: Marina Abramovic & Charles Atlas, Vito Acconci, Pilar Albarracín, Dan Attoe, Roger Ballen, Kuba Bąkowski, Joseph Beuys, Bogna Burska, John Bock, Olaf Brzeski, Mircea Cantor, David Claerbout, Marcus Coates, Anna Dębska, Mark Dion, VALIE EXPORT, Angus Fairhurst, Peter Fischli & David Weiss, Peter Friedl, Leszek Golec & Tatiana Czekańska, Douglas Gordon, Jean-Charles Hue, Elżbieta Janczak-Wałaszek, Agnes Janich, Christian Jankowski, Marina Kappos, Mike Kelley, Kristof Kintera, Grzegorz Kowalski, Igor Krenz, Natalia LL, Dominik Lejman, Marcin Maciejowski, Artur Malewski, Rafał Milach & Andrzej Sidor, Ciprian Mureșan, Yach Paszkiewicz, Włodzimierz Pawlak,

Wszystkie stworzenia duże i małe

Leszek Golec & Tatiana Czekańska, *ReCollection*, 2006, technika mieszana

Olaf Brzeski, *Snoopy*, 2004, żywica poliestrowa, stółek

Na poprzedniej stronie:

Allan Sekula. *Polonia i inne opowieści*

Rolnik pracujący na polu w miejscu dawnego lotniska, gdzie lądowały samoloty CIA przewożące niebezpiecznych terrorystów. Szymany, Polska, czerwiec 2009, wydruk cyfrowy

Elisa Pône, Marc Quinn, Józef Robakowski, Zygmunt Rytko, Alain Séchas, Deborah Sengl, Carolee Schneemann, Rudolf Schwarzkogler, Dusan Skala, Gabrielle Stellbaum, Eric Swenson, Javier Téllez, Gabriela Vanga, Bill Viola, Martin Walde, Marek Wasilewski, Boyd Webb, William Wegman, William Wegman & Robert Breer, Paweł Więckowiak, The Wooster Group, Wunderteam, Erwin Wurm

publikacje: gazeta, plakat

wydarzenia towarzyszące: oprowadzenie kuratorskie, spotkania, filmy, warsztaty

ekspozycję do dnia 31 grudnia 2009 zwiedziły 2 903 osoby

Tytuł otwartej wczoraj wystawy *Wszystkie stworzenia duże i małe* zapożyczony został z serii książek angielskiego lekarza weterynarii i pisarza Jamesa Herriota — pełnej ciepła i humoru kroniki życia weterynarza w dolinach Yorkshire. Jednak międzynarodowa ekspozycja w Zachęcie nie jest sielankową opowieścią w stylu *Zwierzynka dla dzieci*. Choć ciepła i humoru w niej nie brakuje. [...]

W ostatniej, mrocznej sali, w której rozlega się krakanie wron sfilmowanych w kościele przez Douglasa Gordona i gdzie czarny kot spogląda na nas swoim jedynym zdrowym okiem,

stoi niezwykła rzeźba Artura Malewskiego — staruszek przypominający Charlesa Darwina, porośnięty sierścią jak daleki praprzodek człowieka.

Agnieszka Kowalska, *Zwierzęca strona sztuki*, „Gazeta Wyborcza — Stołeczna” nr 297, 19–20 XII 2009

W naszej kulturze istnieje tendencja do postrzegania rzeczywistości przez pryzmat uprzywilejowanej pozycji człowieka. Wrażliwość artystów, których prace zostały zebrane w Zachęcie, pozwoliła im na odejście od antropocentrycznego postrzegania świata. Blisko 80 twórców z całego świata, w tym także z Polski, dostrzegło w naszych braciach mniejszych potencjalnie interesujące pola artystycznych eksploracji. [...] Świat zwierząt przedstawiany w ich pracach jest różnorodny, często zaskakujący. [...] Wśród zebranych na ekspozycji prac będą instalacje, rzeźby, projekcje, fotografie. Znajdziemy tu prace będące wynikiem mniej lub bardziej zaangażowanej obserwacji — koegzystencji z pupilami, ich udomowienia, ale także problemu ograniczania ich wolności przez kraty ogrodów zoologicznych.

Agnieszka Fabrycy, *Zwierzęta przemówią głosem artystów*, „Polska” nr 296, 18 XII 2009

Wszystkie stworzenia duże i małe

Douglas Gordon, *Patrząc w dół z jego czarnym, czarnym ee*, 2008, wideo, dzięki uprzejmości Douglas Gordon Studio
 W głębi od lewej: Dan Attos, *Silne narkotyki*, 2008, instalacja, dzięki uprzejmości Bleibtrev Galerie Berlin; Ciprian Muregan, *Dog Luv*, 2009, wideo, dzięki uprzejmości artysty i Plan B Gallery Cluj/Berlin
 Kristof Kintera, *Widzę, widzę, widzę*, 2008, technika mieszana

Wystawy w galerii Kordegarda

Kierująca galerią Magda Kardasz realizuje program *Pokój z widokiem*, poświęcony problemom nowoczesnego miasta. Każdej wystawie towarzyszy folder.

Monika Wiechowska
Echa miasta
10 stycznia – 22 lutego

Ten cykl fotografii powstał rok wcześniej podczas pobytu na stypendium w Stanach Zjednoczonych. Zdjęcia zdają się dokumentować stopniowe wchodzenie autorki w krajobraz (głównie miejski) tego kraju. Tworzą obraz skrajnie subiektywny, naznaczony wrażliwością i doświadczeniami. Nie

znajdziemy wśród nich pocztówkowych widoków, takich jak Statua Wolności w Nowym Jorku czy ogromny napis HOLLYWOOD na wzgórzach Los Angeles. Wiechowską interesują bardziej „złe dzielnice”, zapomniane (Coney Island, New Jersey), których czas świetności minął, choć jej ślady jeszcze gdzieś widać; nietypowe widoki znanych miast, których bez wskazówki zawartej w tytule pewnie byśmy nie rozpoznali. Najwięcej zdjęć pokazuje Nowy Jork, przy czym miasto zostało ujęte z niezwyklej perspektywy (np. oczami bohaterki filmu *Mulholland Drive* Davida Lyncha). Jedno ze zdjęć wybranych przez artystkę do powiększenia pozwala lepiej zrozumieć ideę wystawy. Widok zaśnieżonego ogrodu przegrodzonego ornamentem z oszronionej siatki przenosi nas do nierealnego świata zimowej bajki. Czy to także jakaś część Nowego Jorku spoza centrum, czy prowincjonalne miasto Środkowego Zachodu? I znowu tytuł odkrywa prawdę — to Szczecin, rodzinne miasto artystki. Wplatanie do prac elementów subiektywnych, zaczerpniętych ze

sfery prywatnej i zestawianie ich z tym, co powszechnie widoczne, indyferentne, podlegające publicznemu osądowi, charakteryzuje metodę twórczą Moniki Wiechowskiej. Wykonane przez nią zdjęcie nigdy nie jest bezstronnym czy stylizowanym zapisem.

Nie ma wątpliwości, że autorka pokazu *Echa miasta* nie postrzega świata z obecnej perspektywy. Jej prace można określić jako fotograficzne thrillery. [...] Monika Wiechowska ma dryg do intryg. Ustawia kamerę tam, gdzie innym nie przychodzi do głowy. Przykładowo Los Angeles pokazała jako ocean wieżowców i światła mający za siatkę przy poboczu drogi. Manhattan — jako wyspę wieżowców wyrastających ponad cmentarzem. Korty tenisowe w Flushing Meadows, gdzie odbywają się tenisowe turnieje US Open, uchwyciła przez ścianę szklanych tafli, całkowicie deformujących widok.

Monika Małkowska, *Strasznie, bo pusto*, „Rzeczpospolita — Po godzinach”, 13 II 2009

Dorota Podlaska **Prosto, za garniturami w prawo** **14 marca – 3 maja**

Projekt poświęcony został niezwykle, hybrydycznemu miejscu, jakim był warszawski Stadion Dziesięciolecia. Artystka przeniósła część swojego „Jarmarku Europa” do galerii Kordegarda. Pokaz noszący charakter osobistego świadectwa, daleki był od intencji wystawiania pomnika znikającemu miejscu. Przenosząc Stadion na Krakowskie Przedmieście — „klasyczny” szlak turystyczny Warszawy, artystka z właściwym jej poczuciem humoru i wrażliwością przedstawiła oswojony przez siebie kawałek miasta, gdzie co niedzielę spotyka się ze znajomymi na pysznym obiedzie w alejce wietnamskich barów. Autorka zaprezentowała instalację rzeźbiarską oraz dokumentację akcji artystycznej, w czasie której wcieliła się w bazarową panią z wózkiem, oferującą zamiast przekąsek i ciepłych napojów, maści i eliksiry na trapiące emigrantów bolączki: samotność, problem z legalizacją pobytu czy zapewniające finansowe powodzenie. Projekt opowiadał też o polskich inteligentach zafascynowanych Stadionem, miłośnikach wietnamskich

obiadów i klientach sklepów z egzotycznymi produktami, dla których „wejście” w inny, ciekawy świat, już się dokonało.

Pierwsza część wystawy to instalacja rzeźbiarska rekonstruująca stadionowe stragany widziane z lotu ptaka. Na górze niskich konstrukcji — umownych stoisk — umieszczone zostały zdjęcia blaszanych dachów autentycznych straganów. Nie wiadomo, co tam naprawdę kryje się pod fotografiami. Stadion odtworzony przez artystkę jest nieprzenikniony i bardzo tajemniczy. [...] Prace Podlaskiej zyskują nowy sens poprzez pokazanie ich w Kordegardzie, przy centralnym trakcie. Umieszczenie *Prosto, za garniturami w prawo* w takiej przestrzeni to oddanie stadionowi, miejscu oficjalnie zmarginalizowanemu, szacunku i uwagi. I dowód na to, że rozróżnienie na centrum i peryferie to pieśń przeszłości. Na mocy własnego wyboru dowolne miejsce w mieście może być tym najważniejszym. Nawet nieistniejący już stadion, który tak oczarował Podlaską.

Karolina Szulajewska, *Stadionowa samotność*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 96, 24 IV 2009

Dorota Podlaska. Prosto, za garniturami w prawo
Fragment ekspozycji

Na poprzedniej stronie:
Monika Wiechowska. Echa miasta
Fragment ekspozycji

Grzegorz Drozd
Straż miejska
9 maja – 21 czerwca

Przygotowując projekt do Kordegardy Grzegorz Drozd połączył dwa ulubione wątki swojej twórczości: akcje miejskie, w których odnosi się do rozmaitych aspektów życia we współczesnej Warszawie oraz dialog z pracami innych artystów. Jego *Straż miejska* przywołująca sławne dzieło Rembrandta z 1642 roku *Kompania strzelców Fransa Banninga Cocqa i Willema van Ruytenburcha* (od początku XIX wieku potocznie nazywane *Strażą nocną*), powstała z udziałem grupy warszawskich strażników miejskich — współczesnych organizatorów ruchu i stróżów porządku w mieście. Drozd postanowił odtworzyć to dzieło, używając jednej z ulubionych technik dzisiejszych artystów — fotografii. Na wystawie można było zobaczyć wielkoformatowy lightbox inscenizujący w luźny sposób obraz

Rembrandta w nowych warunkach (za scenografię posłużył zdobiony hol główny i klatka schodowa Zachęty); jak również dokumentację zarejestrowaną podczas sesji ze strażnikami. Filmy i nagrania, z którymi widzowie mogli się zapoznać, to rzadka możliwość wczucia się w atmosferę procesu twórczego. Grzegorz Drozd starał się ukazać na wystawie także proces formowania się grupy. Zostawił uczestnikom akcji dużą swobodę w wyborze ustawienia i ekspresji twarzy. Paradoksalnie, w porównaniu z dziełem Rembrandta uzyskał efekt większego porządku. Widać było, że strażnicy miejscy to grupa przeważnie młodych ludzi (dużo wśród nich kobiet), dumnie prezentujących nowoczesny sprzęt, którego na co dzień używają w pracy. Podczas otwarcia wystawy zagrał niezwykle zespół, tzw. tribute band — grający covery gigantów rocka, zespołu The Police, The Strażmiejska

Grzegorz Drozd. *Straż miejska*, 2009, light-box

Baku, Erywań, Tbilisi: Odbiór!
Kaukaskie miasta
 Fragment ekspozycji

z Wrocławia, założony przez tamtejszego strażnika — Damiana Szewczyka i jego kolegów: Macieja Burniaka i Dariusza Bięgo.

Szefowa promocji Straży Miejskiej Beata Rodziewicz na hasło „Rembrandt” ożywiła się: — Nie baliśmy się akcji z artystą. Przypadło nam to nawet do gustu. Bo artysta chciał pokazać wszystkie typy prowadzonych przez nas działań — od patrolu eko, przez prewencję, po zabezpieczenia. No i ta idea, że każdy na jego fotografii będzie ważny. Bez względu na to, czy szef referatu, czy zwykły funkcjonariusz. [...]

Rembrandta wcześniej nie znałem. Przyznam, że do malarstwa większej wagi nie przykładałem. Bo dla mnie do tej pory artyści tacy dziwni byli. Żyją w innym świecie. Ale po tej sesji okazało się, że trzeba w tej pracy się nagłówkować, przemyśleć wszystko wcześniej. Ja bym na takie pomysły nie wpadł.

Igor Seider, Robert Rybarczyk, *Straż miejska Rembrandta*, „Życie Warszawy” nr 107, 8 V 2009

Baku, Erywań, Tbilisi: Odbiór! Kaukaskie miasta

27 czerwca – 30 sierpnia

kuratorzy wystawy: **Ewa Chacztirian** (Armenia), **Dżachangir Selimchanow** (Azerbejdżan), **Rusiko Oat & Wato Tsereteli** (Gruzja)

ze strony Kordegardy: Magda Kardasz, Krzysztof Gutfrąński

Była to wystawa zbiorowa poświęcona problematyce miejskiej, a zarazem część większego przedsięwzięcia — *Festiwalu Transkaukazja 2009* organizowanego przez

Fundację Inna Przestrzeń — multidyscyplinarnej prezentacji współczesnej kultury państw Kaukazu. W ramach pokazu artyści z Armenii, Azerbejdżanu i Gruzji, posługujący się w swojej twórczości fotografią, filmem czy tworzący przestrzenne obiekty, zaprezentowali krytyczną wizję pejzażu miejskiego w tym skomplikowanym geopolitycznie rejonie świata. Ukazując krajobraz i architekturę naznaczone historią i przemianami społeczno-ekonomicznymi, zaprezentowali charakterystyczną dla bloku postsowieckiego ciekawą i przynębiającą jednocześnie wizję rozpadu Imperium. W retrofuturystycznej opuszczonej architekturze, skonfrontowanej z zawłaszczonym przez artystów językiem reklamy nowoczesnego miasta odnaleźć można było trudną transformację, zwycięski pochod kapitalizmu i pytania o to, co można zrobić z przeszłością. Wystawa dowiodła, że rejon Kaukazu jest bliższy Polsce niż kiedykolwiek wcześniej.

Artyści biorący udział w wystawie: Waram Agasjan (Armenia), Czyngiz Babajew, Orhan Husejnow, Farid Mamedow i Tarlan Gorczu, Jejhun Ojadow (Azerbejdżan), Gio Sumbadze (Gruzja)

Kiedyś stolice Gruzji, Armenii, Azerbejdżanu znaleźliśmy z dźwięków i piosenek. Wydawały się egzotyczne i... trochę nierealne. Wystawa dowodzi, że wyglądają zdumiewająco swojsko — jak większość aglomeracji byłego czerwonego bloku. W panoramach dominują kontrasty: szklane wieżowce i tradycyjne orientalne budowle, przepych i nędza, rozbudowa i rozpad. Znamienna jest fotograficzna seria *Ruiny naszych czasów* Armeńczyka Warama Agasjana. Rozległe, jałowe przestrzenie. Na bezludziu — zadziwiające monstra: jeszcze nie wykończone, a już zdewastowane tandetne konstrukcje. „Spady” po poprzednim systemie. Skąd my to znamy?

Monika Małkowska, *Kaukaz skażony socrealizmem*, „Rzeczpospolita — Po godzinach” nr 166, 17 VII 2009

Szymon Kobylarz **Echelon70**

5 września – 18 października

Najnowszy projekt Szymona Kobylarza, przygotowany specjalnie dla Kordegardy, to kolejny eksperyment tego artysty z przestrzenią galerii i artystycznymi gatunkami. Tytuł wystawy nawiązuje do nazwy potężnego systemu kontroli przesyłu danych elektronicznych, budzącego od pewnego czasu żywe dyskusje. Życie współczesnych ludzi jest poddawane coraz większej kontroli. Szczególnie mieszkańcy miast czują się obserwowani przez system miejskich kamer czuwających nad ich bezpieczeństwem. Świadomość bycia kontrolowanym rodzi obawy o zbytne ograniczanie wolności. Z jednej strony chcemy się czuć bezpieczniejsi w przerażającym współczesnym świecie, z drugiej zaczynamy mieć poczucie utraty kontroli nad własnym życiem. Taką właśnie orwellowsko-miejską legendę wziętą na warsztat Szymon Kobylarz, którego w szczególny sposób pociągają ostatnio zagadnienia z pogranicza nauki, techniki, wojskowości i spiskowej teorii dziejów. „Zdziwaczała” wynalazki, które wyszły poza ramy pierwotnych założeń, stały się obiektami szczególnego zainteresowania twórcy. Kobylarz lubi opowiadać historie, budować równoległe rzeczywistości, mylić tropy, zastawiać na widza pułapki. Zwiedzanie jego wystaw przypomina nieraz podróż po świecie wirtualnej gry. I tym razem artysta zaprosił widza do puszczenia wodzy wyobraźni, snucia domysłów i szukania własnych odpowiedzi na intrygujące pytania, które wywołała wystawa.

Naprzeciwko gablot ustawiony został naturalnej wielkości manekin z głową tkwiącą w monstrualnym, przeszło dwumetrowej średnicy, hełmie-antenie. W centralnej części ekspozycji znajduje się natomiast podwieszony na stalowej linie mniejszy hełm, który zwiedzający może założyć na głowę. Wewnątrz, w kompletnej ciemności przerywanej rozbłyskami wskaźnika LED, słychać tylko szum małego wentylatora. [...] Instalacja Szymona Kobylarza ma natomiast charakter progresywny. Nakierowana jest na rzeczywistość zewnętrzną, jednocześnie też, mimo że daleko jej do tendencyjnych opowieści o amerykańskim Wielkim Bracie, posiada spory potencjał krytyczny. W kącie galerii, częściowo zasłonięta tymczasową ścianą, umieszczona została niewidoczna na pierwszy rzut oka niewielka kulista antena. Element ten wyznacza jedno z możliwych odczytań projektu, a mianowicie jako wyraz refleksji nad zasięgiem i powszechnością inwigilacji we współczesnym, skazanym na dyktat technologii, świecie.

Maciej Pieczyński, *Niebezpieczny stan bezpieczeństwa i inne pułapki*, „Art & Business” nr 10, 2009

Szymon Kobylarz. Echelon70
Fragment ekspozycji

Maciek Stępiński. Warsaw City Tennis Clubs
Fragment ekspozycji

Maciek Stępiński
Warsaw City Tennis Clubs
23 października – 6 grudnia

W swoim najnowszym projekcie Maciek Stępiński sportretował wybrane fragmenty miejskiego pejzażu Warszawy; opowiada o miejscach bliskich jemu samemu, o owych *Warsaw City Tennis Clubs* — w niektórych z nich jako młody tenisista trenował lub startował w zawodach. Tytuł wystawy (rzeczywista nazwa jednego z klubów) przywołuje czasy późnej komuny, kiedy to tenis był sportem elitarnym, symbolem lepszego, „zachodniego” stylu życia (język angielski w nazwie nie jest przypadkowy), a warszawskie kluby tenisowe na tle powszechnej szarości mogły uchodzić za miejsca ekskluzywne. Dziś to w większości obiekty opuszczone lub zaniedbane. Ślady zużycia widoczne są w architekturze budynków, a zdziczała roślinność przejęła władzę nad większością terenu. Paradoksalnie, w opozycji do kondycji obiektów, fotografie Stępińskiego są piękne. Decyduje o tym przede wszystkim staranny wybór kadru, uchwycenie napięcia form i treści

ukrytych w obrazie. Efekt ten wzmocniony został przez wybór fotograficznej techniki — główna część wystawy to starannie opracowane w ramy odbitki cibachromowe. Decyzja artysty była świadoma — cibachrome to technika odchodząca w przeszłość, ustępująca pod naporem wszechobecnej digitalizacji. Pozwala ona osiągnąć nieporównywalną z innymi ostrość i głębię obrazu, swoisty efekt elegancji. Wystawa Maćka Stępińskiego nie jest tylko opowieścią o sporcie; lecz raczej historią o mieście w momencie zmiany, jednoczącą w obrazie przeszłość i przyszłość.

Wizja Stępińskiego nie ma nic wspólnego blichtrzem Wimbledonu, kontraktami reklamowymi Marii Szarapowej opiewającymi na okrągłe sumy czy choćby szalonymi fryzurami Borisa Beckera. [...] — zamiast konceptu rytmicznego treningu, spoconych tenisistów, którzy raz po raz do perfekcji będą dopracowywać forehand i backhand — otrzymujemy wizję totalnie rozproszonej przestrzeni, zastygłej, jakby zaczarowanej. I przede wszystkim pustej. Bez wiwatującej publiczności, kamer skupionych na przegubach zawodników, falujących tenisowych spódniczek i białych trampek. Za to z chwastami, rozrytą ziemią, rdzą.

Ewelina Kustra, *Tenis po warszawsku*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 213, 30 X – 1 XI 2009

Paweł Borkowski [le Fafe]
Panki/Banki
10-30 grudnia

To kolejna prezentacja tego zdolnego artysty, po kilku latach przerwy, które poświęcił na pracę projektową. Jednym ze źródeł inspiracji dla wystawy jest trapiąca jego samego dysleksja — motyw psujących się neonów tworzących językowe lapsusy pojawia się w pracach pokazywanych na wystawie nieprzypadkowo.

Ulubioną techniką artystyczną le Fafe jest rysunek. Dominował on także w Kordegardzie, choć projekt był wielomedialny i interaktywny. Na ścianach zawisły obrazy w syntetyczny sposób przedstawiające fragmenty eklektycznego pejzażu stolicy. Pojawia się w nich zabawa ze słowem oraz element „analogowej interakcji” (niektóre fragmenty kompozycji widz może wprawić w ruch dzięki prostemu pociąganiu za sznurek). Wewnętrzną przestrzeń galerii wypełniły formy rzeźbiarskie udające bloki mieszkalne z ułożonych jedna

na drugiej drewnianych palet. Estetyka tej instalacji (zderzenie miejskiej, murowanej architektury z prowizorycznością drewnianych konstrukcji) przywodzi na myśl maj 2005 roku, kiedy to witryny sklepów w centrum Warszawy zabite zostały płytami ze sklejkі dla zabezpieczenia przed atakiem przeciwników globalizacji; atakiem, który nigdy nie nastąpił.

Program wystaw o tematyce miejskiej *Pokój z widokiem* od wiosny 2010 będzie kontynuowany pod szyldem projekt KORDEGARDA w nowej siedzibie przy ulicy Gałczyńskiego 3.

Paweł Borkowski [le Fafe]. Panki/Banki
 Fragment ekspozycji (fot. Marek Krzyżanek © Agencja Medium)

Na następnej stronie:
Prawa człowieka w obiektywie.
60 lat Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka
 Fragment ekspozycji (fot. Joanna Kinowska)

Wydarzenia, projekty goszczące w galerii Zachęta i galerii Kordegarda

Czy Szwajcaria istnieje?

**O współczesnej sztuce w Szwajcarii
Wykład Fanni Fetzer promujący
nowy numer „Czasu Kultury”:
Mity Szwajcarii**

19 stycznia

Sala multimedialna

Ostatni w 2008 roku numer „Czasu Kultury” poświęcony był mitom Szwajcarii — kraju bardzo dobrze rozpoznawalnego, o czytelnej tożsamości, ciekawej kulturze, o którym myślenie u nas obciążone jest jednak wieloma stereotypami. Chcemy pokazać Szwajcarię nie jako kraj czekolady i bankierów, ale jako interesującą konfliktową przestrzeń kultury. Fanni Fetzer (1974) — dyrektorka Kunsthau Langenthal, w latach 1998–2004 pracowała w redakcji miesięcznika kulturalnego „Du”. W latach 2004–2006 była wicedyrektorką Kunstmuseum w Thun. Publikuje w pismach o sztuce, prowadzi wykłady na różnych uczelniach. Mieszka w Zurychu.

Pokaz prac sitcom.award 2008 i rozmowa z laureatem

12 lutego

Sala multimedialna

Istniejący od 2006 roku sitcomm.award, jest nagrodą przyznaną artystom zajmującym się fotografią, pochodzącym z: Albanii, Białorusi, Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czarnogóry, Czech, Estoni, Grecji, Węgier, Kosowa, Litwy, Łotwy, Macedonii, Mołdawii, Polski, Rumunii, Rosji, Serbii, Słowacji, Słowenii, Turcji i Ukrainy. Wstęp — Roman Babjak. Międzynarodowe jury w składzie: Karol Hordziej (Polska), Pavel Vanáát (Czechy), Petrányi Zsolt (Węgry) i Roman Babjak (Słowacja) spośród finalistów (Erdei Krisztina, Węgry; Filip Berendt, Polska; Matija Brumen, Słowenia; Maroš Krivý, Słowacja) wyłoniło laureata — Filipa Berendta z Polski. Organizacja: CEE PhotoFund, Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

Prawa człowieka w obiektywie 60 lat Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka

26 lutego – 8 marca

Galeria Kordegarda

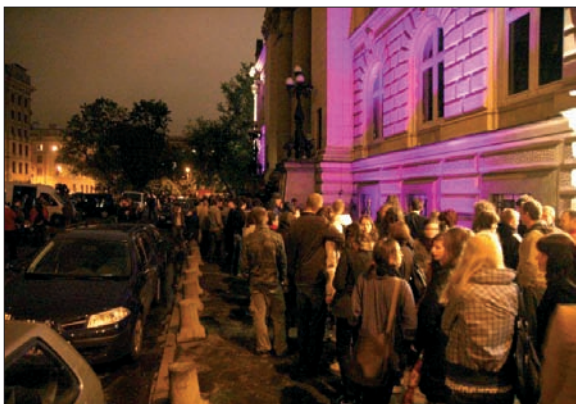
Na wystawie przedstawiono fotografie, które zakwalifikowane zostały do drugiego etapu konkursu Amnesty International. Konkurs został zorganizowany z okazji obchodów przypadającej na 10 grudnia 2008 60. rocznicy podpisania Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka. Organizatorzy konkursu pragnęli, aby fotograficy z całej Polski — zarówno zawodowi, jak i amatorzy — pokazali, czym dla nich są prawa człowieka, w jaki sposób kształtują życie ich samych, a także innych ludzi. Jury konkursowe w składzie: Andrzej Świątek — wybitny polski fotografik, współtwórca grupy artystycznej Łódź Kaliska, Jerzy Katolik — prezes Zarządu Corporate Services Sp. z o.o. oraz Adam Sanocki — członek Zarządu Amnesty International, wybrali 60 fotografii. Na wystawie w Kordegardzie można było zobaczyć 12 prac laureatów oraz pozostałe prace finałowe. Wśród zakwalifikowanych do finału fotografii użytkownicy portalu PiFoto.com wytypowali 12 zwycięskich prac, z których powstał unikatowy kalendarz Amnesty International na rok 2009.

Spotkanie promocyjne premierowego numeru Widok. WRO Media Art Reader

27 lutego

Sala multimedialna

Od kina absolutnego do filmu przyszłości. Materiały z historii eksperymentu w sztuce ruchomego obrazu to podtytuł publikacji, wydanej przez WRO Media Art Center. Otwiera ona serię wydawniczą poświęconą teorii, estetyce i historii sztuki nowych mediów. W spotkaniu udział wzięli między innymi: Hanna Wróblewska, Edwin Bendyka oraz Piotr Krajewski. Tematem dyskusji były nietypowe praktyki artystyczne budowane z dala od kinematografii rozumianej jako przemysłowe wytwarzanie obrazów.

Noc Muzeów **16 maja**

W tym roku odwiedzający nas goście mieli okazję oglądać na fasadzie galerii świetlną projekcję przygotowaną specjalnie na tę okazję przez Partnera Nocy Muzeów w Zachęcie — Polską Grupę Energetyczną. W ramach Nocy Muzeów w sali multimedialnej Zachęty odbył się maraton koncertowy z udziałem artystów sceny Warsaw Electronic Festival. Koncerty trwały od godz. 19 do 1 w nocy i były okazją do prezentacji rodzimej współczesnej elektroniki w jej najbardziej eksperymentalnym wydaniu. Muzykę wzbogaciły wizualizacje artystów wideo. Zagraли: Grzegorz Zawadzki, Łukasz Ciszak, Avell, Antiharmonix, Michał Wolski, Krzysiek Cybulski, NmIs, mikołaj menes, Dagiel, ASDF, Guido, Xlorite i Gold Plated Face. Wizualizacje: Dr.76_21, JQM, Joanna Jurczak, kikka

Spotkanie promocyjne **drugiego numeru** **Widok. WRO Media Art Reader 2** **2 czerwca**

Sala multimedialna

Widok. WRO Media Art Reader 2 Nam June Paik. *Driving Media* to pierwsza w Polsce publikacja poświęcona sztuce i wpływowi Nam June Paika. Książka i załączone DVD zawierają wybór tekstów wygłoszonych podczas konferencji towarzyszącej wystawie *Driving Media*, wzbogacone o istotne publikacje źródłowe oraz archiwalne materiały telewizyjne stacji WDR i WRO, wywiady i dokumentację fotograficzną wystawy. W rozmowie udział wzięli: Hanna Wróblewska, Ryszard W. Kluszczyński i Piotr Krajewski.

13. Międzynarodowe Sympozjum **Beethoven. Natura i kultura** **6-7 kwietnia**

Sala multimedialna

Sympozjum w ramach 13. Wielkanocnego Festiwalu Ludwiga van Beethovena. Udział wzięli: Mieczysław Tomaszewski, Constantin Floros, Eero Tarasti, Petra Weber-Bockholdt, Małgorzata Janicka-Słysz, Teresa Malecka, Helmut Loos, Hermann Jung, Marcin Trzęsiok, Magdalena Chrenkoff, Agnieszka Draus, Regina Chłopicka.

Sympozjum organizowane przez Akademię Muzyczną w Krakowie, finansowane przez Fundację Współpracy Polsko-Niemieckiej oraz Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Koncert CHOP — Pre China Tour **25 kwietnia**

Sala multimedialna

W Zachęcie zaprezentowali się „eksperymentalisci” Warsaw Electronic Festival. Koncert rozpoczęli muzycy, którzy przygotowywali się do trasy koncertowej po Chinach, tworzący polsko-chiński projekt CHOP. Ten występ był dla nich rodzajem próby generalnej przed tym niezwykłym tournée, którego przebieg można było śledzić na specjalnym blogu: www.wef.pl/chinatur. W finale zabrzmiał Gold Plated Face, najnowszy projekt szefa artystycznego WEF, Jarosława Grzesicy.

Warsaw Electronic Festival **Toshinori Kondo, Gold Plated Face,** **Arctic-Sunrise, Capitan Commodore** **6 czerwca**

Toshinori Kondo zagrał w Zachęcie aż dwa koncerty: wspólny z projektem Gold Plated Face oraz koncert solowy *Spiritual Nature*, kulminując tym samym wspaniałym programem doby z muzyką inspirowaną technologią. Podczas 20 godzin wydarzeń Warsaw Electronic Festival z 6 na 7 czerwca w Zachęcie i Mandali wystąpiło łącznie ponad 20 formacji muzycznych i wizualnych w tym: Arctic Sunrises, Capitan Commodore, RND, Dagiel i inni. Równolegle trzech czołowych artystów sceny Warsaw Electronic związanych z projektem CHOP realizowało trasę po Chinach. Gold Plated Face to wspólna realizacja premierowego projektu szefa festiwalu, Jarka Grzesicy z wizualną oprawą Philippa Geista, berlińskiego specjalisty

Noc Muzeów, 16 maja 2009 (fot. Joanna Kinowska)

Koncert CHOP — Pre China Tour, 25 kwietnia 2009 (fot. WEF/Gary)

Spotkanie promocyjne premierowego numeru Widok. WRO Media Art Reader, 27 lutego 2009 (fot. Stanisław Welbel)

od minimalistycznych wizualizacji wielkiego formatu oraz z gościnnym udziałem Toshinori Kondo. Spiritual Nature to solowy projekt Toshinori Kondo, doskonale odzwierciedlający jego filozoficzną naturę poszukiwacza i eksperymentalisty.

Nigdy nie zrobiłem pracy o Holocaustcie... **Panel dyskusyjny w ramach projektu Ulica Próżna 2009** **2 września**

Sala multimedialna

Czy sztuka umie mówić o Holocaustcie? Czy można unikać banalizacji tego tematu? W jakim stopniu odniesienie do Holocaustu wynika z kontekstu dzieła, a w jakim ze świadomego wyboru artysty? Czy we współczesnej sztuce polskiej temat ten poruszany jest zbyt rzadko czy zbyt często? Czy istnieją granice prowokacji, których w odniesieniu do Holocaustu przekraczać nie wolno? Czy we współczesnym polskim, publicznym dyskursie stosunek Polaków do Holocaustu jest tematem rzetelnej refleksji? Jak w tym dyskursie odnajdują się artyści? — te pytania wyznaczały zakres tematyczny panelu. W dyskusji udział wzięli: Sylwia Chutnik, Ewa Miłkina, Roman Kurkiewicz, Oskar Dawicki. Panel poprowadził Grzegorz Gauden.

Wydarzenie towarzyszyło projektowi *Ulica Próżna 2009* i Warszawskiemu Festiwalowi Kultury Żydowskiej Warszawa Singera. Realizacja dzięki wsparciu Zachęty Narodowej Galerii Sztuki i Fundacji im. Krystiany Robb-Narbutt.

Wręczenie nagrody im. Krystiany Robb-Narbutt

9 września

Sala multimedialna

Fundacja im. Krystiany Robb-Narbutt po raz drugi przyznała nagrodę artystyczną. Jury konkursu w składzie: Agnieszka Morawińska, Dorota Jarecka, Agnieszka Żechowska, Joanna Sosnowska, Jarosław Kozakiewicz oraz Paweł Susid w tegorocznej edycji przyznało nagrodę Jerzemu Kosatce. W trakcie spotkania odbyła się prezentacja rejestracji wideo wybranych performansów Jerzego Kosatki. Wprowadzenie do uroczystości: Paweł Jarodzki, który nominował do nagrody jej laureata, Jerzego Kosatkę.

Co kryje się wewnątrz czarnego sześcianu?

Prezentacja projektu Muzeum Współczesnego Wrocław
12 października

Sala multimedialna

Jesienią 2008 został rozstrzygnięty konkurs na koncepcję budynku Muzeum Współczesnego Wrocław. Zwyciężył projekt Nizio International Design/DCK — Pracownia Projektowa Damian Cyprian Kotwicki. Obecnie projektowanie

Muzeum Współczesnego Wrocław wchodzi w ostatni etap — zaakceptowany został właśnie projekt budowlany. Zaproszeni goście mówili o dyspozycji przestrzennej, rozwiązaniach funkcjonalnych i technologicznych, programie i kolekcjach oraz o miejscu nowego muzeum na mapie instytucji kulturalnych Wrocławia. Muzeum Współczesne Wrocław wraz z Muzeum Architektury, Akademią Sztuk Pięknych, Muzeum Narodowym we Wrocławiu i Panoramą Raclawicką utworzy wrocławski kwartał muzeów w otoczeniu Parku Słowackiego. Powstanie muzeum nowej generacji, w którym fascynującej przygodzie ze sztuką współczesną towarzyszyć będzie rozbudowany program spędzania wolnego czasu. Muzeum zostanie otwarte dla publiczności w 2014 roku. W spotkaniu udział wzięli: Mirosław Nizio, Paweł Jarodzki, Piotr Krajewski, Dorota Monkiewicz.

Projekcja filmu Kongres niedokończony (2009) **reż. Agnieszka Arnold** **15 października**

Sala multimedialna

Film powstał wokół wydarzeń wrześniowego Kongresu Kultury Polskiej w Krakowie. Dokument odwołuje się do dramatycznie przerwanych obrad Kongresu w grudniu 1981 roku. Ówczesna dyskusja o kształcie i miejscu kultury w społeczeństwie miała charakter wyjątkowy, w obliczu niepewnego jutra pozwolono sobie na całkowitą swobodę wyobrażając idealne rozwiązania.

W filmie o komentarz poproszono uczestników Kongresu z roku 1981 i tegorocznego oraz inne osoby ważne dla współczesnej kultury polskiej. Inspiracją do refleksji jest tekst Tadeusza Kantora wygłoszony w grudniu 1981 roku, dotyczący niemożności komunikacji między ludźmi sztuki a władzą państwową. Film autorstwa Agnieszki Arnold został wyprodukowany przez firmę Prasa i Film dzięki wsparciu finansowemu Narodowego Centrum Kultury, Telewizji Polskiej oraz Polskiego Instytutu Sztuki Filmowej. Agnieszka Arnold — polska dokumentalistka, reżyserka i reporterka telewizyjna. Autorka wielu filmów o mniejszościach etnicznych i religijnych. Laureatka Nagrody Wielkiej Fundacji Kultury (2001).

Pokaz filmu *Vera Icon*, Ewa Kuryluk, reż. Cederic Schiltz, Francja 2009

21 października

Sala multimedialna

„Film Cederica Schiltza o Ewie Kuryluk [...] jest swobodną, co nie znaczy nieuporządkowaną, wypowiedzią autorską, w której dokument przeplata się z inscenizacją, a życie ze sztuką. Powstał z obrazów nakręconych salach warszawskiej Zachęty w trakcie wystawy artystki w 2003 roku oraz ze scen sfilmowanych w jej paryskiej pracowni trzy lata później” — Joanna Sitkowska-Bayle. Produkcję filmu umożliwiła GREC — Groupe de Recherches et d'Essais Cinématographiques, reprezentowana przez J. Sitkowską-Bayle.

Organizatorzy: Zachęta Narodowa Galeria Sztuki oraz galeria ART+on

Koncert inauguracyjny cyklu WEFCON

14 listopada

Sala multimedialna

Koncert zapowiadał trasę rosyjskiej i polskiej sceny avant-jazz-elektro-nowej. Trzech rosyjskich twórców oraz kilku polskich wykonawców, w tym sam Kim Nasung, zagrali w trakcie ogólnopolskiej trasy organizowanej przez Mind Twisting Records przy wsparciu Warsaw Electronic Festival. Punktem kulminacyjnym wieczoru była improwizacja na bazie tekstów przygotowanych przez Gold Plated Face. Zagrali: Kim_Nasung,

Alexei Borisov & Ilia Belorukov, Borisov/Nosova/Belorukov/Nasung, Borisov/Nosova/Belorukov/Nasung & Gold Plated Face.

Konferencja i koncert Warsaw Electronic Festival

20 listopada

Sala multimedialna

Ideą Warsaw Electronic Festival Conference była propagacja rozwoju naszej sceny, szersze, bardziej interdyscyplinarne spojrzenie na działalność artystyczną oraz otwarta dyskusja na temat planowanych zmian w narzędziach służących artystom sceny Warsaw Electronic Festival.

Prelegenci: Jacek Grzesica, Jerzy Szczerbakow, Roch Forowicz, Mariusz Adamiak, Tadeusz Sudnik, Robert Jeszke, Grzegorz Bojanek, Wojciech Dagiel. Po zakończeniu konferencji odbył się koncert improwizowany.

XI edycja wystawy przedaukcyjnej Bliźniemu swemu...

2–11 grudnia

Kurator wystawy: **Emil Jurkiewicz**

Sale nr 11 (Mały Salon), 12, 13

Była to XI aukcja organizowana przez Towarzystwo Pomocy im. Św. Brata Alberta, które należy do największych pozarządowych organizacji charytatywnych w Polsce. Istnieje od 25 lat, prowadzi 102 placówki opieki, domy dla bezdomnych, hospicja i domy dziecka, wydaje dziennie kilkadziesiąt tysięcy darmowych posiłków. Jednym ze sposobów zdobywania funduszy na działalność są kwesty, koncerty i aukcje charytatywne. Na aukcji licytowano prace 239 artystów (m.in. Magdaleny Abakanowicz, Stefana Gierowskiego, Józefa Szajny, Jacka Sempolińskiego, Rafała Olbińskiego, Gustawa Zemły, Adama Myjaka, Tadeusza Dominika, Jana Tarasina).

WRO 09 in tour

16 grudnia

Sala multimedialna

Przygotowany przez dyrektora artystycznego Piotra Krajewskiego zestaw prezentujący najciekawsze prace z międzynarodowego programu 13. Biennale Sztuki Mediów WRO 09. Podczas Biennale zaprezentowanych zostało ponad 300 dzieł zrealizowanych w ciągu ostatnich dwóch lat. Znaczna ich część miała we Wrocławiu swoje światowe premiery, zaś znakomita większość pokazana została w Polsce po raz pierwszy. Zróżnicowany tematycznie i formalnie zestaw ukazuje współczesne nurty, tendencje i osobowości aktywne na polu sztuki wideo. Wyrafinowane kompozycje wizualne to eksperymenty formalne, próby nowej narracji, dokamerowe inscenizacje, wreszcie recykling istniejących materiałów. Prowadzenie: Piotr Krajewski — dyrektor artystyczny Międzynarodowego Biennale Sztuki Mediów WRO, prezes Fundacji WRO, kurator projektów artystycznych.

Koncert inauguracyjny cyklu WEFCON, 14 listopada 2009 (fot. Piotr Nowak)

Wystawy w kraju i za granicą organizowane przez kuratorów Zachęty lub przy ich współudziale

28 III – 3 IV Prace wideo z wystawy *Performer*

Kuratorzy wystawy: **Magda Kulesza, Jarosław Suchan, Hanna Wróblewska**

Centrum Sztuki WRO, Wrocław

Inne miasto, inne życie

Kuratorka wystawy: **Joanna Sokołowska**

Prezentacje prac wideo i dyskusje związane z projektem realizowanym w Zachęcie:

5–10 V XIII Biennale Sztuki Mediów. WRO 09 Expanded City, Wrocław

10 VI Rotor Association for Contemporary Art, Graz

11 XI Program Vilnius Coop: *Gaps, Fictions and Practices*

towarzyszący *Urban Stories: X Baltic Triennial of International Art*, Wilno

22 VIII – 27 IX *Arbeiter verlassen die Arbeitsstätte*

Kuratorka wystawy: **Joanna Sokołowska**

Galerie Für Zeitgenössische Kunst Leipzig, Lipsk

30 VIII – 6 IX *Ulica Próźna 2009*

kuratorka: Krystyna Piotrowska

asystentka: **Anna Tomczak**

Warszawa

12 IX – 15 X *DABAR!/TERAZ! Sztuka z Litwy*

kuratorka wystawy: **Magda Kardasz**

Galeria Arsenał, Białystok

6–31 X *Bez granic. 20 lat później...*

Wystawa polskich stypendystów Kulturkontakt

kuratorka wystawy: **Magda Kardasz**

Austriackie Forum Kultury, Warszawa

12–14 XI *Poland Street Undergrund. Kontrol*

Część projektu POLSKA! YEAR

kuratorka wystawy: **Julia Leopold**

Współorganizowana przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki i Instytut Polski w Londynie

Spotkania, sympozja w kraju i za granicą

15 IX 2008 – 15 IX 2009 **Joanna Sokołowska**, pobyt na stypendium kuratorskim w Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig (Stipendium für Kuratorinnen aus Osteuropa der Galerie für Zeitgenössische Kunst Leipzig (GfZK) und der Kulturstiftung des Freistaates Sachsen)

15–16 I **Agnieszka Morawińska**, udział w otwarciu wystawy Goshki Macugi w Kunsthalle w Bazylei; spotkanie w Wiedniu z Rainerem Fuchsem i Bojaną Pejć w sprawie wystawy *Gender Check*

15–16 I **Maria Brewińska**, udział w otwarciu wystawy Goshki Macugi w Kunsthalle w Bazylei

30 I **Gabriela Świtek**, wykład *Zastosowanie programu MuseumPlus w Zachęcie Narodowej Galerii Sztuki*, w ramach spotkania DigiMuz (Międzemuzealnej Grupy do spraw Digitalizacji), Centralne Muzeum Morskie, Gdańsk

19–22 II **Zofia Koźniewska**, pobyt studyjny (Study Visit on the American Fundraising Model) organizowany przez King Badouin Foundation, Nowy York

22 IV **Joanna Sokołowska**, wykład *Another City, Another Life — Artistic Interventions and the Transformation of Warsaw* w Geisteswissenschaftliches Zentrum Geschichte und Kultur Ostmitteleuropas (GWZO) na Uniwersytecie w Lipsku

23–26 IV **Magda Kardasz**, udział w Kongresie IKT (International Association of Curators of Contemporary Art), Helsinki

9 V **Gabriela Świtek**, wykład *Od Night Climbers do Spider-Mana. Alternatywny przewodnik po architekturze*, w ramach wykładów otwartych *Legendy nowoczesności*, Teatr Narodowy, Warszawa

11–12 V **Julia Leopold**, udział w montażu i otwarciu wystawy Katarzyny Kozry *Twarze/Faces*, Muzeum Sztuki w Łodzi

12 V **Agnieszka Morawińska**, wykład *Brzmienie. Malarstwo i muzyka*, Akademia Sztuk Pięknych we Wrocławiu, Biuro Wystaw Artystycznych — Galerie Sztuki Współczesnej, Wrocław

18 V **Agnieszka Morawińska**, wykład *Brzmienie. Dźwięczące obrazy* wygłoszony na zaproszenie Galerii Arsenal w Białymstoku, Wyższa Szkoła Administracji Publicznej im. Stanisława Staszica

19–23 V **Magda Kardasz**, udział w międzynarodowym sympozjum *A Utopia of Modernity: Zlín* w związku z planem wystaw w Kordegardzie, Zlín i Praga

21–24 V **Marta Dąbrowska**, udział w 54. Międzynarodowych Targach Książki, Pałac Kultury i Nauki, Warszawa

31 V – 4 VI **Gabriela Świtek**, udział w międzynarodowej konferencji *Expertise: Media Specificity and Interdisciplinarity*, The Yolanda and David Katz Faculty of the Arts, Tel Aviv University, Tel Awiw, Izrael. Referat: *Lost in Intertextuality*

3–7 VI **Agnieszka Morawińska, Hanna Wróblewska, Julia Leopold, Olga Gawerska, Anna Muszyńska, Anna Tomczak, Małgorzata Osińska, Andrzej Bialik** udział w otwarciu 53. Międzynarodowej Wystawy Sztuki w Wenecji

4 VI **Zofia Dubowska-Grynberg**, udział w sympozjum *Zapomniane dzieciństwo w kulturze i sztuce współczesnej*. Referat: *Jak opowiadać dzieciom o sztuce współczesnej*

11–16 VI **Agnieszka Morawińska**, udział w konferencji *Rebels, Martyrs and Others Rethinking Polish Modernism* Tate Britain i Birkbeck College University of London. Referat: *Exhibiting Polish Modernism*

26–29 VI **Gabriela Świtek**, udział w międzynarodowej konferencji *Architecture and Phenomenology 2*, Kyoto Seika University, Kioto, Japonia. Referat: *When Architecture Fails: Representations of Homeworld*

27 VII – 2 VIII **Joanna Sokołowska**, udział w *Summer Seminars' For Contemporary Art Curators Towards Collaborative Curating*, Erywań, w ramach grantu Kultura Polska na Świecie Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

14–15 VIII **Gabriela Świtek**, udział w spotkaniu „Pamiętanie Miłosza”. *Spotkanie w piątą rocznicę śmierci Poety, Ośrodek „Pogranicze – sztuk, kultur, narodów”, Fundacja Pogranicze, Krasnogruda-Sejny*

14–15 IX **Hanna Wróblewska**, spotkanie organizacyjne w sprawie wystawy *Gender Check* (polski tytuł: *Płeć? Sprawdzam!*), która odbędzie się w Zachęcie w 2010 roku, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig w Wiedniu

23–25 IX **Agnieszka Morawińska**, udział w Kongresie Kultury Polskiej, Kraków

23–26 IX **Hanna Wróblewska**, spotkanie z artystką Annette Messenger, której wystawa prac odbędzie się w Zachęcie w 2010 roku oraz udział w otwarciu 3. Biennale Sztuki Współczesnej w Moskwie

28–30 IX **Agnieszka Morawińska**, udział w otwarciu wystawy Gustava Metzgera w Serpentine Gallery w Londynie

IX–XI **Gabriela Świtek**, współpraca z Fundacją Galerii Foksal, redakcja naukowa książki *Awangarda w bloku. Wybrane aspekty twórczości oraz studio Henryka Stażewskiego (1894–1988) i Edwarda Krasińskiego (1925–2004)*, Warszawa 2009

X **Maria Brewińska**, wizyta w Londynie w związku z wystawą Goshki Macugi

11 X **Joanna Sokołowska**, udział w konferencji *Art Moves*, Centrum Sztuki Współczesnej Znaki czasu, Toruń

26–29 X **Joanna Kinowska, Zofia Dubowska-Grynberg, Stanisław Welbel**, udział w konferencji *Edukacja a nowoczesne muzeum* oraz prezentacja edukacyjnej działalności Zachęty, Kraków

27 X **Agnieszka Morawińska**, wręczenie nagród drugiej edycji konkursu Dobroczyńca Kultury Polskiej, Zamek Królewski, Warszawa

4–5 XI **Karolina Lewandowska**, udział w sesji Stowarzyszenia Historyków Sztuki *Wielkie i małe historie fotografii*. Referat: *Fotoreportaż w tekstach: od autonomii do zaangażowania*

6 XI **Agnieszka Morawińska, Elżbieta Sobiecka**, udział w otwarciu wystawy *Kolekcja. Dwadzieścia lat Galerii Starmach*, Muzeum Narodowe w Krakowie

5–8 XI **Marta Dąbrowska**, udział w 13. Targach Książki, Kraków

6–11 XI **Magda Kardasz**, podróż studyjna do Brukseli i Walonii na zaproszenie Ambasady Belgii w Warszawie oraz przedstawicielstwa dyplomatycznego Wspólnoty Francuskiej Waloń-Bruksela i Regionu Walonii, w związku z planowaną wystawą w Zachęcie

12–15 XI **Agnieszka Morawińska, Hanna Wróblewska**, udział w otwarciu wystawy *Gender Check* oraz w międzynarodowej konferencji towarzyszącej tej wystawie, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, Wiedeń

12–15 XI **Agnieszka Morawińska**, udział w panelu *Fuck Your Gender*, Museum moderner Kunst Stiftung Ludwig Wien, Wiedeń

13–14 XI **Karolina Lewandowska**, współorganizacja seminarium-warsztatu *Archiwalna gorączka. Archiwa współczesnej historii i sztuki w Polsce po 1989 r.*, udział w panelu *Od kolekcji do archiwum*, Dom Spotkań z Historią, Uniwersytet Warszawski

18 XI **Agnieszka Morawińska, Hanna Wróblewska**, udział w spotkaniu poświęconym problemom nowych muzeów sztuki współczesnej w Polsce zorganizowanym przez Sekcję Polską AICA, Uniwersytet Jagielloński, Kraków

19–21 XI **Gabriela Świtek**, udział w LVIII Ogólnopolskiej Sesji Naukowej Stowarzyszenia Historyków Sztuki *Historia sztuki dzisiaj*, Poznań. Referat: *„Zwrot przestrzenny?” Historia sztuki a współczesne praktyki artystyczne*

24 XI **Gabriela Świtek**, udział w festiwalu WolaArt, MiastoProjektWola, Klubokawiarnia Chłodna 25, Warszawa. Wykład: *Osiedle za Żelazną Bramą. Praktyki artystyczne w miejscu pamięci*

24 XI **Zofia Dubowska-Grynberg, Anna Owsiany**, konsultacje z dyrektorami szkół w Miesiączkowie i Zaborowie w związku z projektem *Zachęta na kółkach*

18–20 XII **Julia Leopold**, wizyta w Museum modern er Kunst Stiftung Ludwig Wien w Wiedniu w związku z przygotowaniem wystawy *Gender Check*

Nagrody, dyplomy i pełnione funkcje

Kuratorzy i organizatorzy wystawy *Hotel Polonia. Budyneków życie po życiu* (Złoty Lew dla polskiego pawilonu 11. Międzynarodowej Wystawie Architektury w Wenecji) otrzymali kulturalną nagrodę warszawskiej „Gazety Co Jest Grane” — WDECHĘ 2008 w plebiscycie publiczności.

W 49. Konkursie Polskiego Towarzystwa Wydawców Książek na Najpiękniejsze Książki Roku 2008, Jury Konkursu w składzie: Józef Wilkoń — przewodniczący, Jan Bokiewicz, Andrzej Heidrich, Katarzyna Iwanicka, Andrzej Tomaszewski, prof. Mieczysław Wasilewski i prof. Stanisław Wieczorek przyznało nagrodę w kategorii Katalogi, Bibliofilskie i Inne prace zbiorowej pod red. Zofii Machnickiej *Dada East? Rumuńskie konteksty dadaizmu*, projekt graficzny Tomasz Bierkowski, wydanej przez Zachętę Narodową Galerię Sztuki.

W konkursie wzięło udział 89 wydawnictw, które nadesłały 165 tytułów, nominowano do nagród i wyróżnień 96 książek.

Zachęta otrzymała wyróżnienie w I edycji konkursu Fotograficzna Publikacja Roku 2008 organizowanego przez Galerię f5 i Księgarnię Fotograficzną z Krakowa w kategorii Katalog za publikację *Hotel Polonia. Budyneków życie po życiu*, pod redakcją Grzegorza Piątka i Jarosława Trybusia, projekt graficzny Magda Piwowar.

W kwietniu 2009 Zofia Dubowska-Grynberg otrzymała za książkę *Zachęta do sztuki* nagrodę TVP Kultura — Gwarancja kultury za „osiągnięcia w twórczym rozwoju dzieci i młodzieży”. Książka wydana we współpracy z wydawnictwem Muchomor w 2008 roku, projekt graficzny Natka Luniak.

Maria Brewińska, prowadzenie seminarium na Muzealnych Studiach Kuratorskich na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (rok akademicki 2008/2009 i semestr 2009/2010)

Maria Brewińska, członkini jury The Larry Aldrich Award, przyznawanej przez The Aldrich Contemporary Art Museum Ridgfield (nominowała Christiana Marclaya, laureata nagrody w 2009 roku)

Maria Brewińska, wiceprezes Sekcji Polskiej Międzynarodowego Stowarzyszenia Krytyków Sztuki AICA

Agnieszka Morawińska, komisarz Pawilonu Polonia na 53. Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji
Agnieszka Morawińska, członek Rady Muzeum przy Muzeum Nowoczesnej w Warszawie

Agnieszka Morawińska, członek Rady Muzeum przy Muzeum Okręgowym im. Leona Wyczółkowskiego w Bydgoszczy

Agnieszka Morawińska, członek jury drugiej edycji konkursu Dobroczyńca Kultury Polskiej, Zamek Królewski, Warszawa

Agnieszka Morawińska, udział w grupie ekspertów, którzy wytypowali dzieła polskich artystów do zakupu przez Parlament Europejski

Agnieszka Morawińska, członek AICA — The International Association of Art Critics; ICOM — The International Council

of Museums; CIMAM ICOM International; Stowarzyszenia Historyków Sztuki; Rady Ambasadorów przy Europejskiej Akademii Dyplomacji

Elżbieta Sobiecka, reprezentowanie Agnieszki Morawińskiej w jury drugiej edycji konkursu Dobroczyńca Kultury Polskiej, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Warszawa

Gabriela Świtek, przewodnicząca Zespołu Sterującego, Priorytet 2: Sztuki Wizualne

Gabriela Świtek, wiceprzewodnicząca Rady Naukowej, Instytut Historii Sztuki, Uniwersytet Warszawski

Gabriela Świtek, stypendium Visiting Research Fellowship 2010, The Institute for Advanced Studies in the Humanities, The University of Edinburgh, Wielka Brytania

Gabriela Świtek, stypendium Fundacji z Brzezia Lanckorońskich 2010, Londyn

Gabriela Świtek, publikacja *Writing on Fragments: Philosophy, Architecture, and the Horizons of Modernity*, Wydawnictwa Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2009

Gabriela Świtek, publikacja *Od Night Climbers do Spider-Mana*.

Alternatywny przewodnik po architekturze, w: *Legends nowoczesności*, red. M. Dziewulska, M. Rochowski, Teatr Narodowy, Warszawa 2009, s. 171–183

Gabriela Świtek, publikacja *Redundant Places*, w: *Emily Andersen: Paradise Lost & Found*, Hotshoe Books, London 2009, s. 7–10

Gabriela Świtek, publikacja *Commentary*, w: *Warszawa: Projects for the Post-Socialist City*, red. M. Dorrian, Edinburgh 2009, s. 62–63

Gabriela Świtek, publikacja *Vernaculus. Uwagi o regionalizmie w architekturze*, „Czas Kultury”, 2009 nr 2, s. 64–73

Gabriela Świtek, publikacja *Od figury do ciała. Transgresje architektury*, „Kultura Współczesna”, 2009 nr 1, s. 29–39

Anna Tomczak otrzymała tytuł magistra na Uniwersytecie Warszawskim w Instytucie Kultury Polskiej (Wydział Polonistyki) na podstawie pracy magisterskiej *Analiza i interpretacja filmu Caravaggio Dereka Jarmana*, pod kierunkiem dr Seweryna Kuśmierczyka

Hanna Wróblewska, członek Rady Programowej Galerii Arsenał w Białymstoku

Hanna Wróblewska, członek Komisji Stypendialnej — sekcja plastyczna, Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego (obrady w kwietniu i listopadzie 2009)

Hanna Wróblewska, udział w obradach jury 9. Konkursu Gepperta

Hanna Wróblewska, udział w obradach jury 4. edycji konkursu *Spojrzenia 2009 — Nagroda Fundacji Deutsche Bank*

Hanna Wróblewska, członek AICA — The International Association of Art Critics oraz IKT — International Association of Curators of Contemporary Art

Hanna Wróblewska, lider Zespołu Zadaniowego Ochrona Twórczości przy Ministrze Kultury i Dziedzictwa Narodowego, członek grupy inicjatywnej Obywatelskiego Forum Sztuki

Współczesnej i Rady Programowej Domu Pracy Twórczej w Wigrach

Na następnej stronie:

Fragment instalacji Krzysztofa Wodiczki *Goście w Pawilonie Polonia na 53. Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji* (fot. Olga Gawerska)

53. Międzynarodowa Wystawa Sztuki w Wenecji

Krzysztof Wodiczko. Goście

7 czerwca – 22 listopada

komisarz Pawilonu Polonia w Wenecji: **Agnieszka Morawińska**

kuratorka: **Bożena Czubak**

asystentka komisarza: Małgorzata Osińska

Tytułowymi bohaterami projekcji Krzysztofa Wodiczki są imigranci, którzy — nie będąc „u siebie” — pozostają „wiecznymi gośćmi”. „Inni”, „obcy” — to pojęcia kluczowe w praktyce artystycznej Wodiczki, zarówno

w projekcjach, Pojazdach, jak i w zaawansowanych technologicznie Instrumentach dających możliwość komunikowania, wypowiedzenia się, zaznaczenia swojej obecności w przestrzeni publicznej tym, którzy pozbawieni praw, pozostają niemi, niewidoczni, bezimienni. Projekt opracowany przez artystę specjalnie na Biennale w Wenecji przekształcił wnętrza pawilonu wystawowego w miejsce oglądania tego, co dzieje się na zewnątrz — za iluzją okien, ich projekcją na pozbawione otworów okiennych ściany pawilonu. Poszczególne części projekcji, obrazy okien organicznie wpisane w architekturę pawilonu, otwierają jego wnętrze na wirtualne i zarazem rzeczywiste sceny: widać imigrantów myjących okna, odpoczywających, rozmawiających ze sobą, oczekujących na pracę, wymieniających uwagi na temat trudnej sytuacji bytowej, niemożności dostania pracy, kłopotów z legalizacją pobytu. Związany z zagadnieniem wielokulturowości i obcości temat pracy, dotyka jednego z najbardziej żywotnych problemów

współczesnego świata, zarówno w skali globalnej, jak w ramach jednoczącej się Europy; jest istotny dla polityki unijnej, w której dyskurs akceptacji i legalizacji łączy się z procedurami regulacji ruchów migracyjnych. Autor współpracował z imigrantami przebywającymi w Polsce i we Włoszech, pochodzącymi z różnych regionów świata: z Czeczenii, Ukrainy, Wietnamu, Rumunii, Sri Lanki, Libanu, Bangladeszu, Pakistanu czy Maroka.

publikacje: katalog, ulotka

The national pavilions in the Giardini are mostly disappointing. France, Germany, Spain and Japan have all mounted deeply embarrassing shows: bloated, pretentious and superficial by turns. Poland, on the other hand, provides one of the strongest with an affecting installation about immigrant workers by the MIT-based artist Krzysztof Wodiczko. In a darkened space, Wodiczko projects eight blurred films in the shape of arched windows against the walls and one in the shape of a rectangular "skylight" onto the ceiling. The films show blurred silhouettes of workers welding, drilling and washing the windows. Through headphones, we hear the voices of these "aliens" discussing their often heartbreaking predicaments. The whole thing was neither didactic nor overcomplicated. It was very simple, very moving.

Sebastian Smece, *Venice Sees a Flood of Creativity, at the Biennale and Beyond*, „The Boston Globe”, 14 VI 2009

Pierwsze wrażenie jest imponujące. Polski pawilon nie ma okien, ale Wodiczko wyświetlił je na ścianach z projektorów video. Za oknami o mlecznych szybach mającą jakieś postaci, dają nam znaki, chcą wejść do środka. Ta praca spodobałaby się rozkochanym w optycznych złudzeniach artystom baroku: wykreowana przez Wodiczkę iluzja jest niezwykle sugestywna. Okazuje się jednak, że to barokowe teatrum zostało stworzone nie po to, by zwodzić oko, lecz by podrażnić nasz zmysł etyczny. Mające postaci są emigrantami. Wodiczko zrobił tę pracę, aby oddać im głos, stworzyć przestrzeń, w której wysłuchamy opowieści ludzi na co dzień społecznie niewidzialnych i niestyszalnych.

Stach Szablowski, *Międzynarodowy labirynt sztuki współczesnej*, „Dziennik. Polska, Europa, Świat” nr 137, 13–14 VI 2009

Najlepszą ekspozycją w pawilonach narodowych w Giardini wydaje się być polska wideoinstalacja Krzysztofa Wodiczki zatytułowana *Goście*, pokazująca imigrantów, bezimiennych tułaczy. [...] Autor, z jednej strony odgradzając widza, z drugiej pozostawiając go w sytuacji dużej bliskości w stosunku do oglądanych postaci, akcentuje dwuznaczny status imigrantów, ich efemeryczne istnienie na marginesie społeczności. W wysmakowanej formie, działającej wymownie zarówno obrazem, jak i dźwiękiem, Wodiczko podjął temat wielokulturowej problematyki inności, który jest niezwykle aktualny w kontekście zjednoczonej Europy czy postępującej globalizacji.

Magdalena Durda-Dmitruk, *Weneckie kreacje*, „Art & Business” nr 7–8, 2009

Ten manifest nierozumianych i niechcianych ludzi nabiera szczególnej wymowy w kontekście miejsca, jakim jest Biennale — obszaru odgradzonego od reszty miasta, do wstępu, do którego uprawnia tylko zakup biletu (co może być metaforą restrykcyjnych praw Unii Europejskiej), w którym ludzie odpoczywają i delektują się sztuką. Ściany polskiego pawilonu w Wenecji to jednocześnie mury zewnętrzne ogrodów. Imigranci zaglądają przez nie, próbując przedostać się do środka, dotrzeć do publiczności, która nie zdaje sobie sprawy z ich dramatycznej sytuacji. Pawilon Polski zamienia się w swego rodzaju azyl, ambasadę, gdzie mogą przemówić we własnym imieniu.

Katarzyna Boratyn, *Niechciani goście*, „Arteon” nr 7, 2009

Weitaus raffinierter spiegelt Krzysztof Wodiczko die reale in die selbst erschaffene Welt der Kunst. Auf die Milchglasfenster des polnischen Pavillons scheinen sich die außerhalb des Gebäudes flanierenden Besucher als Umriss zu projizieren; man erkennt Eltern mit Kinderwagen, aber auch vereinzelte Personen, die sich gegen die Scheiben drücken, um ins Innere des Raumes zu blicken. Und dann beobachtet man in gleicher Weise auf dem Glasdach den Schrubber, mit dem es gereinigt wird. Tatsächlich geht es Krzysztof Wodiczko um Migranten, um ihre Geschichte, die er dem Biennale-Publikum in seiner ästhetisch überaus eleganten Raumprojektion als dessen eigene verkauft. Wer drückt da sein Gesicht an die Scheibe, der hochwillkommene Biennale-Gast oder der ungebetene Migrant?

Brigitte Werneburg, *Weltenwürfe*, „Tageszeitung”, 5 VI 2009

Biennale visitors are “guests” here too, of which they are reminded by the images of immigrants trying, from time to time, to peek inside. Both sides experience an inability to overcome the gap separating them. The project addresses the discourse of acceptance and legalization that is accompanied by often-restrictive immigration policies. Wodiczko worked with immigrants based in Poland and Italy, but coming from different countries of the world such as Chechnya, Ukraine, Vietnam, Romania, Sri Lanka, Libya, Bangladesh, Pakistan or Morocco. In his Venice project, Wodiczko combines the unique experience of his earlier indoor projections, staged in galleries or museums, which opened the otherwise isolated art world to the outside world, with a performative nature of his outdoor projections which allowed participants to animate public buildings with images of their faces or hands and the sounds of their voices.

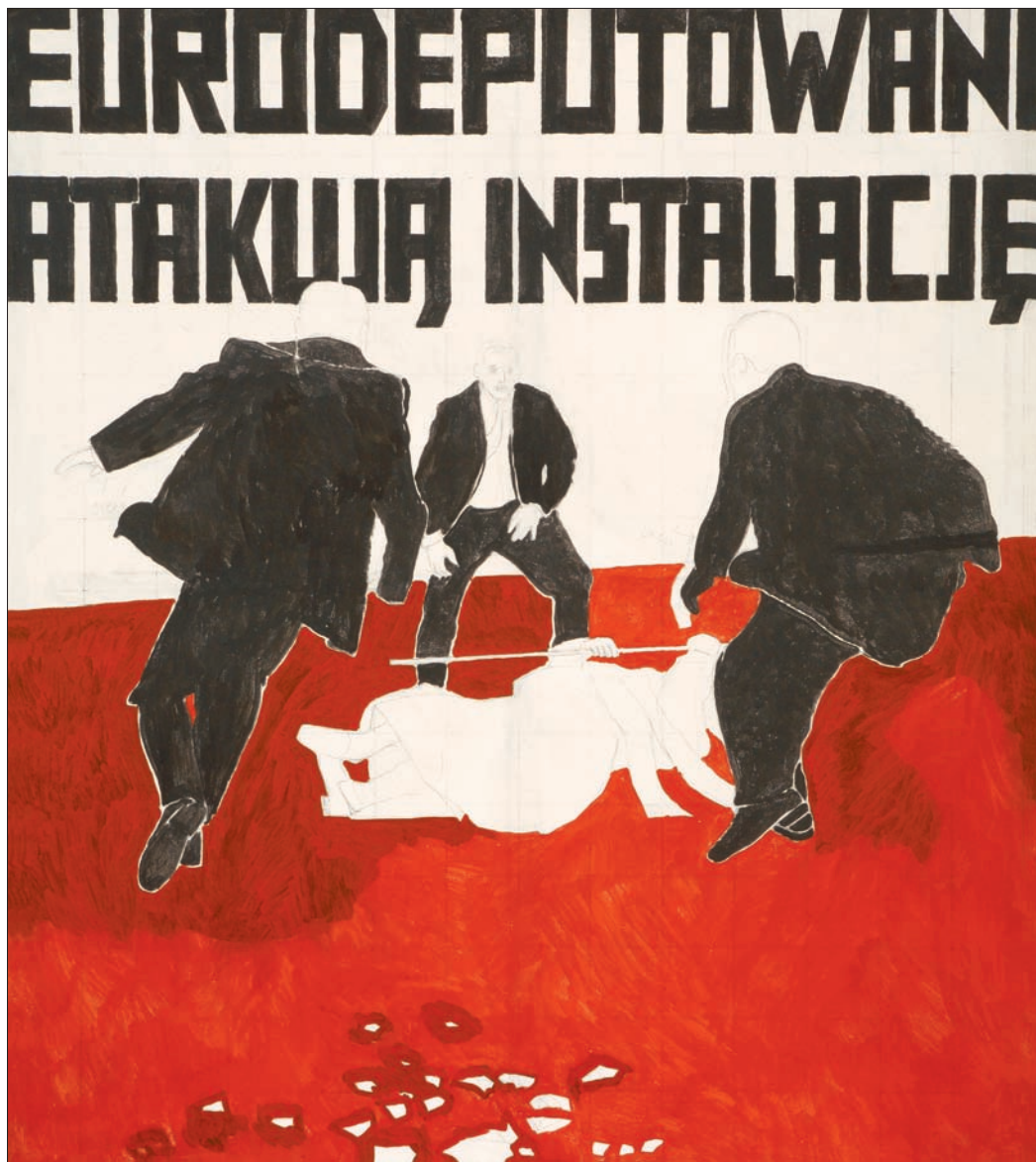
Meg Rotzel, *MIT Professor Krzysztof Wodiczko exhibits “Guests” at Venice Biennale’s Polish Pavilion*, http://web.mit.edu/arts/announcements/prs/2009/0611_Wodiczko_Biennale.html

Il faut aussi aller au pavillon hongrois, pour le *Projet W* de Peter Forgacs, qui se donne l’histoire de la médecine et de l’anthropologie pour sujet; chez les Finlandais, qui, avec Jussi Kivi, exposent le rêve de tous les petits garçons, devenir sapeur-pompier; ou au pavillon polonais, pour la composition de lumigrès, de sons et d’ombres de Krzysztof Wodiczko, probablement le meilleur pavillon de la Biennale.

Harry Bellet, Philippe Dagen, *La Biennale de Venise en panne de directions*, „Le Monde”, 5 VI 2009

Otwarcie wystawy Krzysztofa Wodiczki *Goście* w Pawilonie Polonia

Od lewej: Jarosław Mikołajewski, Piotr Żuchowski, Bożena Czubak, Krzysztof Wodiczko, Agnieszka Morawińska
Od lewej: Bożena Czubak, Ewa Harabasz, Krzysztof Wodiczko, Piotr Żuchowski
(fot. Olga Gawerska)

Kolekcja dzieł sztuki

Współczesna kolekcja Zachęty zawiera ponad 3 tysiące obiektów, które dokumentują szereg ważnych zjawisk w sztuce polskiej od końca lat 40. do czasów najnowszych. Kolekcja jest systematycznie uzupełniana o prace polskich twórców średniego i młodego pokolenia, głównie tych, których wystawy pokazywane są w Zachęcie oraz o obiekty sztuki realizowane przy udziale galerii. W tym roku zakupy były dokonywane dzięki funduszom z aukcji, która odbyła się 28 listopada 2008 roku. Kolekcja obejmuje działy: malarstwo — 672 obiekty, rzeźba — 98 obiektów, grafika — 2379 obiektów, rysunek — 295 obiektów, fotografia — 45 obiektów, nowe media — 41 obiektów.

W 2009 roku zakupiliśmy do kolekcji prace:
 Wojciech Bąkowski, *Film mówiony 3*, 2008, wideo, 9'41", ed. 2/3
 Wojtek Doroszuk, *Tumor imaginis*, 2008, wideo, 29'30", ed. 1/5
 Wojtek Doroszuk, *Raspberry Days*, 2008, wideo, 18'30", ed. 4/5
 Wojciech Fangor, *SM 33*, 1974, olej, płótno, 133 x 133 cm
 Robert Kuśmirowski, *Jazda godzinna na czas*, 2007, wideo, ed. 1/3 (zakup sponsorowany przez Fundację Sztuki Polskiej ING)
 Karol Radziszewski, *Chwalcie łąki umajone*, 2007, wideo, 3'09", ed. 1/5
 Karol Radziszewski, *Ściana*, 2008, wideo, 6'36", ed. 1/3
 Joanna Rajkowska, *Złoto i srebro*, 2008, wideo, 14'00", ed. 1/3
 Joanna Rajkowska, *Camping Jenin*, 2008, wideo, 34'00", ed. 1/3 (zakup sponsorowany przez Fundację Sztuki Polskiej ING)
 Marek Sobczyk, *Eurodeputowani atakują instalację (taniec)*, 2008, tempera, płótno, 160 x 142 cm
 grupa WUNDERTEAM, *Przyczepa*, 2005, wideo, 11'16", ed. 1/5

Marek Sobczyk, *Eurodeputowani atakują instalację (taniec)*, 2008, tempera, płótno (fot. J. Sielski)

Zachęta otrzymała w darze:

Katarzyna Kozyra, *Opowieść letnia*, 2008, wideo, 20'40", ed. pp (dar artystki)

Karol Radziszewski, *Ostrzeżenie*, 2009, akryl, płótno, 150 x 100 cm (dar artysty)

Andrzej Tobis, *Bildwörterbuch Deutsch und Polnisch mit 53 Farbtafeln*, 2007–1954, pudełko z 53 fotografiami, ed. 11/30 (dar Ars Cameralis Silesiae Superioris)

Zbigniew Libera, z cyklu *Mistrzowie*, 2003–2009: *Jan Świdziński* (Magazyn *Gazety Wyborczej*), wydruk fotograficzny, płyta dibond, 70 x 50,5 cm, 2 x (70,5 x 91,5 cm), 70,5 x 100,5 cm; *Zofia Kulik* (*Na Dworze*), wydruk fotograficzny, płyta dibond, 6 x (70,5 x 100,5 cm); *Andrzej Partum* (*Gazeta Wyborcza*), wydruk fotograficzny, płyta dibond, 70,5 x 100,5 cm, 70 x 50,5 cm; *Incydent z Kantorem* (*Trybuna*), 70,5 x 100,5 cm; *Leszek Przyjemski/Anastazy Wiśniowski* (*Polityka*), wydruk fotograficzny, płyta dibond, 2 x (70,5 x 100,5 cm), ed. 3/10

Zachęta otrzymała licencję na użytkowanie instalacji wideo Krzysztofa Wodiczki *Goście* (2009), która była pokazywana na tegorocznym Biennale Sztuki w Wenecji oraz kopię wystawienniczą instalacji wideo Anny Molskiej i Wojciecha Bąkowskiego *Ukończono* (2009, 15'20") prezentowaną na wystawie *Spojrzenia 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank

Zbiory grafiki zostały wzbogacone o prace:

Halina Chrostowska, *Monolog* z cyklu *Komedianci*, 1961, technika metalowa mieszana, papier, 60 x 73,5 cm

Halina Chrostowska, *Epilog*, 1962, technika metalowa mieszana, papier, 59 x 71,5 cm

Stanisław Rzepa, *W odlewni luster*, bd., technika metalowa mieszana, papier, 33 x 40 cm

Do depozytu przyjęliśmy:

Wojciech Fangor, *SM 31*, 1974, olej, płótno, 133 x 133 cm

Agnieszka Polska, *Wakacje z profesorem*, 2008, wideo, 6'30", ed. 4/5

Opiekę nad zbiorami sprawuje dział inwentarzy i zbiorów.

Pracownicy tego działu zajmują się inwentaryzacją, dokumentacją i digitalizacją prac oraz pozyskiwaniem nowych obiektów.

Realizują działania z zakresu profilaktyki konserwatorskiej, zmierzające do zapewnienia dziełom sztuki bezpiecznych warunków eksponowania, przechowywania i transportu. Jednym z podstawowych zadań działu jest udostępnianie dzieł z kolekcji instytucjom i osobom zainteresowanym (kuratorom, artystom, studentom, pracownikom naukowym, wykładowcom akademickim, dziennikarzom) oraz promocja kolekcji. Obiekty ze zbiorów pożyczane są na wystawy organizowane przez galerie i muzea w Polsce i za granicą.

W tym roku 102 obiekty z naszej kolekcji i depozytu gościły na różnych wystawach poza Zachętą. Od 4 września do 22 listopada 135 mniej znanych obrazów i grafik ze zbiorów, głównie z lat 70., można było oglądać w ramach autorskiego projektu młodego artysty i kuratora Karola Radziszewskiego *Siusiu* w torcik. Prace ze zbiorów Zachęty Narodowej Galerii Sztuki (patrz: Wystawy w galerii Zachęta, s. 33–35)

Pod koniec roku przeprowadzona została inwentaryzacja w magazynach dzieł sztuki Zachęty.

W 2009 roku Zachęta kontynuowała współpracę z firmą Art Office (wypożyczenie obrazów z kolekcji do dekorowania pomieszczeń biurowych) oraz z Agencją Fotograficzną Medium (dystrybucja zdjęć obiektów z kolekcji).

Opiekę konserwatorską nad kolekcją Zachęty sprawował Paweł Sadlej i konserwatorzy z CROATON — Konserwacja i restauracja obiektów, dzieł sztuki sp.z o.o.

Dział edukacji

Dział edukacji tworzy program towarzyszący wystawom w Zachęcie, zajmuje się popularyzacją wiedzy o sztuce, udostępnianiu informacji o aktualnym programie galerii Zachęta i galerii Kordegarda. Organizuje wykłady, spotkania z artystami, historykami i krytykami sztuki, sesje naukowe, projekcje filmowe, warsztaty, promocje książek.

W 2009 roku program edukacyjny został ściślej powiązany z wystawami prezentowanymi w galerii Zachęta i galerii Kordegarda. Staramy się, aby jak najwięcej spotkań organizować na wystawach, rozmawiać o twórczości artystów, oglądając ich prace. W 2009 roku do większości wystaw zorganizowaliśmy spotkania z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie*, które są okazją do rozmowy na wystawie z krytykiem, historykiem sztuki, znawcą tematu. O swojej twórczości z publicznością rozmawiali również sami artyści przy okazji wystaw monograficznych: Paweł Jarodźki, Allan Sekula i Maciek Stępiński. Ważną okazją do poszerzenia wiedzy o wystawie są również niedzielne oprowadzania kuratorskie, autorskie czy możliwość skorzystania z usługi przewodnika.

Ponadto organizowane są wykłady, prezentacje, promocje, dyskusja panelowa, spotkania autorskie i inne wydarzenia niedotyczące wystaw, często we współpracy z innymi instytucjami naukowymi i kulturalnymi (np. z Centrum Sztuki WRO).

Ważnym dopełnieniem wystawy *Inwazja dźwięku* był cykl wykładów dotyczących relacji pomiędzy sztukami wizualnymi i muzyką. Wystawie *Siusiu* w torcik. Prace ze zbiorów Zachęty Narodowej Galerii Sztuki towarzyszyła sesja dyskusyjna dotycząca projektów artystów i instytucji z wykorzystaniem kolekcji i zbiorów dzieł sztuki oraz znaczenia kolekcji w budowaniu tożsamości instytucji.

Istotnym uzupełnieniem programu wystaw są projekcje filmowe. W 2009 roku zorganizowano dwa programy filmowe: do wystawy *Inwazja dźwięku* oraz *Portret XXI wieku*. W przypadku wystawy *Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych* pokazaliśmy kilka filmów Paula McCarthy'ego, poszerzając tym samym prezentację jego twórczości, natomiast w trakcie trwania wystawy *Performer* program filmowy stanowił uzupełnienie wystawy — umożliwił obejrzenie w całości filmów, których fragmenty znalazły się na wystawie (koordynacja programu: Katarzyna Pyszczółowska).

Ponadto w roku 2009 kontynuowano dotychczasowe spotkania cykliczne, ale ich program podporządkowany został aktualnym wystawom.

Program wystaw był punktem wyjścia dla spotkań działającego przy Zachęcie od początku lat 60. Koła Miłośników Sztuki, skupiającego głównie młodzież licealną i studencką.

KMS to spotkania z młodymi artystami, połączenie dyskusji z publicznością i akcji artystycznej w formie warsztatów.

Od połowy 2009 roku tematem łączącym działania KMS jest dyskusja nad kulturą i sztuką lat 80. w Polsce oraz o jej wpływie i znaczeniu dla artystów dzisiaj (koordynacja programu Karolina Vyšata, Stanisław Welbel).

Kontynuowano również cykl *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy*. Jego celem jest przybliżenie sztuki najnowszej osobom starszym oraz przełamanie stereotypu, że jest ona trudna w odbiorze. Spotkania odbywają się raz w miesiącu na wybranej wystawie. Dyskusja po obejrzeniu ekspozycji prowadzona jest wspólnie przez dwie historyczki sztuki: Barbarę Dąbrowską i Marię Kosińską (koordynacja programu: Barbara Dąbrowska).

W pierwszym półroczu kontynuowano program spotkań o fotografii, ale w zmienionej formule. W ramach cyklu spotkań dyskusyjnych *Pytania o fotografię* teoretycy, artyści oraz specjaliści z różnych dziedzin fotografii rozmawiali o przyszłości fotoreportażu oraz o fotograficznym rynku wydawniczym. Pozostałe spotkania z fotografami zorganizowane w 2009 roku były wydarzeniami towarzyszącymi wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”* (koordynacja programu: Joanna Kinowska).

W 2009 roku prowadzono nadal spotkania promujące kolejne numery czasopisma „Czas Kultury”. W dyskusjach udział wzięli redaktorzy pisma i zaproszeni specjaliści (koordynacja: Benjamin Cope).

Podobnie jak w ubiegłych latach, współorganizowaliśmy koncerty, warsztaty i wykłady Warsaw Electronic Festival. W ramach projektu WEF.LIVE.LAB, powstałego w wyniku współpracy i podpisania umowy Zachęty z Fundacją „Sztuka i technologia”, w 2009 roku otwarte zostało w Zachęcie eksperymentalne studio nagraniowe (koordynacja programu: Magdalena Komornicka).

W programie edukacyjnym istotne miejsce zajmują warsztaty. Są to zajęcia o charakterze teoretyczno-praktycznym dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także dla całych rodzin. Towarzyszą one wystawom, ale również odbywają się niezależnie od nich. W 2009 roku warsztaty rodzinne odbywały się w każdą niedzielę w dwóch grupach utworzonych według wieku dzieci. W ramach warsztatów rodzinnych kontynuowany był cykl *Zachęta czyta dzieciom*. Zajęcia dla najmłodszych widzów (3–6 latków), zorganizowane wokół nowości wydawniczych, odbywały się raz w miesiącu, w soboty i prowadziły je Zofia Dubowska-Grynberg

i Magda Bravo, a od października 2009 Maria Świerżewska. Nie sposób pominąć wystawy skierowanej do dzieci *Interaktywny plac zabaw*, zorganizowanej we współpracy z Centrum Sztuki WRO. Trwająca dwa miesiące, była jednym wielkim warsztatem i swoistym wprowadzeniem do sztuki współczesnej i nowych mediów. Obejrzała ją rekordowa liczba widzów (ponad 60 tysięcy, w tym 336 grup zorganizowanych ze szkół i przedszkoli). Dużą popularnością cieszyły się warsztaty muzyczno-plastyczne do wystawy *Inwazja dźwięku* oraz warsztaty na temat kolekcji Zachęty przygotowane w czasie trwania wystawy *Siusiu w torcik*. Z okazji Dnia Dziecka zorganizowaliśmy specjalne warsztaty muzyczne *Przestrzenie dźwiękowe* prowadzone przez Krzysztofa Topolskiego „Arszyna”.

W ramach rozszerzania oferty dla dzieci dwukrotnie gościliśmy Teatr Czarodziejskiej Kury, który wystawił znakomite przedstawienia dla najmłodszych: *Tajemnicza maszyna* i *Krowa Andżelajna*.

Pod koniec roku, w związku z dotacją otrzymaną z Fundacji Orange, rozpoczęliśmy realizację programu *Zachęta na kółkach*, który będzie kontynuowany do czerwca 2010 roku.

Przy warsztatach współpracowało 7 osób (koordynacja programu dla dzieci Zofia Dubowska-Grynberg). W dziale edukacji odbywają praktyki studenci wydziałów historii sztuki, kulturoznawstwa, edukacji artystycznej i pedagogiki polskich uniwersytetów. Współpracujemy z Narodowym Centrum Kultury w programach stażowych. W 2009 roku współpracowało z nami 27 praktykantów, 4 stażystów. Przy wystawie *Interaktywny plac zabaw* pomagało nam 75 wolontariuszy.

Oprowadzanie z przewodnikiem to najbardziej klasyczna forma poznawania wystaw. W każdą pierwszą niedzielę po otwarciu nowej ekspozycji opowiada o niej kurator, najlepiej znający jej tajniki. W miarę możliwości staramy się organizować również oprowadzania autorskie, kiedy twórcy opowiadają o swoim warsztacie i dziełach. We wszystkie pozostałe niedziele w cenie biletu wstępu do galerii zwiedzający mogą skorzystać z usługi przewodnickiej. W dziale edukacji można zamawiać oprowadzania dla grup zorganizowanych — w 2009 roku oprowadzono 428 takich grup (łącznie 9590 osób), z czego aż 336 grup po wystawie *Interaktywny plac zabaw*. W ciągu roku z oprowadzania interaktywnego, zakładającego aktywny udział uczestników w zwiedzaniu wystawy, skorzystało 25 grup młodzieży. Z działem edukacji współpracowało w 2009 roku trzynastu przewodników.

Dział edukacji wykorzystuje nowoczesne metody informowania o aktualnym programie wystaw i wydarzeń w galerii Zachęta i galerii Kordegarda. W każdy piątek wysyłamy e-mailowy newsletter *Tydzień wydarzeń* (103 newslettery wysłane w 2009 roku). Ogłoszenia zamieszczane są również w portalach społecznościowych. Pod koniec 2009 roku grupa Zachęty na Facebooku liczyła ponad 3000 członków. Informacje o wydarzeniach wyświetlane są także codziennie na 23 wielkoformatowych ekranach Infoscreen, zainstalowanych na dworcach metra.

W 2009 roku wydanych zostało pięć numerów dwujęzycznego polsko-angielskiego *Informatora o galeriach warszawskich / What's on In Warsaw Galleries*. Informator zawiera program

Warsztaty rodzinne (fot. J. Kinowska)

Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyc. Sztuka współczesna i seniorzy* (fot. Z. Dubowska-Grynberg)

Zofia Dubowska-Grynberg prowadzi warsztaty z cyklu *Zachęta na kółkach* (fot. M. Komornicka)

ponad 30 warszawskich galerii i muzeów oraz szczegółowe opisy aktualnych i nadchodzących wystaw w galerii Zachęta i Kordegarda.

Działalność działu edukacji w liczbach

program towarzyszący wystawom:

18 796 uczestników
 72 spotkania, 2653 uczestników
 w tym:
 5 wykładów, 5 prelegentów, 89 słuchaczy
 2 spotkania z artystą na wystawie, 2 artystów, 45 uczestników
 1 sesja dyskusyjna na wystawie, 1 moderator, 5 uczestników dyskusji, 20 słuchaczy
 5 spotkań na wystawie z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie*, 6 prowadzących, 121 uczestników
 5 spotkań Koła Miłośników Sztuki, 7 prowadzących, 146 uczestników
 9 spotkań z cyklu *Patrząc/Zobaczyć, sztuka współczesna i seniorzy*, 5 prowadzących, 372 uczestników
 2 panele dyskusyjne, 3 moderatorów, 8 uczestników dyskusji, 29 słuchaczy
 6 spotkań z fotografami, 3 prowadzących, 15 fotografów, 447 słuchaczy
 30 projekcji filmowych, 30 filmów, 4 programy filmowe, 1224 widzów
 8 performansów, 1 grupa artystyczna, 160 widzów
 125 warsztatów teoretyczno-praktycznych, 4007 uczestników
 428 oprowadzonych wycieczek, w tym 25 interkategorynie, 9590 uczestników
 10 oprowadzeń kuratorskich, 42 oprowadzenia niedzielne przez przewodników (w cenie biletu), 609 widzów

Noc Muzeów: koncerty, 13 wykonawców, 4 autorów wizualizacji, 2000 uczestników przy frekwencji na wystawie 7000 osób

działania poza programem wystaw:

1940 uczestników
 2 spotkania z cyklu *Czas Kultury w Zachęcie*, 6 uczestników dyskusji, 25 słuchaczy
 2 spotkania dyskusyjne z cyklu *Pytania o fotografię*, 1 moderator, 8 uczestników dyskusji, 210 słuchaczy
 3 promocje książek, 1 autor, 8 osób dyskutujących, 175 uczestników
 6 wykładów, 6 prelegentów, 195 słuchaczy
 6 koncertów, 2 dni warsztatów muzycznych, 520 uczestników
 1 projekcja filmu, 20 widzów
 4 spotkania gościnne, 1 wręczona nagroda, 125 uczestników
 1 spotkanie dla nauczycieli, 4 prowadzących, 30 uczestników
 2 szkolenia dla nauczycieli, 3 prelegentów, 2 przewodników, 120 uczestników
 1 sympozjum, 12 wykładów, 12 prelegentów, 90 słuchaczy
 22 warsztatów teoretyczno-praktycznych, 990 uczestników, w tym 10 z cyklu *Zachęta czyta dzieciom*, 345 uczestników
 54 sobotnio-niedzielne dyżury merytoryczne
 27 praktykantów
 4 stażystów
 75 wolontariuszy
 13 przewodników
 7 prowadzących warsztaty teoretyczno-praktyczne
 103 wysłane newslettery

Dział dokumentacji i biblioteka

Dział gromadzi dokumentację wystaw prezentowanych w galeriach Zachęta i Kordegarda oraz innych wydarzeń artystycznych organizowanych przez obie galerie od 1950 roku. Druki dokumentujące wystawy to: zaproszenie, katalog, plakat, materiały przygotowane na konferencję prasową, plany sal z rozmieszczeniem eksponowanych prac, spis prac na wystawie, dokumentacja fotograficzna (konferencja prasowa, wernisaż, ekspozycja, poszczególne dzieła), recenzje prasowe. Dział gromadzi również informacje o twórczości artystów polskich tworzących po 1945 roku; dotychczas zebrano dokumenty dotyczące 30 600 artystów. Zbiór poszerza się systematycznie o nazwiska artystów młodszego pokolenia; w 2009 roku utworzono dodatkowo 429 kart ewidencyjnych.

W dziale dokumentacji znajduje się także:

- archiwum fotograficzne (zdjęcia cyfrowe, diapozytywy, negatywy) dotyczące wystaw organizowanych w galeriach Zachęta i Kordegarda od 1950 roku oraz fotografie prac wybranych artystów
- zbiór katalogów wystaw prezentowanych w galerii Zachęta (około 1320 tytułów) i galerii Kordegarda (580 tytułów)
- druki zwarte związane z działalnością Towarzystwa Zachęty Sztuk Pięknych (sprawozdania, przewodniki, katalogi — 209 tytułów).

W ramach zajęć fakultatywnych studenci historii sztuki, bibliotekoznawstwa lub kulturoznawstwa rokrocznie odbywają w dziale praktyki z zakresu dokumentacji sztuki współczesnej.

W tym roku zaszły duże zmiany w bibliotece. Profil naszych zbiorów został ukierunkowany na współczesną sztukę polską. Zmianie uległ też dostęp do zbiorów: książki dostępne są w trybie prezencyjnym (wolny dostęp), czasopisma archiwalne i katalogi nadal pozostają w magazynach. W czytelni udostępniona jest również dokumentacja artystów polskich (biblioteka i czytelnia czynne są w poniedziałek, wtorek i czwartek w godzinach 10–16).

Przy okazji przeprofilowania zbiorów zorganizowano kiermasz książek (zdejętych ze stanu biblioteki oraz wyprzedawanych przez księgarnię Zachęty). Kiermasz trwał 4 dni i cieszył się dużą popularnością.

Ostatni rok to także rok, w którym — jako pierwsza biblioteka w Warszawie (a może i w Polsce?) — zaistnieliśmy na Facebooku. Dziś mamy tam 446 fanów.

Działalność działu dokumentacji w liczbach:

14 wystawom prezentowanym w galerii Zachęta i 8 wystawom w galerii Kordegarda założono dokumentację. 1625 zdjęć cyfrowych i 260 odbitek załączono do dokumentacji wystaw w galerii Zachęta i galerii Kordegarda.

30 600 artystów posiada dokumentację indywidualną. 4866 recenzji prasowych zostało opracowanych i dołączonych do dokumentacji artystów i wystaw. 705 katalogów wystaw pozyskano do działu dokumentacji. 24 studentów (historii sztuki, kulturoznawstwa, bibliotekoznawstwa) odbyło zajęcia fakultatywne. 555 osób skorzystało z materiałów działu dokumentacji i biblioteki

baza danych MuseumPlus

W elektronicznej bazie danych MuseumPlus dostępne są:
— pełne kalendarium wystaw w galerii Zachęta (1256 wystawy) i w galerii Kordegarda (681 wystawy) z lat 1950–2008
— 31312 nazwisk artystów
— lista katalogów wystaw prezentowanych w galerii Zachęta z lat 1928–2009
— pełna lista katalogów wystaw prezentowanych w galerii Kordegarda w latach 1950–2009
— katalog wideoteki (537 pozycji)

Strona biblioteki na Facebooku

Na następnej stronie:
Okładki książek i katalogów wydanych przez Zachęte

Dział wydawnictw

W roku 2009 ukazały się następujące publikacje:

Raport roczny 2008

opracowanie: Maciej Gajewski
projekt graficzny: Jan Bokiewicz
wersja językowa polska, wkładka w języku angielskim
84 s., il. barwne, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 27 3

Paweł Jarodzki. Najlepsze

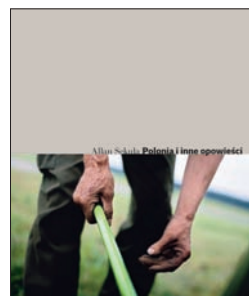
pod redakcją Hanny Wróblewskiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Paweł Jarodzki, Hanna Wróblewska
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polska z angielskim resume
108 s., il. barwne, oprawa twarda
ISBN 978 83 60713 31 0

Performer

pod redakcją Magdy Kuleszy, Jarosława Suchana,
Hanny Wróblewskiej
wstęp: Magda Kulesza, Jarosław Suchan, Hanna Wróblewska
teksty: Paweł Polity, Łucja Iwanczewska, Andrzej Wajs,
Grzegorz Sztwiertnia, Roman Dziadkiewicz, rozmowa ze
Zbigniewem Warpechowskim — Dominik Kurytek
projekt graficzny: Dorota Karaszewska
wersje językowe: polska i angielska
książka wydana we współpracy z Instytutem Teatralnym
im. Zbigniewa Raszewskiego w Warszawie
128 s., il. czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 34 1
wersja angielska: Performer
ISBN 978 83 60713 35 8

Allan Sekula. Polonia i inne opowiesci

pod redakcją Karoliny Lewandowskiej
wstęp: Suzanne Ghez, Agnieszka Morawińska
teksty: Allan Sekula, Katarzyna Ruchel-Stockmans,
Hilde Van Gelder, Hamza Walker, Karolina Lewandowska
projekt graficzny: Iwo Rutkiewicz
wersje językowe: polska i angielska
książka wydana we współpracy z The Renaissance Society
at The University of Chicago
120 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 36 5

wersja angielska: *Allan Sekula. Polonia and Other Fables*
ISBN 978 83 60713 37 2
ISBN 0 941548 55 4

Katalogi

Inne miasto, inne życie

pod redakcją Joanny Sokołowskiej i Benjamin Cope'a
teksty: Joanna Sokołowska, Benjamin Cope, Miško Suvaković
projekt graficzny: Dorota Karaszewska, Maciej Sikorzak
wersja językowa polsko-angielska
136 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 26 6

Inwazja dźwięków

pod redakcją Agnieszki Morawińskiej
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Agnieszka Morawińska, François Quintin,
Jacek Szerszenowicz
projekt graficzny: plantacja
wersja językowa polsko-angielska
144 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 28 0

Krzysztof Wodiczko. Guests / Goście

pod redakcją Bożeny Czubak
wstęp: Agnieszka Morawińska
teksty: Bożena Czubak, Ewa Łajer-Burcharth, rozmowa
z Krzysztofem Wodiczką — John Rajchman
projekt graficzny: Iwo Rutkiewicz
wersja językowa angielsko-polska
168 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 29 7
Charta ISBN 978 88 8158 758 2

Spojrzenia 2009

pod redakcją Marii Brewińskiej i Julii Leopold
wstępy: Bogdan Zdrojewski, Tessen von Heydebreck,
Krzysztof Kalicki, Agnieszka Morawińska
teksty: Maria Brewińska, Piotr Krajewski, Jarosław Lubiak,
Paweł Jarodzki, Kamila Wielebska, Joanna Zielińska,
Ewa Gorządek, Karol Sienkiewicz, Dominik Kurytek
projekt graficzny: Sebastian Bieganiak
wersja językowa polsko-angielska
84 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 30 3

Zbigniew Libera. Prace z lat 1982–2008

pod redakcją Doroty Monkiewicz
wstęp: Agnieszka Morawińska, Marek Puchata
teksty: Dorota Monkiewicz, Łukasz Ronduda, Piotr Piotrowski
projekt graficzny: Tomasz Bierkowski
wersje językowe: polska i angielska

książka wydana we współpracy z BWA Wrocław
304 s., il. barwne i czarno-białe, oprawa miękka
ISBN 978 83 60713 32 7
wersja angielska: Zbigniew Libera. Works from 1982–2008
ISBN 978 83 60713 33 4

Foldery do wystaw w Zachęcie

Performer

teksty: Magda Kulesza, Jarosław Suchan, Hanna Wróblewska
noty: Magda Kulesza, Julia Leopold, Karol Sienkiewicz,
Katarzyna Słoboda
projekt graficzny: Dorota Karaszewska
wersje językowe polska i angielska

Interaktywny plac zabaw

teksty: Patrycja Mastej, Dominika Sobolewska, Paweł Janicki,
rozmowa z Patrycją Mastej, Dominiką Sobolewską
i Pawłem Janickim — Alek Tarkowski i Mirosław Filipiak
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersja językowa polska

Wolność od-zysku

tekst: Jarosław Lipszyc
projekt graficzny: Grzegorz Laszuk K+S
wersja językowa polsko-angielska

Portret XXI wieku

tekst: Magda Kardasz
opisy: Anna Tomczak
projekt graficzny: Dorota Karaszewska, Krzysztof Łukawski
wersja językowa polska i angielska

Siusiu w torcik

teksty: Agnieszka Morawińska, rozmowa z artystą
Karolem Radziszewskim — kurator Karol Radziszewski
projekt graficzny: Maciej Sikorzak
wersje językowe: polska i angielska

Wszystkie stworzenia duże i małe

tekst: Maria Brewińska
projekt graficzny: Grzegorz Laszuk K+S
wersja językowa: polska i angielska

Foldery do wystaw w Kordegardzie

projekt graficzny Jakub Jezierski, wersja językowa polsko-angielska

Monika Wiechowska. Echa miasta

tekst: Magda Kardasz

Dorota Podlaska. Prosto, za garniturami w prawo

teksty: Ngo Van Tuong, Magda Kardasz

Grzegorz Drozd. Straż miejska

teksty: Magda Kardasz

Baku, Erywań, Tbilisi. Odbiór! Kaukaskie miasta

teksty: Magda Kardasz, Ewa Chaczatrian, Dżahangir
Selimchanow, Rusiko Oat

Szymon Kobylarz. Echelon70

teksty: Wiesław B. Pietrzak, Monika Rębała, Magda Kardasz

Maciek Stępiński. Warsaw City Tennis Clubs

teksty: Witold Kanicki, Magda Kardasz

Paweł Borkowski [le Fafe]. Panki/Banki

teksty: Paweł Borkowski, Magda Kardasz

Informatory

Dział Edukacji Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

projekt graficzny: www.madeinpoland.in

wersja językowa polsko-angielska

Informator o galeriach warszawskich

projekt graficzny: Jakub Jezierski,
wersja językowa polsko-angielska

6 edycji (styczeń–marzec, marzec–czerwiec, czerwiec–wrzesień,
wrzesień–listopad, grudzień–styczeń 2010)

Dział marketingu i rzecznik prasowy

Dział marketingu odpowiedzialny jest za opracowanie strategii promocyjnej i reklamowej galerii, a także planu pozyskania dodatkowych funduszy (usług, produktów) na działalność galerii od podmiotów prywatnych. Dział marketingu koordynuje zdobywanie dotacji ministerialnych na projekty, jak również środków pozabudżetowych od podmiotów publicznych i niepublicznych, polskich i zagranicznych. Do zadań działu należy współpraca z patronami medialnymi, organizacja i koordynacja imprez promocyjnych (takich jak Noc Muzeów), a także współpraca przy wydarzeniach towarzyszących wystawom organizowanym w Zachęcie.

Dział Marketingu koordynuje także działania fundraisingowe związane z udostępnianiem powierzchni Zachęty na organizację konferencji, imprez promocyjnych i gali jubileuszowych. W tym roku z oferty Zachęty skorzystały m.in. następujące instytucje i firmy: TUiR Warta, ITAKA — Centrum Poszukiwań Ludzi Zaginionych, EUROZET Sp. z o.o., NASK, Bank Zachodni WBK, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Cohn & Wolfe, Novo Nordisk Pharma, Principle Sp. z o.o., Helsińska Fundacja Praw Człowieka, Grupa Edukacyjna SA.

Rzecznik prasowy odpowiada za kontakty z mediami i dba o wizerunek Zachęty. Wspólnie z działem marketingu bierze czynny udział w organizacji i koordynacji wydarzeń promocyjnych galerii, uczestniczy również w realizacji wybranych projektów oświatowych, a także w specjalnych wydarzeniach towarzyszących wystawom prezentowanym w Zachęcie. Do zadań rzecznika należy współpraca z dziennikarzami, organizacja konferencji prasowych, opracowanie materiałów prasowych, komunikatów, komentarzy lub ewentualnych polemik dotyczących publikacji na temat działalności galerii oraz głosów samej publiczności. Rzecznik kontaktuje się z osobami zgłaszającymi uwagi lub poszukującymi informacji na temat pracy galerii. Jest w stałym kontakcie z innymi instytucjami kultury oraz czołowymi tytułami prasowymi, stacjami radiowymi i telewizyjnymi. Dbą o rzetelną i terminową dystrybucję materiałów, odpowiada za udostępnienie zdjęć aktualnych wystaw, koordynuje nagrania radiowe, filmowe i wywiady prasowe. W 2009 roku Zachęta zaprosiła dziennikarzy na 14 konferencji prasowych i wernisaży.

Reklama wystawy Zbigniew Libera. Prace z lat 1982–2008 (projekt Tomasz Bierkowski)

Na poprzedniej stronie:
Foldery do wystaw w Zachęcie
Portret XXI wieku; Interaktywny plac zabaw

Plakat do wystawy Wszystkie stworzenia duże i małe (projekt Grzegorz Laszuk K+S)

Dział multimedialny

Nowy dział jest połączeniem działu informatycznego z multimedialnym. Odpowiada za sprawne funkcjonowanie użytkowanego w galerii sprzętu i jego oprogramowania — od urządzeń audio/wideo na wystawach po komputery pracowników. Zapewnia nagłośnienie imprez i spotkań organizowanych w Zachęcie. Oprócz obsługi wystaw do jego głównych zadań należy prowadzenie programu MuseumPlus — elektronicznej bazy danych wszystkich wystaw i zbiorów Zachęty oraz pomoc przy tworzeniu nowej strony internetowej galerii. W przyszłości planowane jest zintegrowanie bazy danych archiwum Zachęty ze stroną internetową. Ostatnio zostały zainstalowane nowe urządzenia sieciowe, dzięki którym w całej Zachęcie można korzystać z internetu bezprzewodowego.

Księgarnia artystyczna

Specjalizuje się w sprzedaży wydawnictw poświęconych sztuce. W obecnej formie działu od 1997 roku (wnętrze zaaranżował Tomasz Osiński) i cieszy się ogromnym zainteresowaniem zarówno polskich, jak i zagranicznych klientów ze względu na bogatą ofertę oraz konkurencyjne ceny. Księgarnia oferuje albumy, książki z zakresu malarstwa, grafiki, rysunku, plakatu, fotografii, rzeźby, architektury, teatru, filmu, oraz opracowania naukowe poświęcone kulturze, filozofii i socjologii, ale również reprodukcje dzieł znanych artystów. W księgarni znaleźć można również liczne wydawnictwa dla dzieci ilustrowane przez wybitnych grafików oraz ciekawe pamiątki i gadżety z logo Zachęty. Przygotowaliśmy również dział biżuterii i drobnego rękodzieła oraz dział DVD z filmami dotyczącymi sztuki i realizacjami uznanych twórców. W 2009 roku księgarnia artystyczna kontynuowała współpracę przy współorganizacji cyklu warsztatów plastycznych dla dzieci *Zachęta czyta dzieciom* oraz spotkań promocyjnych książek, jak również dbała o to, aby oferta publikacji prezentowana na stronie internetowej stworzonej we współpracy z księgarnią Serenissima, była coraz bogatsza. Podjęta została również współpraca z wydawcami w celu przeprowadzenia czasowych wyprzedaży, czego efektem były wyprzedaże: *Słowo/obraz terytoria* (6–31 października 2009), *Muzeum Sztuki w Łodzi* (luty–grudzień 2009) oraz *Wydawnictwa Hokus–Pokus* (6–24 grudnia 2009). W 2009 roku zwiększyła się również liczba miejsc, do których za pośrednictwem księgarni artystycznej dystrybuowane są publikacje Zachęty. Dzięki naszym staraniom katalogi te dostępne są w Krakowie, Wałbrzychu, Toruniu, Wrocławiu, Poznaniu, w wielu miejscach w Warszawie, a także w Berlinie, Kolonii, Amsterdamie i Londynie. W minionym roku księgarnia była również współorganizatorem kiermaszu książek, który miał miejsce w dniach 4–8 listopada. Sprzedawaliśmy książki będące nadwyżkami magazynowymi oraz część nakładów katalogów, a także obrazy i rzeźby. Księgarnia administrowała również stoiskiem Zachęty na Fotopolis EXPO w czasie Warszawskich Dni Fotografii (23–25 października 2009, Wytwórnia Wódek Koneser). Prezentowane były publikacje Zachęty z zakresu fotografii oraz publikacje innych wydawnictw dostępne jedynie w naszej księgarni. Rozdawane były zaproszenia na nadchodzące wystawy fotograficzne — Allana Sekuli (Zachęta) oraz Maćka Stępińskiego (Kordegarda), kalendarze towarzyszące projektowi *Hotel Polonia* oraz pocztówki. Księgarnia artystyczna jest czynna w czasie otwarcia Zachęty od wtorku do niedzieli w godzinach 12–20, a także w czasie specjalnych wydarzeń oraz imprez towarzyszących wystawom organizowanym przez galerię.

Biuro programów operacyjnych

Od ponad roku w Zachęcie działa biuro programów operacyjnych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, w którym rozpatrywane są wnioski o dotację z programu MKiDN: Wydarzenia artystyczne, priorytet 2 Sztuki wizualne. W marcu 2009 roku w II naborze programu na rok 2009 rozpatrzone 163 wnioski, z czego 24 wnioskodawców otrzymało dotację, 75 wniosków zawierało błędy formalne, a 64 otrzymało ocenę negatywną. Pod koniec 2009 roku został przeprowadzony pierwszy nabór programu Wydarzenia artystyczne priorytet 3 Sztuki wizualne na rok 2010, podczas którego do biura programów operacyjnych wpłynęło 240 wniosków, 141 zostało rozpatrzonych pozytywnie, 92 zawierały błędy formalne, 7 zostało odrzuconych bez rozpatrzenia. Przez ostatni rok biuro zajmowało się udzielaniem informacji wnioskodawcom na temat sposobów prawidłowego wypełniania wniosków, przyjmowaniem i przeprowadzaniem procedury formalnej i rachunkowej zarejestrowanych wniosków, przygotowaniem i obsługą obrad Zespołu Sterującego, sporządzaniem umów i rozliczaniem dotacji. Zespół biura programów operacyjnych jest w ciągłym kontakcie z MKiDN. Pracownicy biura posługują się programem komputerowym do ewidencji wniosków SZPON.

Kiermasz zorganizowany przez księgarnię artystyczną i dział dokumentacji, 4–8 listopada 2009

Kalendarium wystaw. Spotkania autorskie, sesje naukowe, wykłady, promocje książek, koncerty, spektakle teatralne, projekcje filmowe, program edukacyjny towarzyszący wystawom i poza programem wystaw

4 I Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Disco Zachęta: Fotomontaż*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

8 I Spotkanie z cyklu *Pytania o fotografię: Przyszłość fotoreportażu*. Udział wzięli: Karolina Lewandowska, Anna Brzezińska-Skarżyńska, Andrzej Kramarz, Piotr Janowski, dyskusję moderowała Joanna Kinowska

9 I Wernisaż wystawy *Monika Wiechowska. Echa miasta* (Kordegarda)

9 I Warsztaty towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: ABC fotografii*, prowadzenie: Marta Witkowska

11 I Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: Laboratorium sztuki*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

13 I Warsztaty towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: ABC fotografii*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

14 I Spotkanie Koła Miłośników Sztuki towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: Patrzenie przez rzeczy*, Paweł Kula, prowadzenie: Karolina Vyšata

16 I Spotkanie z cyklu *Patrzyć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Disco Zachęta*, Jarosław Trybuś, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

16 I Warsztaty towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: ABC fotografii*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

17 I Warsztaty fotograficzne towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: Pokażcie nam wreszcie ciemnię*, prowadzenie: Jakub Certowicz, Jędrzej Sokołowski / FLATTENIMAGE.PL

18 I Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Pod ścianą: Szablony i vleпки*, prowadzenie: Anna Owsiany

19 I Wykład z cyklu *Czas Kultury w Zachęcie: Czy Szwajcaria istnieje? O współczesnej sztuce w Szwajcarii*, Fanni Fetzer, Marek Wasilewski, Benjamin Cope

20 I Warsztaty towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: ABC fotografii*, prowadzenie: Maria Świerżewska, Agnieszka Szostakiewicz

22 I Spotkanie z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie* na wystawie *Disco Zachęta: Rozmowa o przyszłości architektury*, prof. Marta Leśniakowska

24 I Warsztaty fotograficzne towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: Pokażcie nam wreszcie ciemnię*, prowadzenie: Jakub Certowicz, Jędrzej Sokołowski / FLATTENIMAGE.PL

24 I Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Żółty smok*, prowadzenie: Magda Bravo, Marta Witkowska

25 I Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Disco Zachęta: Disco Zachęta*, prowadzenie: Marta Witkowska, Maria Świerżewska

27 I Warsztaty towarzyszące wystawie *Disco Zachęta: Czy szkoła zawsze musi być szkołą*, prowadzenie: Maria Świerżewska

27 I Warsztaty *Animacja rewelacja!*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

28 I Warsztaty *Animacja rewelacja!*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

1 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Marek Piasecki. Fragile: Kartka do przyjaciela*, prowadzenie: Katarzyna Rossowska

6 II Wernisaż wystawy Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych

12 II Prezentacja prac sitcom.award 2008. Wstęp — Roman Babiak. Artyści finaliści: Erdei Krisztina (Węgry), Filip Berendt (Polska) — tegoroczny zwycięzca, Matija Brumen (Słowenia), Maroš Krivý (Słowacja). Organizacja: CEE PhotoFund i Zachęta Narodowa Galeria Sztuki

13 II Wernisaż wystawy Performer

15 II Oprowadzenie kuratorskie po wystawie *Performer*, Magda Kulesza, Jarosław Suchan

16 II Wernisaż wystawy Interaktywny plac zabaw

18 II Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: Mutter Courage und ihre Kinder*, reż. Peter Palitzsch, DDR, 1960

19 II Spotkanie z cyklu *Pytania o fotografię: Pisać, czytać i oglądać*. Udział wzięli: Maja Herzog, Zbigniew Tomaszczuk, Marta Majewska, Krzysztof Makowski, dyskusję moderowała Joanna Kinowska.

19 II Spotkanie Instytutu Teatralnego towarzyszące wystawie *Performer*, projekt Biagini, Iwona Rusek

20 II Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Performer*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska i Maria Kosińska

21 II Spotkanie Koła Miłośników Sztuki z artystami towarzyszące wystawie *Performer: Krótkie wprowadzenie do teatralnego świata Pieśni Kozła — film, opowieść, przykłady pracy z aktorem*, Grzegorz Bral, Anna Zubrzycka; prowadzenie: Karolina Vyšata

22 II Oprowadzenie kuratorskie po wystawie *Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych*, Julia Leopold

22 II Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Gra w zapachy*, prowadzenie: Marta Witkowska

23 II Projekcja filmów towarzysząca wystawie *Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych: Black and White Tapes II, 1970–1975; Rocky, 1976*

25 II Wernisaż wystawy Prawa człowieka w obiektywie. 60 lat Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka (Kordegarda)

26 II Spotkanie Instytutu Teatralnego towarzyszące wystawie *Performer*, projekt Biagini, Iwona Rusek

27 II Spotkanie promocyjne premierowego numeru *Widok. WRO Media Art Reader*. Udział wzięli m.in.: Hanna Wróblewska, Edwin Bendyk, Piotr Krajewski

28 II Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Pluk z wieżyczki*, prowadzenie: Magda Bravo, Zofia Dubowska-Grynberg

1 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Lalki*, prowadzenie: Anna Owsiany

2 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych: Heidi*, reż. Paul McCarthy i Mike Kelley, 1991

5 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: rekonstrukcja audiowizualna spektaklu Książę Niezłomny (1965)*

5 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: Divine Horsemen: The Living Gods of Haiti*, Maya Deren, USA, 1985

8 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Zabawa w przypadek — gra w ciemno*, prowadzenie: Maria Świerżewska, Katarzyna Rossowska

9 III Projekcja filmów towarzysząca wystawie *Paul McCarthy & Benjamin Weissman. Seanse robótek ręcznych: Malarz*, Paul McCarthy, 1991; *WGG Test*, Paul McCarthy, 2003

12 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: rekonstrukcja audiowizualna spektaklu Książę Niezłomny (1965)*

12 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: The Archival Films of Sri Ramana Maharshi — 1935 to 1950*, USA, 1990

13 III Wernisaż wystawy Dorota Podlaska. Prosto, za garniturami w prawo (Kordegarda)

14 III Warsztat rodzinny towarzyszący wystawie *Interaktywny plac zabaw*, prowadzenie: Anna Owsiany, Agnieszka Szostakiewicz

15 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Gram w grę!*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

16 III Spotkanie z cyklu *Czas Kultury w Zachęcie: promocja książki Marka Wasilewskiego Czy sztuka jest wściekłym psem?* Udział wzięli: Marek Wasilewski, Agata Jakubowska, Maria Brewińska, Stanisław Welbel

17 III Spotkanie z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie* na wystawie *Performer: Sztuka jako rzemiosło, sztuka jako doświadczenie*, Urszula Kochanowska, dr Mateusz Kanabrodzki

19 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: rekonstrukcja audiowizualna spektaklu Książę Niezłomny (1965)*

19 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: Yogis*, reż. Peter Oswald, Szwajcaria, 1970

19 III Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Interaktywny plac zabaw*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska, Zofia Dubowska-Grynberg

20 III Zamknięta projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: rekonstrukcja audio-wizualna spektaklu Książę Niezłomny (1965)*

22 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Zgaduj-zgadula*, prowadzenie: Anna Owsiany

24 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: rekonstrukcja audiowizualna spektaklu Książę Niezłomny (1965)*

24 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: Akcja — Sztuka jako wehikuł*, reż. Mercedes Gregory, Ośrodek Jerzego Grotowskiego, Pontedera, Włochy, 1966

24 III Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Performer: Le Chants des Fous. Les Baüls du Bengale*, reż. Georges Luneau, Francja 1985

28 III Warsztaty z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Czerwony Kapturek*, prowadzenie: Magda Bravo, Zofia Dubowska-Grynberg

29 III Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Memory na dobre humory*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

30 III Spotkanie z Andą Rottenberg, autorką książki *Proszę bardzo*. Spotkanie poprowadzili Dorota Jarecka i Roman Kurkiewicz

5 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Gra w faktury*, prowadzenie: Marta Witkowska

6 IV Wernisaż wystawy Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne

6–7 IV 13. Międzynarodowe Sympozjum *Beethoven. Natura i kultura* w ramach 13. Wielkanocnego Festiwalu Ludwiga van Beethovena. Udział wzięli: Mieczysław Tomaszewski, Constantin Floros, Eero Tarasti, Petra Weber-Bockholdt, Małgorzata Janicka-Słysz, Teresa Malecka, Helmut Loos, Hermann Jung, Marcin Trzęsiok, Magdalena Chrenkoff, Agnieszka Draus, Regina Chłopicka

8 IV Spotkanie Koła Miłośników Sztuki towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Interakcja i interfejsy — introdukcja*, Paweł Janicki; prowadzenie: Karolina Vyšata

18 IV Szkolenie dla nauczycieli na wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne* na zlecenie Fundacji TP SA. Dwa wykłady: *O sztuce po 1945 roku — wprowadzenie* i *Jak o zjawiskach w sztuce rozmawiać z uczniami*, Karolina Vyšata

19 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Interaktywny plac zabaw II*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

19 IV Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne*, Agnieszka Morawińska

21 IV Panel dyskusyjny towarzyszący wystawie *Dorota Podlaska. Prosto, za garniturami w prawo: Wejście!* Udział wzięli: Dorota

Podlaska, Ify Nwamana, Magdalena Szeniewska, Ngô Văn Trường, prowadzenie: Magda Kardasz, Krzysztof Gutfranski

24 IV Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

25 IV Koncert *Zachęta — CHOP — Pre China Tour* w ramach WEF Warsaw Electronic Festival. W koncercie udział wzięli: Eta Carinae (CHOP), Nejmano (CHOP), Minoo (CHOP), Gold Plated Face. Wizualizacje: Pani K, JD Video

25 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Kosmiczne zabawy ze światłem*, prowadzenie: Magdalena Kubecka

26 IV Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Interaktywny plac zabaw: Kosmiczne zabawy ze światłem*, prowadzenie: Magdalena Kubecka

5 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

6 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Anna Owsiany

6 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Magda Kubecka

7 V Wykład towarzyszący wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Muzyka i kino — związki i rozstania*, Jan Topolski

8 V Wernisaż wystawy Grzegorz Drozd. Straż miejska (Kordegarda)

8 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

8 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Maria Świerżewska

9 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

10 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Co w rurach piszczy?*, prowadzenie: Anna Owsiany

11 V Wernisaż wystawy Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”

13 V Konferencja prasowa z pierwszą oficjalną prezentacją projektu Krzysztofa Wodiczki *Goście / Guests* w Pawilonie Polskim na 53. Międzynarodowej Wystawie Sztuki w Wenecji w 2009

13 V Spotkanie Koła Miłośników Sztuki towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne*, Piotr Bosacki, prowadzenie: Karolina Vyšata

13 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Anna Owsiany

14 V Projekcja filmów towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Mi Curaçao*, reż. Caecilia Tripp, Francja 2005; *Paris Anthem*, reż. Caecilia Tripp, Francja 2008

16 V Noc Muzeów — świetlna projekcja przygotowana przez Polską Grupę Energetyczną; koncerty z udziałem artystów sceny Warsaw Electronic Festival (Grzegorz Zawadzki, Łukasz Ciszak, Avell, Antiharmonix, Michał Wołski, Krzysiek Cybulski, Nmls, mikołaj menes, Dagiel, ASDF, Guidido, Xlorite i Gold Plated Face) z wizualizacjami artystów wideo (Dr.76_21, JQM, Joanna Jurczak, kikla)

17 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Multimedialny instrument do tworzenia*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

19 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

20 V Spotkanie z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Polityka*. Udział wzięli: Sławomir Kamiński, Wojciech Olkuśnik, Piotr Wójcik, prowadzenie: Joanna Kinowska

23 V Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Czarodziejska kura*, prowadzenie: Magda Bravo, Zofia Dubowska-Grynberg

24 V Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Nutowe abstrakcje*, prowadzenie: Maria Świerżewska

24 V Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, Dominique Roynette, Piotr Wójcik, Joanna Kinowska

25 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, prowadzenie: Jakub Certowicz, Jędrzej Sokołowski

26 V Wykład towarzyszący wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Inwazja dźwięku, czyli kłopot z agresorem*, Grzegorz Michalski

27 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Anna Owsiany

29 V Spotkanie z cyklu *Patrzeć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

29 V Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Maria Świerżewska

30 V Szkolenie dla nauczycieli na wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne* na zlecenie Grupy TP / Orange. Dwa wykłady: *Jak prowadzić warsztaty ze sztuki współczesnej w szkole i Zachęta do sztuki — działania edukacyjne dla najmłodszych w Narodowej Galerii Sztuki*, Zofia Dubowska-Grynberg, Magdalena Komonicka

30 V Warsztaty dla Fundacji Orange towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

31 V Warsztaty rodzinne z okazji Dnia Dziecka towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Przestrzenie dźwięku, czyli warsztaty słuchania i tworzenia dźwięków*, prowadzenie: Krzysztof Topolski, Anna Owsiany

1 VI Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Wielka cisza*, reż. Philip Gröning, Niemcy, Szwajcaria, Francja 2005

2 VI Spotkanie promocyjne drugiego numeru *Widok. WRO Media Art Reader 2*. W rozmowie udział wzięli: Hanna Wróblewska, Ryszard W. Kluszczyński, Piotr Krajewski

2 VI Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska

3 VI Spotkanie z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Wojna*. W spotkaniu udział wzięli Krzysztof Miller i Damian Kramski, prowadzenie: Joanna Kinowska

3 VI Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku. Muzyka i sztuki wizualne: Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Maria Świerżewska

- 3 VI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 4 VI** Wykład *Ikonaografia GRUPPY w świetle poezji tytułów 1982–1989*, Jan Michalski
- 6 VI** Koncert w ramach Warsaw Electronic Festival: Toshinori Kondo, Gold Plated Face, Arctic-Sunrise, Capitan Commodore
- 6 VI** Warsztaty dla fundacji Orange towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Historie malowane światłem*, prowadzenie: Marta Witkowska
- 7 VI** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Fotostory*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 10 VI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 10 VI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 14 VI** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Gazety życie po życiu*, prowadzenie: Katarzyna Rossowska
- 15 VI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, Jakub Certowicz, Jędrzej Sokołowski
- 16 VI** Wykład towarzyszący wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Sluchajęc. Patrząc*, Tomasz Cyz
- 16 VI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Zofia Dubowska-Grynberg
- 17 VI** Spotkania z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Sport*. W spotkaniu udział wzięli: Kuba Atys, Bartosz Bobkowski, Mieczysław Michalak, prowadzenie: Joanna Kinowska
- 18 VI** Spotkanie na wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne konteksty inwazji dźwięku*, Michał Libera
- 18 VI** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Rok diabła*, reż. Petr Zelenka, Czechy, 2002
- 19 VI** Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*, prowadzenie: Joanna Kinowska, Barbara Dąbrowska
- 21 VI** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Zawód — reporter*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 23 VI** Wykład towarzyszący wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Między muzyką Afryki a rytmem maszyn. Afroamerykański jazz i jego miejsce w sztuce europejskich awangard: od dadaistów do Le Corbusiera*, Przemysław Stróżek
- 24 VI** Spotkania z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Portret, studio, moda*. W spotkaniu udział wzięli: Adam Kozak, Michał Mutor. Prowadzenie: Joanna Kinowska
- 25 VI** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Wściekłość i brud*, reż. Julien Temple, Wielka Brytania, 2000
- 26 VI Wernisaż wystawy Baku, Erywań, Tbilisi: Odbiór! (Kordegarda)**
- 28 VI** Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Muk w podróży*, prowadzenie: Anna Owsiany, Marta Dąbrowska
- 30 VI** Wykład towarzyszący wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Figura dźwięku. Strategie definiowania muzyki w kategoriach sztuk wizualnych*, dr Michał Libera
- 1 VII** Spotkanie z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Fotoedytorzy*. W spotkaniu udział wzięli: Kinga Kenig, Grzegorz Gospodarek. Prowadzenie: Joanna Kinowska, Piotr Wójcik
- 2 VII** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Hawana Blues*, reż. Benito Zambrano, Francja, Hiszpania, Kuba, 2005
- 5 VII** Przedstawienie Teatru Czarodziejskiej Kury: *Tajemnicza maszyna Łukasza Kaniewskiego*, reż. Marta Świdarska
- 7 VII** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 7 VII** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska
- 8 VII** Spotkanie z fotografami towarzyszące wystawie *Ludzie, wydarzenia, przemiany. 20 lat fotografii „Gazety Wyborczej”*: *Fotoreportaż*. W spotkaniu udział wzięli: Anna Bedyńska, Piotr Wójcik, Albert Zawada, Lidia Ostałowska, prowadzenie: Karolina Lewandowska
- 9 VII** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Tango*, reż. Carlos Saura, Argentyna, Hiszpania, 1998
- 15 VII** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Budujemy instrumenty*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 15 VII** Warsztaty towarzyszące wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Muzyczne obrazy*, prowadzenie: Agnieszka Pruszkowska
- 16 VII** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Iberia*, reż. Carlos Saura, Hiszpania, Francja, 2005
- 17 VII Wernisaż wystawy Wolność od-zysku**
- 19 VII** Przedstawienie Teatru Czarodziejskiej Kury: *Tajemnicza maszyna Łukasza Kaniewskiego*, reż. Marta Świdarska
- 23 VII** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Fados*, reż. Carlos Saura, Portugalia, Hiszpania, 2007
- 26 VII** Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Wolność od-zysku*, studentki Muzealnych Studiów Kuratorskich przy Instytucie Historii Sztuki Uniwersytetu Jagiellońskiego
- 30 VII** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Inwazja dźwięku*. Muzyka i sztuki wizualne: *Exils*, reż. Tony Gatlif, Francja, 2004
- 2 IX** Panel dyskusyjny w ramach projektu *Ulica Próżna 2009: Nigdy nie zrobiłem pracy o Holocauście...* Goście: Sylwia Chutnik, Ewa Mikina, Roman Kurkiewicz, Oskar Dawicki, prowadzenie: Grzegorz Gauden
- 4 IX Wernisaż wystawy Siusiu w torcik. Prace ze zbiorów Zachęty Narodowej Galerii Sztuki**
- 4 IX Wernisaż wystawy Szymon Kobylarz. Echelon70 (Kordegarda)**
- 6 IX** Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Siusiu w torcik*, Karol Radziszewski
- 9 IX** Uroczystość wręczenia nagrody artystycznej im. Krystiany Robb-Narbutt Jerzemu Koszałce. Prowadzenie: Paweł Jarodzki, Leszek Czajka
- 11 IX Wernisaż wystawy Paweł Jarodzki. Najlepsze**

- 13 IX** Orowadzanie kuratorskie po wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze, Hanna Wróblewska
- 13 IX** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 15 IX** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 18 IX Wernisaż wystawy Spojrzenia 2009 — Nagroda Fundacji Deutsche Bank**
- 20 IX** Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank, Maria Brewińska
- 20 IX** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze: *Jak to jest zrobione*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 22 IX** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 23 IX** Performans / koncert Zorki Wollny towarzyszący wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Ballada na gmach Zachęty*
- 24 IX** Performans / koncert Zorki Wollny towarzyszący wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Ballada na gmach Zachęty*
- 25 IX** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 26 IX** Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom*: Stefan Themerson *Pan Tom buduje dom*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 27 IX** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze: *Szablonowe zoo*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 30 IX** Wykład *New Slovak Photography*, Lucia F. Fiserova, Vaclav Macek, współpraca Instytut Słowacki
- 30 IX** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 1 X** Spotkanie z Pawłem Jarodzkiem z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie* na wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze
- 4 X** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Co w gablocie piszczy*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 4-8 X** Kiermasz książek, organizacja: dział dokumentacji
- 7 X** Warsztaty towarzyszące wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze: *Szablonowe zoo*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 8 X** Orowadzanie kuratorskie po wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank, Maria Brewińska
- 11 X** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Łapacz snów*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 12 X** Prezentacja projektu Muzeum Współczesnego Wrocław: *Co kryje się wewnątrz czarnego sześcianu?* Udział w spotkaniu: Dorota Monkiewicz, Paweł Jarodzki, Piotr Krajewski, Mirosław Nizio
- 13 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Jak to jest zrobione*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 13 X** Spotkanie z nauczycielami ze szkół województwa mazowieckiego. Prezentacja programu edukacyjnego dla dzieci i młodzieży, prowadzenie: Joanna Kinowska, Zofia Dubowska-Grynberg, Magdalena Komornicka, Stanisław Welbel
- 15 X** Projekcja filmu towarzysząca wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze: *Kongres niedokończony*, reż. Agnieszka Arnold, Polska, 2009
- 16 X** Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska
- 16 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Jak to jest zrobione*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 18 X** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Autoportret w obrazie*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz
- 20 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Jak to jest zrobione*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 20 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Dominika Ziółkowska
- 21 X** Performans / koncert Zorki Wollny towarzyszący wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Ballada na gmach Zachęty*
- 21 X** Projekcja filmu o Ewie Kuryluk: *Vera Icon*, Ewa Kuryluk, reż. C. Schiltz, 2003. Słowo wstępne: Agnieszka Morawińska
- 22 X Wernisaż wystawy Maciek Stępiński. Warsaw City Tennis Clubs (Kordegarda)**
- 24 X** Sesja dyskusyjna towarzysząca wystawie *Siusiu w torcik*. Udział w dyskusji: Andrzej Leśniak, Jarosław Lubiak, Karol Radziszewski, Karol Sienkiewicz, Joanna Zielińska, prowadzenie: Hanna Wróblewska.
- 24 X** Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom*: *Linea w ogrodzie Moneta*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 25 X** Performans / koncert Zorki Wollny towarzyszący wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Ballada na gmach Zachęty*
- 25 X** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Nawiedzony dom*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 26 X Wernisaż wystawy Portret XXI wieku**
- 27 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Katarzyna Rossowska
- 28 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 28 X** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 3 XI** *Analizowany analizujący* — pierwszy z cyklu autorskich wykładów Marka Sobczyka *Psycho/somo/socjo-analiza*
- 4 XI** Spotkanie Koła Miłośników Sztuki towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: wykład Fragmenty z historii sztuki lat 80-tych, czyli historia ciągle zapomniana*, Wojciech Kozłowski
- 5 XI** Spotkanie z Piotrem Krajewskim z cyklu *Przyjdź i zadaj pytanie* na wystawie *Spojrzeń 2009* — Nagroda Fundacji Deutsche Bank: *Przyjdź i zadaj pytanie*, Piotr Krajewski
- 6 XI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 7 XI** Warsztaty *Kulturalne urodziny*, prowadzenie: Anna Owsiany, Katarzyna Sawko
- 8 XI** Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Nowa dyscyplina sportowa*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska
- 10 XI** Spotkanie wokół wystawy *Portret XXI wieku: Bohaterowie naszych czasów*. Udział w spotkaniu: Paweł Kruk, Piotr Siuda, Benjamin Cope, Magda Kardasz. Spotkaniu towarzyszyła projekcja filmu dokumentalnego *Fussball wie noch nie*, reż. H. Costard, RFN, 1971.
- 10 XI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 10 XI** Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik: Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska
- 10 XI** Warsztaty towarzyszące wystawie Paweł Jarodzki. Najlepsze: *Szablonowe zoo*, prowadzenie: Anna Owsiany
- 12 XI** Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Portret XXI wieku: Ucieczka do zwycięstwa*, reż. J. Huston, USA, 1981
- 13 XI** Spotkanie z cyklu *Patrząc/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Siusiu w torcik*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

13 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik*: *Artystyczny recykling*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

14 XI Warsztaty kulturalne urodziny, prowadzenie: Anna Owsiany, Katarzyna Sawko

14 XI Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Portret XXI wieku: Paragon gola*, reż. S. Jędryka, Polska, 1969

14 XI Koncert Warsaw Electronic Festival, inauguracja cyklu WEFCON: Kim_Nasung, Alexei Borisov & Ilia Belurokov, Borisov/Nosova/Belurokov/Nasung, Borisov/Nosova/Belurokov/Nasung & Gold Plated Face

15 XI Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Portret XXI wieku*, Magda Kardasz

15 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Maria Świerżewska

17 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Siusiu w torcik*: *Artystyczny recykling*, prowadzenie: Maria Świerżewska

18 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Anna Owsiany

19 XI Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Portret XXI wieku: Sportowiec mimo woli*, reż. M. Krawicz, Polska, 1939

20 XI Warsztaty i koncert Warsaw Electronic Festival. Udział wzięli: Jarek Grzesica, Jerzy Szczerbakow, Roch Forowicz, Mariusz Adamiak, Tadeusz Sudnik, Robert Jeszke, Grzegorz Bojanek, Wojciech Dagiel

20 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: I ty możesz zostać superbohaterem*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

20 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Anna Owsiany

21 XI Warsztaty i koncert Warsaw Electronic Festival

21 XI Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Od stóp do głów*, prowadzenie: Maria Świerżewska

22 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Gry podwórkowe: kapsle*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

24 XI *Analizowany analizujący* — drugi z cyklu autorskich wykładów Marka Sobczyka *Psycho/somo/socjo-analiza*

25 XI Spotkanie z artystką na wystawie *Maciek Stępiński. Warsaw City Tennis Clubs* w Kordegardzie

25 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Agnieszka Szostakiewicz

26 XI Projekcja filmu towarzysząca wystawie *Portret XXI wieku: Gra o wszystko*, reż. A. Kotkowski, Polska, 1978

26 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Maria Świerżawska

27 XI Warsztaty towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: Historia portretu*, prowadzenie: Maria Świerżawska

29 XI Warsztaty rodzinne towarzyszące wystawie *Portret XXI wieku: I ty możesz zostać superbohaterem*, prowadzenie: Katarzyna Rossowska

30 XI **Wernisaż wystawy Zbigniew Libera. Prace z lat 1982-2008**

1 XI **Wernisaż XI edycji wystawy przedaukcyjnej Bliźniemu swemu...**

3 XII Projekcje filmowe część I towarzyszące wystawie *Zbigniew Libera. Prace z lat 1982-2008: Kultura zrzuty w Teofilowie w 1987 roku*, realizacja Z. Libera, 1987; *Made by Libera*, reż. P. Sosnowski, TVP 1998, prowadzenie spotkania: Zbigniew Libera.

4 XII Spotkanie z cyklu *Patrzyć/Zobaczyć. Sztuka współczesna i seniorzy* na wystawie *Zbigniew Libera. Prace z lat 1982-2008*, prowadzenie: Barbara Dąbrowska, Maria Kosińska

5 XII Oprowadzanie kuratorskie po wystawie *Zbigniew Libera. Prace z lat 1982-2008*, Dorota Monkiewicz

5 XII Koncert Warsaw Electronic Festival, 10 db Ambienta

5 XII Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Leo, Leo i morze*, prowadzenie: Maria Świerżewska

6 XII Warsztaty rodzinne: *Zapakuj sobie prezent*, prowadzenie: Magdalena Ołasińska

8 XII *Analizowany analizujący* — trzeci z cyklu autorskich wykładów Marka Sobczyka *Psycho/somo/socjo-analiza*

9 XII **Wernisaż wystawy Paweł Borkowski [le Fafe]. Panki/Banki (Kordegarda)**

11 XII **Wernisaż wystawy Allan Sekula. Polonia i inne opowieści**

12 XII Spotkanie z artystką na wystawie *Allan Sekula. Polonia i inne opowieści*, Allan Sekula

13 XII Warsztaty rodzinne: *Zachętowe ozdoby choinkowe*, prowadzenie: Anna Piotrowska-Pyra

16 XII Prezentacja prac z międzynarodowego programu 13. Biennale Sztuki Mediów WRO 09, Piotr Krajewski

16 XII Warsztaty towarzyszące wystawie *Allan Sekula. Polonia i inne opowieści: Fotograficzne ABC*, prowadzenie: Maria Świerżewska

18 XII **Wernisaż wystawy Wszystkie stworzenia duże i małe**

19 XII Warsztaty rodzinne z cyklu *Zachęta czyta dzieciom: Łądowanie linowirusów*, prowadzenie: Maria Świerżewska

20 XII Przedstawienie Teatru Czarodziejkiej Kury: *Krowa Andżelajna* Łukasza Kaniewskiego, reż. Z. Solakiewicz

Finanse galerii Zachęta w 2009 roku

dane przed zatwierdzeniem bilansu w tys. zł

Stan środków pieniężnych, należności i zobowiązań
na 31.12.2008 (w tym 312 tys. zł pozyskane
z aukcji przeznaczone na zakupy dzieł sztuki) 384

Przychody ogółem 12 274

w tym:

dotacja podmiotowa z MKiDN 6 883

dotacja majątkowa 0

zwiększenia dotacji 1 380

dochody własne 4 011

w tym:

ze sprzedaży biletów 401

ze sprzedaży wydawnictw i towarów 879

ze sprzedaży usług 2 039

dary finansowe i rzeczowe 285

pozostałe przychody 407

Wydatki ogółem 12 825

w tym:

na działalność wystawienniczą 3 964

na działalność edukacyjną 118

na działalność dokumentacyjną 54

zakupy inwestycyjne i roboty konserwatorskie 306

koszty utrzymania: płace i pochodne 8 383

oraz administracyjno gospodarcze

Stan środków pieniężnych, należności

i zobowiązań na 31.12.2009 118

[w tym 68 tys. zł pozostałych z aukcji (28.11.2008)

wyselekcjonowanych obrazów z kolekcji Zachęta

przeznaczone na zakupy dzieł sztuki]

Zakupy dzieł sztuki w 2009 244

Środki finansowe pozyskane przez galerię Zachęta w 2009 roku z dotacji podmiotowej, własnej działalności gospodarczej i innych źródeł zostały wykorzystane na cele statutowe, to jest na organizację wystaw, działalność wydawniczą związaną z wystawami, działalność edukacyjną i dokumentacyjną. Z własnych środków zakupiono wyposażenie dla działu dokumentacji w postaci specjalnych regałów metalowych na gromadzoną dokumentację oraz sprzęt dla potrzeb działu realizacji wystaw. Ponadto wydatkowano kwotę 204 tys. zł na bieżące remonty i konserwacje budynku.

Warszawa, 05.02.2010

Dyrekcja i pracownicy galerii Zachęta w 2009 roku*

Dyrektor

Agnieszka Morawińska

I zastępca dyrektora

Hanna Wróblewska

Zastępca dyrektora

Elżbieta Sobiecka

Galeria Kordegarda

Magda Kardasz

Zespół kuratorów

Maria Brewińska

Julia Leopold

Karolina Lewandowska

Anna Tomczak

Dział inwentarzy i zbiorów

Małgorzata Bogdańska-Krzyżanek — kierownik działu

Joanna Egit-Pużyńska

Joanna Waśko

Dział edukacji

Joanna Kinowska — kierownik działu

Benjamin Cope

Zofia Dubowska-Grynberg

Stanisław Welbel

Dział dokumentacji i biblioteka

Gabriela Świtek — kierownik działu (urlop naukowy
1.10.2009 – 30.04.2010)

Inez Piechucka — p.o. kierownika działu

Maciej Gajewski

Aldona Głowala

Julia Koszewska

Monika Kozak (urlop wychowawczy do 14.08.2010)

Sebastian Madejski

Dział wydawnictw

Dorota Karaszewska — kierownik działu

Małgorzata Jurkiewicz

Krzysztof Łukawski

Jolanta Pieńkos

Maciej Sikorzak

Dział marketingu

Paulina Celińska — kierownik działu (urlop wychowawczy do 31.08.2010)
Zofia Koźniewska — p.o. kierownika działu
Wanda Uziębło
Katarzyna Winter
Aleksandra Zienticka

Rzecznik prasowy

Olga Gawerska

Księgarnia artystyczna

Marta Dąbrowska — kierownik działu
Małgorzata Jakubczak
Ewa Majsterek

Dział realizacji wystaw

Anna Muszyńska — kierownik działu
Marek Janczewski
Krystyna Sielska

Dział multimedialny

Michał Przykorski — kierownik działu
Krzysztof Boguszewski
Janusz Dębowski

Biuro programów operacyjnych

Paulina Rymkiewicz — kierownik działu
Barbara Barańska
Izabela Pastuszko
Dorota Żurek

Grupa montażowa i stolarnia

Andrzej Bialik
Dariusz Bochenek
Stanisław Jabłoński
Maciej Lach
Remigiusz Olszewski

Dział finansowo-księgowy

Danuta Skorupska — główna księgowa
Bożena Artyniew
Katarzyna Pałyska
Iwona Staszewska
Grażyna Suchorab

Dział administracji

Monika Popiołek — kierownik działu
Roman Barański
Krzysztof Barański
Jarosław Fik
Michał Lemańczyk
Łukasz Olejarczyk
Paweł Pietrzak
Aleksander Wodnicki

Sekretariaty

Monika Piesio
Elżbieta Grelik

Dział kadr

Natalia Kęsoń

Radca prawny

Janina Ejsmont-Stawińska

Zamówienia publiczne

Anna Sokólska

Kasa biletowa

Elżbieta Kalińska
Mirosława Rojek

Portiernia

Zdzisława Krajewska

Stała współpraca

Agnieszka Bagińska
Krzysztof Dąbrowski
Paweł Freus
Zygmunt Gowin
Stanisław Janiszewski
Magda Komornicka
Katarzyna Kwiatkowska
Arletta Liro
Teresa Mokrzycka
Katarzyna Pszczółowska
Andrzej Samuła
Jerzy Stachowski
Krzysztof Tyma
Anna Zdzieborska

*stan w dniu 31 XII 2009

Wydawca **Zachęta Narodowa Galeria Sztuki**

plac Matachowskiego 3, 00-916 Warszawa

dyrektor Agnieszka Morawińska

www.zacheta.art.pl

opracowanie Maciej Gajewski

redakcja Zespół

fotografie (jeśli nie zaznaczono inaczej) Sebastian Madejski

według projektu graficznego Jana Bokiewicza

redakcja techniczna Dorota Karaszewska

łamanie Krzysztof Łukawski, Maciej Sikorzak

przygotowanie materiału ilustracyjnego i druk Argraf Sp. z o.o.

© Zachęta Narodowa Galeria Sztuki, Warszawa 2010

ISBN 978 83 60713 38 9

